ØKONOMI

POLITIK

Kvartalsskrift udgivet af Institutet for Historie og Samfundsøkonomi . 33. Årgang . Nummer 4 . 1959
København 1960

ØKONOMI OG POLITIK

33. ÅRGANG . NR. 4 · 1959

INDHOLD

ERLING JØRGENSEN: Den politiske og økonomiske udvikling i Kina 1949–1959 i hovedtræk 259

NIELS USSING: Kapitaleksport til økonomisk tilbagestående lande 279

Kortere meddelelser 295

Den internationale økonomiske situation 304

Den danske økonomiske situation 315

Politisk kronik 318

Som tillæg til dette hæfte følger i nær fremtid Institutets nye publikation: Internationale studier 3. »Sol og sult – Mezzogiornoproblemet« af ERLING BJØL.

KVARTALSSKRIFT UDGIVET AF
INSTITUTET FOR HISTORIE OG SAMFUNDSØKONOMI
KØBENHAVN 1960

FORFATTERNE

ERLING JØRGENSEN: Cand. polit. 1956. Sekretær i Det statistiske Departement. Undervisningsassistent ved Københavns Universitet.

NIELS USSING: Cand. polit. 1951. Sekretær i finansministeriet. Siden 1957 attache ved ambassaden i Washington. Har (sammen med Kjeld Bjerke) skrevet: Studier over Danmarks Nationalprodukt 1870–1950.

Eftertryk uden kildeangivelse ikke tilladt.

ØKONOMI OG POLITIK udkommer med et hefte i hvert kvartal. Årsabonnement 15 kr. Enkelte hefter 4 kr. Ansvarshavende redaktør: Sekretær cand. polit. HANS BOSERUP. Redaktionsudvalg: Finansminister, professor, dr. oecon. KJELD PHILIP, professor, dr. phil. SVEN HENNINGSEN, rektor, professor, dr. polit. POUL WINDING og generalsekretær for Nordisk Råd, F. W. WENDT. Redaktion, ekspedition og abonnement: Institutet for Historie og Samfundsøkonomi, Sankt Peders Stræde 5, København K., telefon Palæ 5182. Abonnement kan endvidere tegnes i alle boglader og hos postvæsenet samt for boghandlernes vedkommende også gennem Danske Boghandleres Kommissionsanstalt.

Udsendt i boghandelen 31. maj 1960.

Printed in Denmark. Aarhuus Stiftsbogtrykkerie.

DEN POLITISKE OG ØKONOMISKE UDVIKLING I KINA 1949–1959 I HOVEDTRÆK

ERLING JØRGENSEN

1. INDLEDENDE OVERSIGT.

Den økonomiske udvikling i Kina siden Mao-Tse-Tung's endelige magtovertagelse i efteråret 1949 har været præget af en meget betydelig produktionsfremgang ikke mindst indenfor industrien. Fra at være et samfund præget af fattigdom og stagnation og med en vidt fremskreden opløsning i centrale samfundsinstitutioner er Kina i dag en økonomisk og militær stormagt, som med stadig voksende styrke kan føre sine politiske synspunkter frem overfor de andre stater i Asien og overfor de industrialiserede samfund i Vesten og – måske i mere afdæmpet form – overfor sine fæller i den kommunistiske blok.

I det følgende fremdrages nogle hovedtræk i denne udvikling, idet det dog er nødvendigt at forudskikke den bemærkning, at det tilgængelige kildemateriale i mange tilfælde er mangelfuldt. Hovedparten af det talmateriale, der er anvendt i den efterhånden ret omfattende litteratur om udviklingen i Kina siden borgerkrigens afslutning i 1949, bygger på forholdsvis få officielle kinesiske kilder[1]). Hvorvidt disse kilder giver et korrekt udtryk for den faktiske udvikling, eller om de centrale statistiske myndigheder bevidst eller som følge af fejlagtige indberetninger fra de lokale myndigheder har givet et »forskønnet« billede af virkeligheden, kan næppe afgøres. Det forhold, at samlede produktionstal for hele landet publiceres ganske få måneder efter udløbet af den periode, som tallene vedrører, indicerer imidlertid, at indsamlingen og bearbejdelsen af tallene er foregået højst summarisk. I samme retning peger det også, at Chou-En-lai overfor Folkekongressens stående udvalg i august 1959 måtte meddele, at de først

1) Først og fremmest Chou-En-lai: Beretning om forslagene til den anden femårsplan for den nationale økonomis udvikling, aflagt ved Kinas kommunistiske Partis 8. Kongres 16. 9. 1956, Po-I-Po: Gennemførelsen af den nationale økonomiske plan for 1957 og udkastet til den nationale økonomiske plan for 1958 (beretning aflagt for den Nationale Folkekongres 3. 2. 1958) samt Kommunique vedrørende Kina's økonomiske vækst i 1958 udsendt af Kinas Statsstatistiske Kontor 14. 4. 1959 og endelig Kommunique fra møde i Centralkomiteen og i Folkekongressens stående udvalg udsendt 26. 8. 1959 (vedrørende revisionen af produktionstallene for den faktiske produktion i 1958 og for den planlagte produktion i 1959).

udsendte oplysninger om produktionen i 1958 i væsentlig grad havde givet en overvurdering af de faktisk opnåede produktionsresultater. Og der er jo stadig mulighed for, at de af Chou-En-lai ved samme lejlighed anførte reviderede produktionstal heller ikke dækker de faktiske forhold.

I første afsnit gives en oversigt over den politiske udvikling i Kina siden 1949 med angivelse af nogle af de vigtigste ændringer i den institutionelle ramme for økonomien. Dernæst følger hovedafsnittet om den økonomiske udvikling. Heri gives først en oversigt over befolkningsforholdene (under hensyn til befolkningsudviklingens afgørende betydning dels for forbruget og dels for udbuddet af arbejdskraft) og derefter en kort gennemgang af Kinas naturgivne ressourcer, der ifølge de seneste opgørelser at dømme synes at være noget gunstigere for landets industrielle vækst end tidligere antaget. Med udgangspunkt heri gennemgås herefter den førte økonomiske politik (femårsplanerne) og dens resultater; afsluttende forsøges endelig en vurdering af fremtidsperspektiverne for Kinas økonomi.

2. DEN POLITISKE BAGGRUND.

Det kinesiske kommunistpartis endelige magtovertagelse i 1949 efter borgerkrigens afslutning betegnede på en række væsentlige områder et afgørende brud med tilstanden forud. For det første afveg kommunistpartiets politiske målsætning fra den hidtil førte politik både udadtil og indadtil jfr. nedenfor, men dertil kom, at det nye styre derudover hidførte en række forandringer af stor betydning for den økonomiske udvikling i landet, forandringer som i og for sig var uafhængige af den kommunistiske ideologi. Med kommunisternes magtovertagelse afsluttedes for det første 30 års stadige krige og indre uroligheder, og landet fik et styre, som evnede at sikre ro og orden i hele riget. Den røde hær, som i 15 år forud for den endelige magtovertagelse havde dannet skjold for kommunistpartiets virksomhed, og som samtidig hele tiden havde været partiets lydige redskab, kronede nu værket ved at gennemføre samtlige provinsers effektive indordning under centralregeringens myndighed; i de fjerneste mod vest beliggende provinser medvirkede hæren direkte i den økonomiske opbygning, ligesom hæren overalt i landet sattes ind for så hurtigt som muligt at udslette borgerkrigens spor, først og fremmest ved genopbygningen af jernbanerne. Her kom det styret til gavn, at hæren og partiet i de mange år forud havde optrådt som en enhed, og at mange administrative og direkte produktionsmæssige opgaver i denne periode havde været henlagt til hæren.

En anden »upolitisk« foranstaltning, som i høj grad befæstede det nye styres stilling i befolkningen, var den stabilisering af pengevæsenet, som gennemførtes ved magtovertagelsen, og som det siden er lykkedes at fastholde. I samme forbindelse er det naturligt at nævne det nye styres stadige

bekæmpelse af korruptionen indenfor den offentlige administration og af den traditionelle bureaukratisme.

Det synes uomtvisteligt, at Mao-Tse-Tungs kommunistparti efter meget kort tid udøvede den effektive magt over hele det store rige; partiet med sine 13 millioner medlemmer, aktivt bistået af hæren, har formået siden at sikre gennemførelsen af centralregeringens beslutninger, de være sig nok så gennemgribende, helt ud i de fjernest beliggende landsbysamfund. Så vidt vides er opstanden i Tibet i 1959 den eneste alvorlige modstand mod regimet, som er kommet åbent til udtryk; når man betænker, hvilke radikale omvæltninger styret har gennemført med hensyn til ejendomsret og driftsformer indenfor både landbrug og industri og med hensyn til selve befolkningens levevis og arbejdsforhold nu sidst ved oprettelsen af de såkaldte folkekommuner, og når man samtidig betænker, med hvilken hyppighed opstande og lydighedsnægtelse i snart den ene og snart den anden provins forekom tidligere, vil man forstå, at det nuværende styres myndighed er overordentlig velbefæstet.

Det er samtidig bemærkelsesværdigt, at dette nye styre, det kinesiske kommunistpartis øverste ledelse, har vist sig overordentligt stabilt. De uoverensstemmelser, som måtte være forekommet indenfor ledelsen – man har talt om uenighed mellem en gruppe, der var moskvaorienteret, og en gruppe, der var mere nationalistisk orienteret jfr. nedenfor – er ikke kommet åbent til udtryk og har ikke givet anledning til de stadige personskifter, man har kunnet iagttage i andre kommunistiske stater ikke mindst i Sovjetunionen. Frem for alt har Mao-Tse-Tung siden 1935 siddet inde med posten som partiets ubestridte førstemand, men størsteparten af de mænd, der omgiver ham, har ligeledes siddet i partiets ledelse siden borgerkrigens dage. Det gælder partiets nr. 2 Liu Shao-ch'i, der i begyndelsen af 1959 overtog Mao Tse-Tungs plads som statsoverhoved, således at Mao alene bevarede nøgleposten som formand for partiet, og det gælder den tredje i rangfølgen, premierminister Chou En-Lai. Andre kendte navne, som har indtaget ledende poster igennem hele perioden, er de to vice-præsidenter Madame Soong Ching-Li (Sun Yat-Sens enke og søster til fru Chiang Kai-Chek) og Tung Pi-wu, samt den røde hærs leder igennem mange år general Chu Teh, nu formand i det stående udvalg i Folkekongressen, Kinas parlament (en post han overtog efter Liu Shao-ch'i).

En væsentlig medvirkende årsag til styrets hurtige og effektive befæstelse skal utvivlsomt søges i det forhold, at de fleste af revolutionens ledere i Kina var bondefødte og derfor havde en medfødt forståelse af bondebefolkningens reaktioner; de kinesiske bønder følte ikke revolutionen som noget udefra kommende, men var tværtimod selv direkte engageret i revolutionen fra starten.

Kina var – og er – et bondesamfund, og eftersom bondebefolkningen

dannede kærnen i revolutionen, er det kun naturligt, at nogle af de mest afgørende politiske forandringer har fundet sted indenfor landbruget. Første skridt var gennemførelsen af Sun Yat-Sens gamle krav: »Jorden til dyrkerne«; jorden fra godsejere og storbønder blev konfiskeret og givet som ejendom til fæstere og landarbejdere. Denne omfordeling af jord, hvorved 4–5 millioner storbønders jord blev konfiskeret, og et stort tal af dem henrettet, medens 40–50 millioner fæstere og landarbejdere fik jorden til ejendom, stod på i 1950–51. Med denne landbrugsreform havde Mao-Tse-Tsung vundet den store majoritet af bondebefolkningen for det nye styre og banet vejen for nye ændringer i ejerforhold og driftsformer.

Det næste skridt var oprettelsen af kollektivbrug, som forberedtes fra 1953 igennem opfordringer til bønderne om at slutte sig sammen og danne gensidige hjælpeorganisationer såvel til benyttelse ved selve produktionen som ved indkøb af råstoffer og salg af landbrugsprodukterne; på dette stadium understregede man dog kraftigt hævdelsen af den private ejendomsret. Fra 1955 tager den egentlige kollektivisering imidlertid fart, og fra sommeren 1956 er mere end 90 % af alle bønder tilsluttet de nyoprettede kollektivbrug (med en gennemsnitsstørrelse på ca. 150 ha omfattende ca. 150 familier, overfor de russiske kollektivbrugs gennemsnitsstørrelse på ca. 4.500 ha).

Sidste fase var disse kollektivbrugs sammenlægning til endnu større brug. Denne sidste fase indledtes i april 1958 – ved oprettelsen af de såkaldte »Sputnik«brug – og var fuldført ved udgangen af 1958, således at de 750.000 kollektivbrug nu var omdannet til 25.000 folkekommuner, som i gennemsnit var af størrelse som de russiske kollektivbrug – ca. 4.500 ha – og omfattende ca. 5.000 familier.

I disse folkekommuner er ikke alene landbrugsarbejdet centraliseret, men også håndværk og landsbyindustri udføres under folkekommunemyndighedernes kontrol; samtidig anvendes folkekommunernes arbejdsgrupper til udførelse af de store offentlige arbejder, der er sat i værk i de seneste år, afvandings- og overrislingsprojekter, vej- og jernbanebygning m. v.

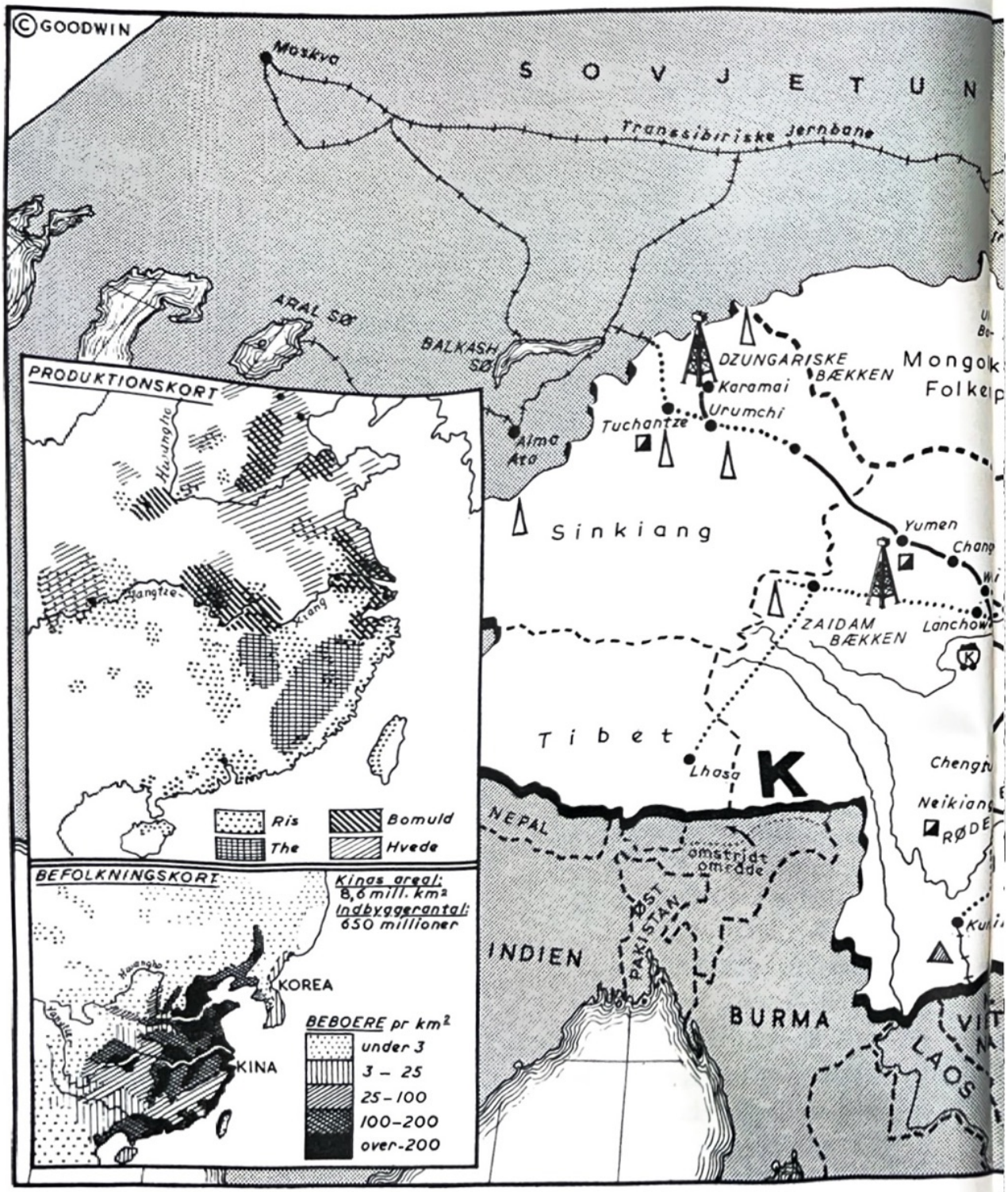
For at sikre det størst mulige udbud af arbejdskraft er det sat som mål for folkekommunerne, at de organiseres således, at kvinderne frigøres for deres arbejde i hjemmet, hvilket indebærer en fundamental ændring af hidtil eksisterende familieformer, idet man indfører omfattende fællesinstitutioner såsom spisesale, vuggestuer, børnehjem etc. til varetagelse af kvindernes hidtidige funktioner i de enkelte familier, ligesom man i de mest udviklede folkekommuner i vidt omfang har opløst de enkelte familiers boliger og indrettet fælles opholdsrum og sovesale.

Også indenfor byerhvervene er store forandringer i ejerforhold og driftsformer gennemført. Allerede under borgerkrigens sidste faser oprette-

des statslige handelsorganisationer, som fik monopol på engroshandelen indenfor de vigtigste vareområder, og samtidig oprettedes adskillige statsdrevne forretninger i detailleddet, således at de private handlende blev tvunget til at holde de priser, som statsmagten foreskrev.

Denne socialisering af handelen, specielt af engroshandelen, udbyggedes meget hurtigt efter magtovertagelsen dels for at sikre et stabilt prisniveau og dels for at skaffe finansiel dækning for de opgaver, det nye styre påtog sig, såvel ved den økonomiske genopbygning som ved det militære engagement i Koreakrigen. Sideløbende hermed øgedes statsmagtens indflydelse også i de øvrige erhverv i byerne; der oprettedes mellemformer mellem rent private virksomheder og rene statsvirksomheder, men en række virksomheder forblev i rent privateje. I denne sammenhæng bør det dog bemærkes, at statsmagten fastlagde såvel indkøbs- som salgspriser igennem de statsejede engros- og detailforretninger, og at de private virksomheder, såvel som de statsdrevne, skulle indordne sig under den økonomiske planlægning m. h. t. produktionens art, omfang og lokalisering, som iværksattes straks efter magtovertagelsen. Endelig gælder det jo, at det var det offentlige, som oprettede de nye virksomheder indenfor byerhvervene, og da den økonomiske ekspansion overvejende foregik i denne sektor, betød dette, at de statsdrevne virksomheders andel i den samlede produktion alt i alt var stærkt voksende, fra ca. 50 % (af den egentlige industriproduktion) ved den første femårsplans begyndelse i 1952 til mere end 90 % ved afslutningen af denne plan.

Sideløbende med oprettelsen af folkekommunerne i landdistrikterne synes der en tid at være en bevægelse i gang for også at indpasse byernes befolkning og virksomheder under denne specielle produktions- og livsform, men ved et møde i partiets centralkomité i december 1958, hvor hele spørgsmålet om folkekommunernes rolle i det kinesiske samfund blev taget op til almindelig debat, bremses denne bevægelse; samtidig advarer man mod en alt for vidtdreven udvikling af de allerede bestående folkekommuner i landdistrikterne, idet man fremhæver, at der endnu er lang vej til indførelsen af den sande kommunisme, en udtalelse der indebærer en tydelig afstandtagen fra de hyppigt fremsatte erklæringer om folkekommunerne som et af de sidste skridt på vejen til denne ideelle samfundsform. Det var iøvrigt ved samme møde, at Liu Shao-ch'i afløste Mao-Tse-Tung som statsoverhoved, og nogle så heri et udtryk for, at Mao-Tse-Tung, der var kendt som en varm fortaler for folkekommunebevægelsen, og dermed hans »nationalistiske« fløj inden for partiet var blevet svækket overfor Liu Shao-ch'i's mere moskvaorienterede fløj, idet Liu Shao-ch'i ikke offentligt havde udtalt sig lige så rosende om folkekommunebevægelsen som Mao, ligesom det var kendt, at det sovjetiske kommunistparti har været misfornøjet med kinesernes proklamationer om folkekommunerne som den mest fremskredne produktionsform, overlegen overfor kollektivbrugene – som jo stadig dan-

©GOODWIN
Moskva
SOVJETUN
Transsibiriske jernbane
ARAL SØ
BALKASH SØ
Alma Ata
DZUNGARISKE BÆKKEN
Karamai
Urumchi
Tuchantze
Mongol
Folkerep
Sinkiang
Yumen
Chang
ZAIDAM BÆKKEN
Lanchow
Tibet
Lhasa
K
Chengtu
Neikiang
RØDE
NEPAL
omstridt område
ØST PAKISTAN
INDIEN
BURMA
LAOS
PRODUKTIONSKORT
Huangho
Yangtze
Kiang
Ris
Bomuld
The
Hvede
BEFOLKNINGSKORT
Kinas areal:
9,6 mill. km²
Indbyggerantal:
650 millioner
Huangho
Yangtze
KOREA
KINA
BEBOERE pr km²
under 3
3 – 25
25 – 100
100 – 200
over 200

O N E N
Irkutsk
BAJKAL SØ
Khoto
Manchouli
Manchuriet
Harbin
Ehrlien
Mukden
Fushun
Vladivostok
Paotow
Peking
Anshan
NORD KOREA
Demarkations linie 1955
38°
SYD KOREA
Tatung
ORDOS PLATEAU
Tientsin
Taiyuan
Chungwei
Tsingtao
Sian
Paochi
JAPAN
Nanking
Shanghai
Yangtzekiang
Wuhan
Chungking
Yintan
Chuchow
Kweiyang
Foochow
Taipei
Amoy
Liuchow
Canton
FORMOSA
Tsam-kong
HONG KONG
Jernbaner 1949
bygget af kommunisterne
under bygning
Stålværker
Jern
Olie-felter
nye Olie fund
Volfram
Tin
Kul

nede grundstammen i Sovjets landbrug. Udviklingen i Kina og i kommunistpartiets ledelse siden da synes dog ikke at have bekræftet forekomsten af nogen alvorlig splittelse i partiet, ligesom Mao-Tse-Tung's lederstilling synes usvækket.

Under hele denne udvikling har det kommunistiske parti været den drivende kraft og har til stadighed været landets egentlige magthaver. Selvom visse selvstændige partidannelser uden for det kommunistiske parti er repræsenteret i Folkekongressen og i regeringen, og selvom visse nationale mindretal i provinserne i Vest og Syd (Sinkiang og Tibet) er tildelt nogen uafhængighed, er kommunistpartiets dominerende lederstilling uanfægtet. Med forfatningen af 1954 blev hæren definitivt undergivet civile myndigheder, medens denne i de første år efter magtovertagelsen havde haft en mere autonom stilling, og efter kampagnen imod højregrupperne i sommeren 1957 (ovenpå den kortvarige indenrigspolitiske liberalisering, der fulgte Mao-Tse-Tung's velkendte udtalelse »Lad alle blomster folde sig ud, lad alle tanker trives«), er de nævnte partiers og mindretalsgruppers selvstændighed kun en skueret.

Det kommunistiske parti er således ubestridt landets egentlige magthaver, og dets politiske målsætning på langt sigt har ved adskillige lejligheder fundet utvetydigt udtryk som gennemførelsen af kommunismen, der i den kinesiske version, omend selvstændigt fortolket af Mao-Tse-Tung, ligger meget nær op ad den version, der i Sovjet er knæsat ved betegnelsen Marxismen-Leninismen. Dette gælder indadtil i målsætningen om gradvis overgang fra kapitalisme til socialisme og videre frem imod den kommunistiske samfundsorden, og det gælder udadtil, hvor det kinesiske kommunistparti accepterer tesen om det socialistiske systems endelige sejr over det kapitalistiske system i alle lande.

I den daglige politik har det kinesiske kommunistparti imidlertid udvist megen smidighed og tilpasningsevne overfor de skiftende politiske, sociale og økonomiske vilkår, større vel end noget andet lands kommunistparti, uden at det på noget tidspunkt har tabt endemålet af syne. Guerrilla-krigens erfaringer har her kunnet overføres til den politiske arena[1]). Det kan her være på sin plads atter at nævne, at partiets ledelse har en meget intim føling med den brede befolknings, specielt bøndernes, tankegang og forestillingsverden, hvorfor partiet har lettere ved at tilpasse sin politik efter skiftende strømninger end de mere dogmatisk prægede kommunistpartier i f. eks. de østeuropæiske lande.

1) »To defend in order to attack, to retreat in order to advance, to take a flanking position in order to take a frontal position, and to zigzag in oder to go straight – these are the inevitable phenomena in the process of development of any event or matter«. Citat fra Mao Tse-Tung: Strategic Problems of Chinas Revolutionary War, gengivet efter Barnett (1960).

Partiets myndighed er koncentreret i Centralkomiteen og regeringen. Megen opmærksomhed ofres på at aktivisere de enkelte partimedlemmer og de enkelte lokale partiafdelinger, men den egentlige magtudøvelse er stærkt koncentreret og samlet i partiets ledelse og administreret gennem regeringskontorerne i Peking. Indtil 1952 var en ikke uvæsentlig myndighed henlagt til administrative og militære ledere i hver af de seks provinser, som landet deltes op i efter magtovertagelsen, men derefter ophævedes regionsinddelingen, og både den formelle og den reelle myndighed samledes i Centralkomiteen og regeringen i Peking[1]).

Et af de mest slående beviser på det kinesiske kommunistpartis effektivitet er netop, at det trods den stigende centralisering har formået at drage alle kæmperigets enkelte egne stadig mere aktivt ind i det politiske og økonomiske arbejde, medens man f. eks. i Sovjetunionen har måttet påbegynde en decentralisering af den administrative myndighed på det økonomiske område for at sikre fornøden samordning mellem Centralkomité og regering på den ene side og de lokale interesser på den anden.

Det instrument, det kinesiske kommunistparti har spillet på for at nå dette mål, er de hyppige massekampagner (Landbrugsreform-kampagnen, kampagnen mod U. S. A. indblanding i Korea, kampagner mod korruption, bureaukratisme og højreafvigelse, kampagner for sundhed og kampagner for og imod 117 forskellige ting herunder også mod spurve og utøj). Igennem disse kampagner, der indbefatter massedemonstrationer og alle tænkelige propagandamidler, har man samtidig undermineret de traditionelle livsformer og gradvis beredt jordbunden for det kulturmønster, der er fundet mest tjenligt til at fremme partiets politik. I denne landsomfattende »hjernevask« har hele partiapparatet været sat ind, og ethvert lokalt initiativ er blevet fremmet og påskønnet.

3. DEN ØKONOMISKE UDVIKLING.

a. Befolkningsforhold.

Kinas første egentlige folketælling fandt sted i 1953; denne tællings resultater vakte nogen overraskelse både i og udenfor Kina, eftersom det viste sig, at folketallet lå omkring 100 millioner over, hvad man hidtil havde regnet med, nemlig på ca. 600 millioner i stedet for som hidtil almindeligt antaget på ca. 500 millioner. Med et folketal af denne størrelsesorden forstærkedes diskussionerne om faren for overbefolkning; Kina var i forvejen med »kun« 500 millioner indbyggere et af Verdens tættest

1) Denne styrkelse af centraliseringstendenserne skal ses i forbindelse med den eneste – kendte – alvorlige splid i det kommunistiske parti, der afsluttedes i 1954 med udstødelsen af Centralkomitemedlemmerne Kao Kang og Jao Shu-shih, der var fortalere for en udbygning af regionernes selvstændighed.

befolkede områder, i det mindste, hvis man alene ser på det opdyrkede areal.

Den forbedring af ernæringsforholdene og den udbygning af sygdomsbekæmpelsen, der blev gennemført under det nye styre, medførte i tilgift, at den årlige befolkningstilvækst forøgedes stærkt, fra knap 1 % årligt før 1949 til ca. 2 % i de seneste år, altså en fordobling af tilvæksten, således at denne nu andrager 12–15 millioner. I betragtning af, at Kina igennem lang tid inden 1949 var nettoimportør af fødevarer, er det åbenbart, at en sådan befolkningsstigning stiller meget store krav til produktionsudviklingen inden for landbruget; dette gælder, hvis det nuværende meget lave forbrug pr. indbygger blot skal bevares, men det gælder naturligvis i endnu højere grad, når dette forbrug ønskes sat i vejret. Hertil kommer, at der i femårsplanerne kalkuleres med stadig voksende råstofleverancer fra landbruget til den stærkt ekspanderende industri.

I denne allerede problemfyldte opstilling er der endda set væk fra de vanskeligheder, der opstår, når den årlige tilvækst i arbejdsstyrken på ca. 10 millioner arbejdere skal finde beskæftigelse overvejende inden for industrien, i en situation hvor investeringskapaciteten i forvejen er anspændt til det yderste ved de store nyanlæg inden for transportvæsenet og sværindustrien.

De kinesiske myndigheders indstilling over for dette befolkningsproblem har undergået flere afgørende ændringer i perioden siden 1949. Inden resultatet af folketællingen i 1953 blev kendt og i nogen tid derefter, benægtede man kategorisk eksistensen af et befolkningsproblem og anførte de fra andre kommunistiske partier kendte argumenter om, at befolkningsproblemer ifølge sagens natur kun kan forekomme i kapitalistiske samfund.

Fra 1956 og frem til slutningen af 1957 indtog man imidlertid en anden holdning og proklamerede nu, at man ville søge det årlige fødselstal halveret i løbet af en periode på 10–15 år ved hjælp af intensive familieplanlægningskampagner. Denne ændrede holdning begrundedes i første række med en henvisning til ønskeligheden af at give kvinderne frihed til at vælge mellem arbejdet i erhvervene og arbejdet med pasning af børn og familie, men de foran skitserede problemer i forbindelse med en meget hastig befolkningstilvækst blev dog også antydet.

Fra og med 1958 er disse familieplanlægningskampagner imidlertid afblæst uden nærmere motivering, og flere af disse kampagners fortalere er blevet udstødt af partiet ved kampagnen mod højreafvigerne. Om årsagen til denne kursændring kan man kun gisne. Var den kortvarige opblussen af en kinesisk befolkningspolitik blot en af Mao Tse-Tungs mange blomster i udfoldelse? Viste det opstillede mål sig umuligt at realisere? – Eller fandt man begrænsningen af fødselstallet unødvendigt, da landbrugsproduktionen steg så stærkt, som tilfældet var, fra 1957 til 1958?

Der består imidlertid stadig den mulighed, at virkningerne af den påbegyndte befolkningspolitik kan spores endnu i nogen tid, selv efter at propagandatrommerne er forstummet, således at fødselstallet vil fortsætte med at vise nedadgående tendens i de kommende år. En forskydning i fødselshyppigheden, en gang påbegyndt, har jo andre steder vist sig at kunne løbe videre ved egen kraft.

b. Naturlige ressourcer.

Med den centrale placering, landbrugsproduktionen har og i mange år stadig vil have i Kinas samlede produktion, vil forekomsten af agerjord være af afgørende betydning for landets økonomi. Selvom Kina råder over megen frugtbar jord, og selvom klimaet mange steder er gunstigt, og mulighederne for kunstvanding er gode i en del af de egne, hvor regnmængden er for lille, er det samlede landbrugsareal dog knapt, når det ses i relation til det store og stærkt voksende folketal; ifølge F. A. O.s opgørelser udgør agerjorden pr. indbygger således kun 0,15 ha mod 0,22 ha for Asien som helhed og 0,5 ha for verden som helhed (og ca. 0,8 i Danmark). Størsteparten af landet er ørken (de vestlige provinser) og i mange egne er regnmængden utilstrækkelig til en høj planteproduktion.

Det var en almindelig antagelse, at den kinesiske landbrugsproduktion allerede før krigen var presset meget nær op mod produktionsgrænsen, og at kunstvandingsmulighederne var udnyttet så godt, det lod sig gøre; produktionen pr. ha lå over produktionsniveauet i de fleste andre asiatiske lande, og en høj andel af det samlede areal blev kunstvandet.

De offentliggjorte produktionstal for årene siden 1949 viser imidlertid en stadig produktionsstigning og fra 1957 til 1958 endog en stigning på 25 %. Dette forklares ved en meget betydelig udvidelse af kunstvandingen – og af afvandingen – ligesom meget nyt land er taget under dyrkning. Det er imidlertid vigtigt at understrege, at det her i bedste fald drejer sig om engangsforanstaltninger; man når hurtigt dyrkningsgrænsen, når man bevæger sig væk fra floddalene i det indre af landet, og der er også effektive lofter over den mængde agerland, der kan kunstigt vandes og afvandes. Det synes, som om man har opnået, at knapheden på jord i dag og i de nærmeste år føles mindre faretruende, og dette resultat er i sig selv meget betydningsfuldt, men på lidt længere sigt bliver jordproblemet atter akut, og opmærksomheden må derfor samle sig om de naturlige ressourcer, der kan tjene som grundlag for en videreudvikling af industrien, d. v. s. først og fremmest energiråstofferne olie og kul, og desuden jernmalm anvendelig til fremstilling af jern og stål.

Forekomsterne af olie synes begrænsede; selvom landet naturligvis ikke er geologisk gennemanalyseret, synes det nogenlunde givet, at man ikke finder sådanne rige oliefelter, som man f. eks. har fundet i Mellemøsten eller

i U. S. A. og Sovjet. I grænseegnene i Nord-Vest op mod Ydre Mongoliet og Sovjetunionen har man i de seneste år fundet olie og påbegyndt udvindingen heraf til supplement af de hidtil eneste kendte forekomster i Centralkina (Shensi). Olieproduktionen ligger dog til stadighed væsentligt under femårsplanernes måltal. Derimod er både kul- og jernmalmforekomsterne rigelige, og deres indbyrdes placering er meget gunstige for udnyttelse til fremstilling af råjern; det er da også i produktionen af kul og jern, at Kina har præsteret den største fremgang – og den største overskridelse af plantallene. Både i Manchuriet og i flere andre områder i de tætbefolkede østlige provinser findes kul og jernmalm såvel som i de nordlige områder af Centralkina (Indre Mongoliet, Shansi). Også med hensyn til forekomsterne af kobber, tin, bly og tungsten er Kina forholdsvis gunstigt stillet, således at man alt i alt kan konkludere, at landet, når man bortser fra råolie, besidder de vigtigste af de råstoffer, der kræves ved opbygningen af en moderne industri. Herved adskiller Kina sig fra de fleste andre lande i Asien, både Indien og Japan. På længere sigt vil denne relativt gunstige råstofbasis give Kina en ubetinget fordel i det økonomiske kapløb med disse andre stater; landbrugsressourcerne er jo knappe overalt i Asien, når man ser væk fra landene i »Bagindien«, så på dette felt er Kina ikke stærkere handicappet end de andre folkerige stater i Asien.

c. Den første femårsplan og den faktiske økonomiske udvikling 1949–1957.

Ved magtovertagelsen var Kina stadig et primitivt agrarsamfund. De få industrier, der var vokset op før og under den anden verdenskrig, først og fremmest den japansk dirigerede kul- og stålindustri i Manchuriet (som for størstepartens vedkommende blev konfiskeret som krigsskadeserstatning af Sovjet efter krigens afslutning i 1945) og kystbyernes letindustri – i vidt omfang på engelske og amerikanske hænder – betød kun lidt i det samlede billede. Ydermere havde det eksisterende produktionsapparat såvel som hele transportvæsenet lidt alvorlig skade under borgerkrigens sidste faser, således at Kina i 1949 var et land med et meget primitivt og dertil stærkt beskadiget produktionsapparat og – som følge deraf – med meget lav produktion.

I den første periode op til 1952 havde de nye magthavere derfor fuldt op at gøre med at genopbygge det eksisterende produktionsapparat (hertil kom ret hurtigt den ekstrabelastning, som Koreakrigen medførte). Selv om man vel i den økonomiske politik i disse år også skelede til sådanne langtidsmål som ønsket om at fremme landets industrialisering og at flytte produktionens tyngdepunkt ind i landet (deraf den stærke interesse for udbygning af jernbanevæsenet), måtte naturligvis selve genopbygningen være hovedmålet for den økonomiske politik. Allerede i 1952 og 1953

kunne denne genopbygningsopgave betragtes som afsluttet, og vejen var herefter banet for en fastlæggelse af en politik på længere sigt. Imidlertid var det ikke endnu muligt at foretage en egentlig produktionsplanlægning flere år frem; hverken de centrale eller de lokale myndigheder havde den fornødne tekniske færdighed hertil. Men man fastlagde dog allerede på dette tidspunkt visse generelle retningslinier for den økonomiske udvikling, kendetegnet ved nøgleordene industrialisering og socialisering, og i 1955 – efter Koreakrigens ophør og efter afslutningen i 1953 og 1954 af vigtige aftaler med Sovjet om økonomisk og navnlig teknisk bistand – fremlagde man en detailleret femårsplan for perioden 1953–1957. Planens sene fremlæggelse betød naturligvis, at de detaillerede produktionsmål for de forskellige erhverv ikke kunne komme til at spille nogen stor rolle i tilrettelæggelsen af produktionen i den første del af denne periode. Planens hovedpunkter var kravet om hurtig industrialisering (og en hurtig socialisering af industrien) med særlig vægt på sværindustrien og en stærk udbygning af transportvæsenet for at muliggøre en flytning af produktionscentrene »ind i landet«. Dette skulle gennemføres ved hjælp af store statsinvesteringer, til hvis financiering bønderne måtte betale ved at aflevere fødevarerne billigt og arbejderne ved at nøjes med lave lønninger.

Af en samlet offentlig investeringsudgift for hele femåret på 18 mldr. $ (omregnet efter officiel kurs) skulle mere end 50 % medgå til udbygning af sværindustrien, knap 20 % til udbygning af transportvæsenet, men kun ca. 7,5 % til landbruget. Planens opfyldelse skulle videre sikres ved udstrakt teknisk bistand fra Sovjet.

Målene for industriproduktionen indebar en fordobling fra 1952 til 1957; landbrugsproduktionen skulle stige med 25 %, således at den samlede produktion ville blive forøget med ca. 50 %. Medens planens mål for industriproduktionen var detailleret underbygget, havde tallene for landbrugsproduktionens udvikling i højere grad karakter af ønskemål. Hvordan gik det nu med opfyldelsen af disse mål?

Efter de officielle kinesiske opgivelser var der kun ganske få områder, hvor plantallene ikke blev nået (først og fremmest olieproduktionen), medens produktionen i øvrigt nåede op på de opstillede mål og oversteg disse inden for adskillige produktionsgrene, således som nedenstående oversigt viser. Den samlede bruttoproduktion hævdes at være øget med ca. 60 % mod planens 50 %, idet navnlig industrisektoren – og her inden for især sværindustrien – havde oversteget femårsplanens tal.

Uden at gå ind på en nøjere vurdering af dette talmateriales kvalitet er det nok rimeligt at påpege, at specielt opgørelsen af landbrugsproduktionen nødvendigvis er højst usikker; det er sandsynligt, at man i løbet af perioden har nået en højere dækningsprocent, således at en del af stigningen skyldes bedre statistik (således som tilfældet var i Indien under dette

Udviklingen i bruttoproduktionen under 1. femårsplan.

	Faktisk produktion		Femårsplanens mål
	1952	1957	1957
Stål (mill. t)	1.35	5.35	4.12
Kul (mill. t)	63.5	128.6	113.0
Olie (mill. t)	0.44	1.46	2.01
Bomuld (mill. baller)	3.6	4.6	5.0
Korn (mill. t)	164	195	193
Samlet industri (omr. til mldr. $)	11.4	26.5	28.7
Samlet håndværk (omr. til mldr. $)	3.1	5.0(1956)	
Samlet landbrug (omr. til mldr. $)	20.4	25.5	25.1

Kilde. Forskellige officielle rapporter gengivet efter A. Doak Barnett, The Rise of Mainland China, New York 1959.

lands første femårsplan). Det bør videre anføres, at de opgivne høsttal angiver mængden af korn »på roden« og desuden omfatter både kartofler, soyabønner m. v. omregnet til kornenheder. Uanset om stigningen i landbrugsproduktionen nu har været af den størrelsesorden, der er angivet i oversigten, er der adskilligt, der tyder på, at stigningen ikke var tilfredsstillende. Den hastige gennemførelse af kollektiviseringen (ligesom senere den hastige videreførelse til oprettelsen af folkekommunerne) og ikke mindst forøgelsen af landbrugets investeringsandel fra de planlagte 7,5 % til mere end 10 %, er sådanne tegn. Kulproduktionstallene er ligesom kornproduktionstallene i overkanten af, hvad vi ville opgive dem til i Vesten, idet produktionen er opgjort som mængden af »rå« kul, og de er derfor ikke direkte sammenlignelige med kulproduktionstal fra andre lande.

Det er endvidere nødvendigt at understrege, at de anførte produktionstal er *bruttotal,* d. v. s., at værdien af f. eks. industriens produktion indbefatter værdien af de anvendte råvarer og halvfabrikata, der er modtaget fra andre erhverv, ikke mindst landbruget[1]). Denne opgørelsesform er naturlig ud fra et planlægningssynspunkt, men hvis man vil måle den økonomiske vækst i landet i den betragtede periode, er det mere nærliggende alene at se på den *værditilvækst,* der er resultatet af de enkelte erhvervs virksomhed. Betragter man summen af disse værditilvækster, får man værdien af samfundets nettonationalprodukt eller nettonationalindkomst, og denne størrelse er steget mindre end de anførte bruttoproduktionstal, nemlig med ca. 45 % mod 60 % i femårsperioden eller henh. ca. 8,5 % og ca. 11,0 % om året. Omregnet i produktionsstigning pr. indbygger får man ved

[1]) Hertil kommer en række andre begrebsmæssige forskelle fra den i vore lande sædvanlige nationalproduktopgørelse. Disse forskelles konsekvens for den økonomiske vækstrate er antagelig mindre væsentlig, og der er derfor set væk herfra; jfr. A. Doak Barnett: The Rise of Mainland China s. 86, hvor de kinesiske tal er søgt omregnet efter den officielle amerikanske opgørelsesmåde.

en årlig befolkningstilvækst på ca. 2 % en årlig stigning pr. cap. på henholdsvis ca. 6,5 % og ca. 9 %.

Oversigten viser, hvorledes værdien af den samlede industriproduktion fra i 1952 at udgøre godt halvdelen af landbrugsproduktionens værdi i 1957 var vokset over landbrugsproduktionsværdien. Industrialisering har hele tiden været et nøgleord i drøftelserne af planen, og det er på dette område, at Sovjet har ydet et afgørende bidrag til planens opfyldelse. Igennem flere langvarige forhandlinger afsluttende med Kruchevs og Bulganins besøg i Peking i 1954 lovede Sovjet at levere udstyr og teknisk bistand til 211 nye storvirksomheder. Betalingen herfor skulle dels erlægges i form af øget kinesisk råvareeksport til Sovjet og dels ud af provenuet af nogle lavt forrentede (men ret kortfristede) russiske lån, som aftaltes under de samme forhandlinger. Ca. 11.000 russiske teknikere har været beskæftiget i Kina under femårsplanens virkeliggørelse dels som rådgivere ved opførelsen af virksomhederne, dels som direkte medarbejdere ved driften af de færdige anlæg. Det erkendes åbent af de kinesiske ledere, at de ved russisk hjælp opførte nøglevirksomheder udgør grundstammen i Kinas nye industri. (Således af Chou En-Lai ved festlighederne i anledning af folkerepublikkens 10-års jubilæum.)

Sideløbende med udbygningen af industrien er transportvæsenet blevet væsentligt udbygget. Kanalsystemet er blevet udvidet, og dette gælder i endnu højere grad jernbanenettet. Nye linier på ialt 5.000 km (mod planens 4.000) er fuldført (svarende til en tilvækst på ca. 20 % til det eksisterende jernbanenet) herunder den direkte forbindelse til Sovjet via Ulan Bator i Ydre Mongoliet (Molotovs residens), og Nord-Syd forbindelsen i den folkerige østlige del af landet er blevet forbedret ved en jernbanebro over Yangtsekiang.

Befolkningens disponible indkomster er ikke øget i takt med stigningen i nationalindkomsten, idet en væsentlig del af den anførte pr. capita stigning på 6,5 % årligt er medgået til skatter og afgifter til financiering af nye investeringsopgaver. Navnlig f. s. v. angår bondebefolkningens disponible indkomster har stigningen været meget beskeden (knap 2 $ om året pr. cap.), medens byarbejderne i overensstemmelse med styrets ønske om at fremme industrialiseringen i højere grad har fået lov at høste fordelen af de indtrufne produktionsstigninger.

d. »Det store spring fremad«.

Ved udgangen af året 1957 og begyndelsen af 1958 tegnede den økonomiske udvikling sig alt andet end lys. På grund af landbrugssektorens lang-

sommere vækst end industrisektorens stod mange af de nye industrier uden tilstrækkelige råstoffer, nemlig alle de industrier, som i væsentlig grad byggede på landbrugsråvarer som f. eks. hele bomuldsindustrien. Statslagrene af landbrugsvarer var meget nær udtømte, og fødevaresituationen i byerne var kritisk, bl. a. fordi transportnettet var meget hårdt anspændt af de omfattende transporter af råvarer til og færdigprodukter fra de nye industricentre i Midt- og Nordkina. Samtidig var de modtagne russiske lån opbrugt, og for at klare tilbagebetalingen måtte eksporten til Sovjet presses i vejret, hvilket yderligere skærpede råvareknapheden og øgede transportnettets belastning. Indenrigspolitisk var situationen også spændt, idet reaktionen på Mao Tse-Tungs tilbud om fri kritik havde været særdeles kraftig, idet kritik også af det kommunistiske partis centrale grundsætninger var kommet til orde mange steder, – og overalt var kritikken af forsyningssituationen meget fremtrædende.

Dersom industriens udbygning skulle fortsætte, og dersom de lønninger, der var udbetalt til arbejderne ved de store investeringsprojekter, ikke skulle medføre inflation på forbrugsvaremarkedet, måtte derfor forsyningen med råvarer fra landbruget sættes kraftigt i vejret såvel som forsyningen med forbrugsvarer både landbrugsprodukter og industrielt forarbejdede forbrugsvarer (for en stor del bomuldsvarer, fodtøj og andre industriprodukter til hvis frembringelse, der også skulle anvendes produkter fra landbruget).

En forcering af landbrugsproduktionen måtte derfor blive et kapitalkrav for året 1958. Det er på denne baggrund, man må se den »spontane« oprettelse af folkekommuner over hele Kina i løbet af foråret og sommeren 1958. Den alvorlige knaphed på landbrugsprodukter kan også aflæses af de drastiske forholdsregler, der træffes iøvrigt for at sætte landbrugsproduktionen i vejret, såsom indsættelse af 100 millioner(!) mand i bygning af overrislings- og afvandingsanlæg eller anvendelse af muld fra sløjfede begravelsespladser til gødning.

Det store spring fremad i den kinesiske økonomi introduceres ved en række storstilede kampagner, indbefattet en kampagne mod de højreafvigere, der havde taget til orde med kritiske bemærkninger under den kortvarige indenrigspolitiske liberalisering i 1957. I denne kampagne spillede bombardementet af kystøerne Quemoy og Matsu sin ikke uvæsentlige rolle.

Måned for måned udsendtes »sejrsbulletiner« om de storslåede produktionsfremskridt, og de nyoprettede folkekommuner tillagdes præstationer, som i sandhed måtte forekomme imponerende, ligefra flerdoblinger af høstresultaterne til oprettelsen af højovne i hundredtusindvis såvel som til skabelse af enestående kulturelle frembringelser. Inden årets udgang kunne man fastslå, at landbrugsproduktionen i 1958 var øget med 70 % i forhold

til produktionen i 1957. Produktionen af korn hævdedes at være nået op på 375 mill. t mod 185 mill. t i 1957, og man kunne forudse, at kornproduktionen i 1959 ville nå over 500 mill. t.

Kulproduktionen kunne opvise tilsvarende fremskridt, og det samme var tilfældet med produktionen af jern og stål, således at Kinas overflyvning af England m. h. t. industriproduktionen nu stod umiddelbart foran sin virkeliggørelse. I denne situation måtte naturligvis de første udkast til anden femårsplan 1958–62 afgørende revideres, og plantallene sættes meget stærkt i vejret.

I skærende kontrast til denne storslåede produktionsfremgang på alle områder stod imidlertid meddelelserne om svigtende punktlighed i de kinesiske eksportleverancer såvel som de vedholdende forlydender om alvorlig fødevareknaphed i de større byer i landet selv. Disse foreteelser kunne kun nødtørftigt forklares ved en henvisning til den alvorlige overbelastning af transportnettet, som den store produktionsfremgang havde forårsaget. Alle officielle erklæringer i denne periode – sidste halvdel af 1958 – bar dog præg af at være bygget på et meget løst grundlag, og man var derfor så småt forberedt på den erklæring, der udsendtes efter mødet i Centralkomiteen og Folkekongressens stående Udvalg i august 1959, en erklæring, hvis indhold træffende er blevet karakteriseret som »Det store spring tilbage«. Herefter var stigningen i landbrugsproduktionen ikke 70 %, men 25 %, og også nogle af de proklamerede produktionsfremgange indenfor industrien blev ramt af reduktioner, selvom fremgangen i industriproduktionen i 1958 også efter de reviderede tal er meget betydelig nemlig mere end 60 % over 1957 (excl. håndværket). At de lokale og centrale statistiske myndigheder ved samme lejlighed fik kraftige bebrejdelser at høre kan ikke overraske, selvom partiets ledere naturligvis hele tiden må have været fuldt vidende om de udsendte produktionstals upålidelighed. Eftersom det er uundgåeligt, at sådanne alvorlige »fejltagelser« svækker tilliden til de centrale økonomiske myndigheder, i hvert fald hos iagttagere i udlandet, men formentlig også hos befolkningen i selve Kina, kan der være god grund til at spørge, hvad grunden kan have været til denne zig-zag kurs. Er det tænkeligt, at de opskruede tal alene har skullet tjene til at opflamme befolkningen navnlig i folkekommunerne til yderligere anstrengelser – eller har en sådan »humørpille« været nødvendig for at få det rigoristiske folkekommuneprogram til at glide ned?

Selv de reviderede produktionstal for året 1958 betegner imidlertid en stor fremgang i forhold til 1957, og de seneste meddelelser om produktionsudviklingen i 1959 tyder på, at denne stærke – omend reducerede – stigningstakt fortsætter, således som nedenstående oversigt viser.

Produktionsfremgang 1958 og 1959.

	1958 procentvis stign. fra 1957	1959 procentvis stign. fra 1958 (plantal)
Samlet bruttoproduktion i industri og landbrug	48 pct.	–
Industriproduktion	66 pct.	25 pct.[1])
Landbrugsproduktion	25 pct.	10 pct.[1])
Stål	49.5 pct.	50 pct.
Kul	107.7 pct.	24 pct.
Korn	35 pct.	10 pct.

[1]) Anslåede på grundlag af en opgørelse indeholdt i Chou En-Lais tale ved Folkerepublikkens 10-års jubilæum.

4. FREMTIDSPERSPEKTIVER.

Den foregående oversigt viser, at stigningstakten i den kinesiske økonomi fortsat er høj, og selv om talmaterialets pålidelighed nok i nogen måde kan anfægtes, vil dog ingen, der har studeret forholdene, bestride, at Kina er hastigt på vej til at blive Asiens førende industrination, og dermed på vej til også at blive en økonomisk stormagt.

Oversigten viser imidlertid også en tydelig afsvækkelse af stigningstakten fra 1958 til 1959, og denne afsvækkelse må man forvente vil fortsætte også i de kommende år. Dette skyldes navnlig to forhold: 1) En stor del af produktionsudvidelsen i industrien skyldes en bedre kapacitetsudnyttelse af de allerede bestående anlæg; fremover må man regne med, at produktionsudvidelsen alene vil komme fra nyanlæggene. 2) Indenfor landbruget skyldes produktionsudvidelserne for en stor del sådanne engangsforanstaltninger som inddragning af ny agerjord og udvidelse af areal under kunstvanding; det er næppe sandsynligt, at der kan ventes meget mere ad denne vej, og tilbage er derfor kun den mere trælse produktionsudvidelse på de jorder, der allerede nu er under intensiv udnyttelse.

Hertil kommer imidlertid, at manglen på arbejdskraft i almindelighed og kvalificeret arbejdskraft i særdeleshed vil gøre sig gældende, når de russiske teknikere rejser hjem, og når de meget arbejdskrævende produktionsformer i industrien og navnlig i landbruget yderligere søges udvidet.

Endelig er det vel et stort spørgsmål, hvor længe styret kan holde forbruget nede på det meget lave niveau, hvor det befinder sig i dag, og dermed fastholde det for et fattigt land usædvanligt høje investeringsniveau på ca. 20 %.

På lidt længere sigt vil befolkningsproblemet utvivlsomt atter melde sig i magthavernes bevidsthed. På længere sigt vil dette pres muligvis også føre til et mere køligt forhold til det tyndt befolkede Sovjet, men man skal nok ikke vente, at de to staters ledere vil tillade nogen form for splid at opstå

imellem de to store kommunistiske stater i de første mange år. Dertil er den ideologiske kampstilling overfor det kapitalistiske system for fast indgroet i de respektive kommunistpartier ikke mindst i det kinesiske.

KORTFATTET KINA-BIBLIOGRAFI.

I.

Der er i de seneste år udgivet en del værker navnlig i England og U. S. A., som behandler de økonomiske forhold i Kina efter revolutionen; men selv om enkelte af disse forekommer særdeles grundige og sobre, bygger de dog alle på relativt få originale kilder og bærer præg af, at der savnes et systematisk studium af det foreliggende kildemateriale vedrørende udviklingen i Kina. Dette kildemateriale omfatter i første række følgende publikationer:

New China News Agency Releases (daglige nyhedsmeddelelser fra officielle kinesiske myndigheder).

Bøger og pjecer udgivet af The Peking Foreign Languages Press.

Engelsk- (og dansk-) sprogede udgaver af vigtige erklæringer, taler og artikler udsendt af de kinesiske ambassader i de forskellige lande. (I vidt omfang anvendt som kilde i nærværende artikel).

Daglige uddrag af den kinesiske dagspresse oversat og udgivet af Det amerikanske Konsulat i Hong Kong: Survey of the China-Mainland Press.

Fra samme kilde kommer månedlige Extracts from China-Mainland Magazines og med varierende mellemrum Current Background series.

I publikationerne fra F. N.s regionalkontor i Bangkok – Economic Survey of Asia and the Far East og Quarterly Bulletin – gengives hovedtræk af den økonomiske udvikling. Navnlig i de seneste år finder man i disse publikationer også udmærkede kommentarer til de officielle tal.

Desuden udkommer i Hong Kong og i Japan visse tidsskrifter, som bringer analyser af udviklingen i Kina, f. eks. China News Analysis og Far Eastern Economic Review.

Et tilsvarende tidsskrift er netop startet i England med titlen The China Quarterly (Summit House, London).

Det franske befolkningstidsskrift Population bringer hyppige oversigter over befolkningsforholdene i Kina, men dækker også et videre felt, og også i Economist vil man finde hyppige kommentarer til udviklingen i Kina, både den politiske og økonomiske.

II.

Af de nævnte generelle redegørelser for udviklingen i Kina siden 1949 er følgende anvendt som kildemateriale for denne artikel:

1) W. W. Rostow: The Prospects for Communist China. New York 1954.
2) Li Choh-ming: Economic Development of Communist China. Berkeley 1959.
3) T. J. Hughes: The Economic Development of Communist China 1949–1958. London 1959.
4) A. Doak Barnett: The Rise of Mainland China. New York 1959.
5) Samme: Communist China and Asia. New York 1960.

De i det foregående anførte bibliografiske oplysninger om Kina bygger overvejende på en oversigt i 5).

KAPITALEKSPORT TIL ØKONOMISK TILBAGESTÅENDE LANDE

NIELS USSING

1. INDLEDNING

Selv om de vitale problemer, der for Danmarks og de andre vesteuropæiske landes vedkommende knytter sig til de regionale markedsdannelser, utvivlsomt vil komme til at dominere den offentlige økonomiske debat i de nærmest kommende år, er det næppe overdrevet at betegne udviklingsproblemerne i de økonomisk tilbagestående lande som 1960'ernes mest vitale økonomiske problem. Når dette problem, der ingenlunde er af ny dato, forekommer mere presserende nu end tidligere, skyldes det den politiske udvikling, der antagelig inden udgangen af 1960'erne vil reducere de vesteuropæiske landes koloniområder til enklaver uden større betydning, samt den befolkningsmæssige udvikling i de økonomisk tilbagestående lande. På basis af nogle af F. N. i 1956 udarbejdede skøn har man i nedenstående tabel givet en illustration af den forventede befolkningstilvækst i de økonomisk tilbagestående lande i 1960'erne:

	Anslået befolkning		Relativ forøgelse (pct)
	1960 (mill.)	1970 (mill.)	
Mellemste Østen	81	103	27
Nordafrika	53	67	26
Sydlige Afrika	182	211	16
Østasien	796	966	21
Sydlige Asien	746	909	22
Latinamerika	206	266	29
I alt	2.064	2.521	22

Til sammenligning kan det anføres, at befolkningstilvæksten i Nordamerika i det kommende tiår anslås til at ville komme til at udgøre 14 % og befolkningstilvæksten i Vesteuropa 7 %. Selvom der på længere sigt måske er udsigt til, at det, således som det i løbet af ti år er lykkedes i Japan, vil lykkes at nedbringe den nuværende store fødselshyppighed i

visse af de asiatiske lande, vil denne tendens næppe i større omfang kunne slå igennem i løbet af 1960'erne.

Skønt hovedemnet for denne artikel vil være bistand i form af lån og gaver til økonomisk tilbagestående lande, kan der være grund til indledningsvis at understrege, at den handelspolitiske udvikling utvivlsomt vil få stor indflydelse på de økonomisk tilbagestående landes behov for økonomisk bistand. Den økonomiske udvikling (og indtjeningen af fremmed valuta) i flertallet af de økonomisk tilbagestående lande er stærkt afhængig af eksporten af nogle få landbrugsprodukter eller råmaterialer. De pågældende lande har derfor en udtalt interesse i en stabilisering af markedsforholdene for deres vigtigste eksportprodukter, samt i at de industrialiserede lande ikke, således som det i flere tilfælde er sket i USA (f. eks. med hensyn til olieprodukter, bly og zink), beskytter deres hjemmemarked for sådanne produkter ved indførelse af kvantitative importrestriktioner.

En anden trussel – som at dømme efter Japans erfaringer på længere sigt muligvis vil vise sig mindst lige så alvorlig – er de industrialiserede landes forsøg på ved anvendelse af antidumping-bestemmelser og forskellige diskriminatoriske foranstaltninger at forhindre, at de økonomisk tilbagestående lande får mulighed for at eksportere tekstilvarer og andre industrielle færdigvarer til de mere velstående vestlige industrilande. Den europæiske indstilling synes på dette punkt snarest at være mere restriktiv end indstillingen i USA.

Selv om de eksportproblemer, der knytter sig til eksporten af industrivarer utvivlsomt i de kommende år vil få voksende betydning for lande som Indien, Mexico og Brasilien, er der imidlertid næppe større udsigt til, at behovet for tilførsel af kapital til de økonomisk tilbagestående lande vil aftage i det kommende tiår.

2. DE VESTLIGE INDUSTRILANDES PRIVATE KAPITALEKSPORT TIL DE ØKONOMISK TILBAGESTÅENDE LANDE

I årene frem til 1939 var den direkte private investering langt den vigtigste kilde for import af udenlandsk kapital i de økonomisk tilbagestående lande, og selv i årene efter 1945 har direkte investeringer foretaget af udenlandske selskaber for en række lande været den vigtigste form for import af kapital fra udlandet.

Ifølge en beregning foretaget af F. N. udgjorde den private kapitaleksport fra de vesteuropæiske lande til de økonomisk tilbagestående lande i perioden fra 1955 til 1957 gennemsnitligt $ 1.035 mill. om året. Af dette beløb udgjorde private franske investeringer, der overvejende har fundet sted inden for det oversøiske franc-område, knap $ 500 mill. om året,

medens der fra engelsk side blev foretaget private investeringer i koloniområder og økonomisk tilbagestående Commonwealth-lande til et årligt beløb af $ 420 mill. De private tyske investeringer, der de sidste år har udvist en stærkt stigende tendens, udgjorde i den anførte periode kun $ 35 mill. om året.

Amerikanske selskabers direkte investeringer i de økonomisk tilbagestående lande nåede med et beløb på ca. $ 1200 mill. (hvoraf over halvdelen bestod af amerikanske olieselskabers investeringer i Venezuela) et højdepunkt i 1957. I 1958 udgjorde de direkte amerikanske investeringer i de økonomisk tilbagestående lande ca. $ 525 mill. Med undtagelse af amerikanske olieselskabers investeringer i det mellemste Østen har den private amerikanske kapitaleksport til de økonomisk tilbagestående lande næsten udelukkende været koncentreret omkring de latinamerikanske lande.

De direkte investeringer i de økonomisk tilbagestående lande består for en stor del af investeringer foretaget med henblik på udnyttelse af mineral- og olieforekomster i disse lande. Medens sådanne investeringer ikke i samme grad som industrielle investeringer bidrager til fremkomsten af en national stab af ingeniører og teknikere, som er et vitalt led i en videregående økonomisk udvikling, har royalty-betalinger og skatteindtægter fra udenlandske selskaber ofte dannet grundlaget for finansieringen af de pågældende landes nationale udviklingsprogrammer. Dette gælder særligt for landene i det mellemste Østen, hvor de ofte meget betydelige royalty-betalinger fra olieselskaberne har været hovedkilden til finansiering af de økonomiske udviklingsprogrammer.

I tilknytning til spørgsmålet om den private kapitals rolle i den økonomiske udvikling er det naturligt at omtale institutionen International Finance Corporation (IFC).

IFC, der er etableret som resultat af et amerikansk initiativ, er en institution, der på grundlag af en indskudskapital (der pr. 30. juni 1959 udgjorde $ 93,7 mill.) tilvejebragt af de 59 medlemslande, yder lån eller anden form for finansiel bistand til private virksomheder i økonomisk tilbagestående lande. Som modydelse for sine investeringer modtager IFC forskrivninger, der forrentes med en relativ høj rente, og som desuden giver IFC ret til at modtage en andel i det pågældende selskabs overskud. Da de enkelte investeringer er relativt små, og da låneforhandlingerne ofte giver anledning til komplicerede juridiske problemer, har interessen for IFC-finansiering været ret begrænset. IFC indledede sin virksomhed i juli 1956, og i de knap 3 år, der forløb indtil 30. juni 1959, blev der kun afgivet finansieringstilsagn til et samlet beløb af $ 19,8 mill. Disse finansieringstilsagn er overvejende kommet selskaber, der var finansielt forbundet med amerikanske eller vesteuropæiske selskaber, tilgode. Af det udlånte beløb

er ialt $ 13,6 mill. ydet som lån til selskaber i latinamerikanske lande, medens de asiatiske landes andel har andraget $ 4,33 mill. Selvom IFC's investeringer utvivlsomt i flere tilfælde har bidraget til udviklingen af et mere diversificeret erhvervsliv i de låntagende lande, er IFC en af de internationale institutioner, hvor der synes at være et misforhold mellem institutionens store hovede og ret beskedne krop.

Der kan i denne forbindelse være grund til at nævne en anden form for institutionel finansiering af private investeringer i de økonomisk tilbagestående lande, som synes at have mere lovende fremtidsudsigter end IFC's finansieringsvirksomhed; der tænkes herved på de industrielle investeringsbanker, der i de seneste år er etableret bl. a. i Indien, Iran og Pakistan. Disse institutioner, der er blevet etableret med støtte af Verdensbanken, Development Loan Fund og private kapitalinteresser i USA og Vesteuropa, foretager udlån til industriformål i de pågældende lande.

Der er næppe tvivl om, at private investeringer også i fremtiden vil komme til at spille en rolle for den økonomiske udvikling i de asiatiske, afrikanske og latinamerikanske lande, men efter alt at dømme vil fordelingen af disse investeringer lige som hidtil blive relativt ulige, idet lande med rigelige mineralforekomster og/eller en relativ konservativ regering sikkert vil modtage broderparten af den investerede kapital. Da en række af de mindst velstillede lande i Asien næppe vil have større tiltrækning på privat udenlandsk kapital, og da de private investeringer i Afrika antagelig vil blive reduceret, efterhånden som de nuværende koloniområder opnår selvstændighed, er der imidlertid ingen grund til at tro, at private investeringer i større omfang vil være i stand til at reducere behovet for en offentligt finansieret kapitaleksport.

3. DEN OFFENTLIGE EKSPORT AF KAPITAL TIL ØKONOMISK TILBAGESTÅENDE LANDE

Selvom eksporten af privat kapital har spillet en betydelig rolle for den økonomiske udvikling i efterkrigsårene, har den skelsættende nydannelse i sammenligning med tidligere perioder bestået i den kapitaleksport, der via de offentlige finanser i de industrialiserede lande har fundet sted til de økonomisk tilbagestående lande.

I nedenstående oversigt har man på basis af en af F. N. foretaget opgørelse givet en oversigt over størrelsen af den kapitaleksport, der i tiden fra 1. juli 1957 til 30. juni 1958 er tilgået de økonomisk tilbagestående lande:

	Mill. $		
	Gaver	Lån (brutto)	Afdrag på lån
Bilateral hjælp:			
Frankrig	527	227	41
Storbritannien	146	44	18
USA	1.169	581	229
Andre lande	119	56	–
I alt	1.961	908	288
Multilateral hjælp:			
Verdensbanken	–	319	20
FN's tekniske bistandsprogram	37	–	–
Andre internationale organer	62	2	–
I alt	99	321	20
Total	2.060	1.229	308

I forhold til nationalindkomst og folketal har Frankrig ydet en større indsats end noget andet land inklusive USA. Denne bistand er helt overvejende ydet til de afrikanske dele af det franske statssamfund og må derfor ses som et moderniseret eksempel på relationen mellem moderlande og koloniområder.

For at lette Frankrig for de byrder, der følger med udviklingen af de afrikanske koloniområder, er der i Rom-traktaten, der ligger til grund for etableringen af det europæiske fællesmarked, truffet beslutning om, at de 6 fællesmarkedslande vil oprette en udviklingsfond, der skal finansiere investeringer i medlemslandenes oversøiske besiddelser. De 6 lande skal efter planen over en periode på 5 år indskyde et beløb på lidt over $ 580 mill. i udviklingsfonden.

4. USA'S ØKONOMISKE BISTANDSPROGRAMMER.

USA's økonomiske hjælpeprogram har sit udspring i administrationen af leje- og låneloven i krigsårene og i den omfattende økonomiske hjælp, som USA som led i Marshall-planen ydede de europæiske lande i årene fra 1948 til 1953. Selv om der i de seneste år i USA har været voksende modstand imod ydelse af økonomisk hjælp på gavebasis, er denne hjælpeform fortsat af stor betydning.

a. *Hjælp på gavebasis.*

Den beløbsmæssigt største enkeltkategori af de amerikanske bistandsydelser til økonomisk tilbagestående lande er ydelserne i henhold til Defense Support-programmet. Denne form for hjælp ydes til ialt 12 lande (Spanien,

Grækenland, Tyrkiet, Iran, Pakistan, Thailand, Vietnam, Laos, Cambodia, Formosa, Korea og Philippinerne) som USA har militært samarbejde med. I finansåret 1958/59 blev der anvendt ialt $ 881 mill. til ydelse af Defense Support til de nævnte lande. Over halvdelen af hjælpen blev ydet til de tre lande: Korea, Vietnam og Tyrkiet.

Defense Support-ydelserne har for en stor del karakter af tilskud af udenlandsk valuta, som af modtagerlandet vil kunne anvendes til dækning af valutaudgifter ved import af fødevarer, råstoffer og tekstilvarer. Selvom det er givet, at Defense Support-ydelserne under de givne forudsætninger (herunder bl. a. de relativt høje militærudgifter i de pågældende lande) bidrager til at forhøje levestandarden i en række lande med en for flertes vedkommende meget lav levestandard, er der næppe tvivl om, at denne hjælpeform er mindre effektiv til at fremme en holdbar økonomisk vækst i modtagerlandene end andre former for økonomisk hjælp. Da USA har en udtalt politisk interesse i, at de pågældende lande opretholder et i forhold til deres nationalindkomst bekosteligt militærapparat, vil man fra amerikansk side, når landene opfylder deres forpligtelser i så henseende, vanskeligt kunne belægge udnyttelsen af Defense Support-midlerne med strenge klausuler om anvendelsen af ydelserne til økonomiske udviklingsformål eller lignende.

En anden vigtig kategori af amerikansk økonomisk hjælp er ydelsen af Special Assistance. USA anvendte i finansåret 1958/59 ialt $ 257 mill. til sådan hjælp. Størstedelen af denne hjælp, der for en stor del ydes på gavebasis, ydes til en række asiatiske og afrikanske lande, som ikke har et direkte militært samarbejde med USA. Blandt de lande, der modtager en relativ stor hjælp i form af Special Assistance-ydelser kan nævnes Marokko, Tunis, Libyen og Jordan. I mindre omfang ydes sådan hjælp også til Israel, men størrelsesordenen af denne hjælp er langt mindre end den hjælp, som Israel i de seneste år har modtaget i form af erstatningsbetalinger fra Vesttyskland og i form af en omfattende økonomisk støtte fra private jødiske kredse i USA og andre lande.

Uden for Asien og Afrika ydes der Special Assistance-hjælp bl. a. til Island (overvejende i form af lån), Jugoslavien, Bolivia og Haiti.

Selvom alliancemæssige forpligtelser spiller en mindre rolle for fordelingen og anvendelsen af Special Assistance-midlerne end for Defense Support-midlerne, spiller hensynet til bibeholdelsen af amerikanske baser (f. eks. i Libyen og Marokko) og andre ikke-økonomiske hensyn utvivlsomt en betydelig rolle for udnyttelsen af Special Assistance-midlerne.

En af de mest stabile og mindst kontroversielle dele af USA's hjælpeprogram over for udlandet er USA's omfattende tekniske bistandsprogram. Udgifterne til finansieringen af dette bistandsprogram, der kom næsten alle økonomisk tilbagestående lande (bortset fra østbloklandene og

koloniområder) tilgode, udgjorde i finansåret 1958/59 ialt $ 146 mill. Ved siden heraf var USA med et bidrag på $ 20 mill. langt den største bidragyder til F. N.'s tekniske bistandsprogram.

Der kan i denne forbindelse – selvom de pågældende transaktioner som regel ikke medregnes som økonomisk bistand – være grund til at nævne den hjælp, som USA yder de økonomisk tilbagestående lande ved salg af landbrugsvarer mod betaling i lokal valuta; disse transaktioner gennemføres i henhold til de i den i 1954 gennemførte Agricultural Trade Development and Assistance Act (Public Law 480) fastsatte retningslinier. Værdien af salget af landbrugsvarer i henhold til denne lov har i de seneste år andraget omkring $ 1 mldr. Af de økonomisk tilbagestående lande er det særligt Indien og Pakistan, der har benyttet sig af de muligheder, som loven indeholder. Da dispositionsretten over de counterpartmidler, der opstår som resultat af salget af landbrugsvarerne i køberlandet, tilkommer USA, har spørgsmålet om anvendelsen af de meget betydelige puljer af lokal valuta, der er opsamlet ad denne vej, givet anledning til en række vanskelige og politiske ømtålelige forhandlinger mellem USA og køberlandene. Det kan tilføjes, at USA ligeledes med hjemmel i Public Law 480 på gavebasis har eksporteret betydelige mængder af landbrugsvarer til lande, der af en eller anden grund var blevet specielt nødstedt.

b. *Hjælp på lånebasis.*

USA har som nævnt i stigende grad søgt at omlægge ydelsen af sin økonomiske hjælp fra gavebasis til lånebasis. De to institutioner, som man har til rådighed til dette formål, er Export-Import Bank of Washington (Eximbanken) og Development Loan Fund.

Eximbanken blev oprettet i 1934 og har som sit hovedformål at søge at fremme USA's eksport af kapitalgoder til udlandet. Banken har derfor ydet lån såvel til industrialiserede lande som til økonomisk tilbagestående lande. I de sidste par år har Eximbanken imidlertid særlig udfoldet en omfattende långivning til de latinamerikanske lande. I finansåret 1958/59 afgav banken nye lånetilsagn til økonomisk tilbagestående lande til et samlet beløb af $ 623 mill. Langt den overvejende del af denne långivning kom de større latinamerikanske lande som Brasilien, Mexico, Argentina, Chile og Peru tilgode.

Eximbankens lån er normalt afdragsfri et par år og har som regel en samlet løbetid på fra 6 til 20 år. Renten for bankens lån har i de sidste par år normalt ligget omkring 5½ % p. a. Selvom Eximbankens långivning utvivlsomt har haft en ikke ringe betydning for industrialiseringen i de latinamerikanske lande, er banken ifølge sagens natur ikke noget ideelt instrument til at fremme økonomisk udvikling. Afdragsperioderne for bankens lån er for korte til, at de mest tilbagestående lande i større omfang

kan tænkes at låne fra Eximbanken, og kravet om, at lånebeløbet skal anvendes til køb af varer og tjenesteydelser i USA, indebærer, særligt i Asien og Afrika, hvor leverancer fra japanske og europæiske fabrikanter hyppigt vil være mere fordelagtige, en begrænsning i den nytte, som de låntagende lande har af Eximbanken som finansieringskilde.

Da det var åbenlyst, at en række af de økonomisk tilbagestående lande ikke ville have mulighed for at forrente og afdrage lån ydet i konvertibel valuta, traf Kongressen i 1957 beslutning om at oprette institutionen Development Loan Fund. Lånefonden, der indledede sin virksomhed i januar 1958, baserer lige som Verdensbanken sin långivning på finansiering af konkrete projekter, og udbetaling af låneprovenuet sker i takt med udførelsen af de lånefinansierede projekter. I tiden frem til 30. juni 1959 havde Development Loan Fund afgivet lånetilsagn til et samlet beløb af $ 836 mill. af dette beløb var knap $ 219 mill. reserveret til finansiering af industrielle investeringer og andre $ 219 mill. til finansiering af udbygning af transportvæsenet i de økonomisk tilbagestående lande.

Development Loan Fund yder kun lån til projekter, der ikke kan finansieres af Verdensbanken eller Eximbanken, og tyngdepunktet i lånefondens långivning har ligget i de asiatiske lande med Indien og Pakistan som de største låntagere. I det budskab om udlandshjælpeprogrammet, som præsident Eisenhower sendte Kongressen i februar 1960, blev det fremhævet, at USA i fremtiden ville lægge stor vægt på bl. a. via lånefonden at søge at fremme den økonomiske udvikling i disse to lande. Godt 70 % af de lån, som Development Loan Fund hidtil har ydet, vil af låntagerne kunne tilbagebetales i egen valuta, og Development Loan Fund's virksomhed vil derfor på længere sigt bidrage til at forøge det betydelige lokalvalutaproblem, som allerede er opstået som resultat af USA's salg af landbrugsvarer mod betaling i lokal valuta. Renten for Development Loan Fund's lån udgør 3½ % p. a., når der er tale om en statslig debitor, men omkring 5½ % p. a., når der er tale om en privat debitor. Afdragstiden for lånefondens lån har været varierende, men synes at tendere mod at være lidt længere end de afdragstider, som Eximbanken anvender.

Ved oprettelsen af Development Loan Fund blev det fastsat, at provenuet af lånefondens lån skulle kunne anvendes til finansiering af køb af varer og tjenester i ethvert vestligt land, men under udtryk af det voksende underskud på USA's betalingsbalance over for udlandet blev det i efteråret 1959 besluttet at belægge udnyttelsen af lån ydet af Development Loan Fund med en Buy American-klausul. Selv om denne bestemmelse utvivlsomt vil være en betydelig ulempe for lånefondens asiatiske og afrikanske låntagere, vil virkningen af denne forpligtelse, i det omfang de ydede lån kan tilbagebetales i debitorlandets valuta, blive betydelig mildnet.

Da udbetalingerne af lånebeløbene fra Development Loan Fund som nævnt er knyttet sammen med udførelsen af de lånefinansierede projekter,

har størrelsen af de kapitaler, der ad denne vej er overført fra USA til de økonomisk tilbagestående lande, hidtil været meget begrænset, og endnu i finansåret 1960/61 regner man fra amerikansk side kun med, at udbetalingerne fra lånefonden vil komme til at udgøre $ 300 mill.

Trods sine mangler er der ikke tvivl om, at Development Loan Fund er en af de mest konstruktive dele af USA's udlandshjælpeprogram, men netop fordi lånefondens ydelser ikke er snævert knyttet til politiske synspunkter, har det ikke været muligt at få Kongressen til at stille så store beløb til rådighed for lånefonden, som man fra regeringens side har ønsket.

5. STORBRITANNIEN OG COLOMBOPLANEN

Ved siden af USA og Frankrig har Storbritannien i årene siden 1945 været den største eksportør af kapital til de økonomisk tilbagestående lande. Den engelske kapitaleksport har været baseret på bestemmelser i de skiftende Colonial Development and Welfare Acts samt Overseas Resources Development Act fra 1948 og – siden 1958 – den lånebemyndigelse, der er optaget i Export Guarantees Act. Lån af denne sidste type, der kan anvendes enten til køb af engelske varer og tjenester eller til dækning af lokale omkostninger, er bl. a. blevet anvendt ved opførelse af Durgapur-stålværket i Indien.

Af en samlet bilateral bistandsydelse på £ 86 mill. i finansåret 1958/59 blev £ 49 mill. ydet som hjælp på gavebasis (herunder teknisk bistand), medens £ 37 mill. blev ydet i form af lån. Af den samlede hjælp blev godt £ 49 mill. ydet som bistand til engelske koloniområder, medens broderparten af restbeløbet kom Indien og Pakistan tilgode.

I forbindelse med Storbritanniens bistandsprogram kan det være naturligt at omtale Colomboplan-samarbejdet. Dette samarbejde, der blev indledet i 1950, omfatter alle de økonomisk tilbagestående lande i det sydøstlige Asien samt Australien, Canada, Japan, New Zealand, Storbritannien og USA. Colomboplansamarbejdet er først og fremmest af koordinerende art. Den ydede bistand ydes på bilateral basis. Medens samarbejdet næppe har haft større betydning for størrelsen af USA's bidrag til de økonomisk tilbagestående lande i det sydøstlige Asien, er der næppe tvivl om, at Colompoplan-samarbejdet har været en væsentlig faktor for den ikke uvæsentlige økonomiske bistand, der i 1950'erne er ydet af Australien, Canada og New Zealand til de sydøstasiatiske lande.

6. MULTILATERAL HJÆLP TIL DE ØKONOMISK TILBAGESTÅENDE LANDE

Det er en udbredt opfattelse, at en internationalisering af ydelsen af hjælp til de økonomisk tilbagestående lande byder på en række fordele frem for hjælp ydet af enkelte lande. Forhandlingerne mellem en international institution og det låntagende land vil som regel kunne foregå i en mindre

politiseret atmosfære end bilaterale låneforhandlinger, og den internationale institution vil muligvis tillige have lettere ved at få gennemført eventuelle specifikke krav om det lånefinansierende projekts udførelse etc. Da USA imidlertid har været modstander af at overlade et organ direkte under F. N.'s sekretariat større kapitaler til anvendelse i de økonomisk tilbagestående lande, og da de øvrige vestlige lande indtil de allerseneste år ikke har set sig i stand til at eksportere større mængder af kapital til de tilbagestående lande, er det først i løbet af de sidste par år, at der er blevet basis for at gå videre med det eksperiment i international långivning, der blev indledet med Verdensbankens stiftelse i 1946.

a. *Verdensbanken.*

Blandt de internationale institutioner, som er skabt i efterkrigstiden, er Verdensbanken den eneste, der i stort omfang har kanaliseret langfristet kapital fra de industrialiserende lande til de økonomisk tilbagestående lande.

Af en samlet långivning i regnskabsåret 1958/59 på $ 703 mill. blev $ 461 mill. ydet i form af lån til økonomisk tilbagestående lande. Af dette beløb blev $ 250 mill. ydet til asiatiske lande (med Indien og Iran som de største låntagere), $ 137 mill. til de latinamerikanske lande og $ 47 mill. til lande og koloniområder i Afrika. Lån til koloniområder ydes kun, såfremt moderlandet giver garanti for udviklingen af lånet.

Verdensbankens långivning er normalt knyttet til udførelse af bestemte projekter, og lånebeløbene, der som regel fastsættes under hensyntagen til de valutaudgifter, der er forbundet med udførelse af det givne projekt, kommer først til udbetaling, efterhånden som det projekt, der danner basis for långivningen, kommer til udførelse. Før Verdensbanken yder et lån, foretages der en detailleret gennemgang såvel af de tekniske som af de driftsøkonomiske sider af de enkelte projekter.

Af de lånebeløb, der i regnskabsåret 1958/59 blev ydet til de økonomisk tilbagestående lande, blev $ 222 mill. ydet til finansiering af investeringer i transportsystemet i låntagerlandene, $ 201 mill. til finansiering af elektriske kraftværksprojekter og $ 38 mill. til finansiering af investeringer inden for landbrug og industri i låntagerlandene.

Fra låntagerlandenes synspunkt har den største ulempe ved Verdensbankens finansieringsprincipper været det ubetingede krav om tilbagebetaling af lånene i konvertibel valuta. Endvidere har bankens relativt høje udlånsrente, der i de seneste år har svinget mellem 5⅜ % p. a. og 6¼ % p. a., været en anstødssten for visse af de økonomisk tilbagestående lande. Da Verdensbanken imidlertid i stigende grad må basere finansieringen af sin udlånsvirksomhed på midler fremkommet ved salg af obligationer på det internationale kapitalmarked, og da disse emissioner efter bankens opfattelse kun kan gennemføres til tilfredsstillende kurser, såfremt banken

opretholder sin nuværende udlånspolitik, er der næppe udsigt til, at banken vil ændre denne politik.

Fordelen ved Verdensbankens relativt konservative udlånspolitik har utvivlsomt ligget i, at man ad denne vej har fået mobiliseret betydelige private kapitaler, der via banken er blevet investeret i udviklingsprojekter af høj prioritet, medens ulemper ved denne udlånspolitik har været, at en række af de mest tilbagestående lande som følge af manglende evne til at opfylde lånevilkårene i praksis har været afskåret fra at søge lån fra banken. Denne situation vil nu blive søgt afhjulpet igennem oprettelsen af den nedenfor omtalte nye institution International Development Association, der efter planerne vil få samme ledelse som Verdensbanken.

b. *F. N.'s specialfond.*

Fra de økonomisk tilbagestående landes side har man lige siden slutningen af 1940'erne arbejdet for, at der inden for rammerne af F. N. skulle oprettes en international finansieringsinstitution, som skulle være et centralt organ for formidlingen af kapitaleksport fra de industrialiserede lande til de økonomisk tilbagestående lande. Da man fra USA's side kædede sin tilslutning til oprettelsen af en sådan organisation (SUNFED) sammen med gennemførelsen af en omfattende international afrustning, har der hidtil ikke været mulighed for at gennemføre disse planer.

I 1957 traf F. N.'s generalforsamling imidlertid beslutning om at supplere F. N.'s tekniske bistandsprogram med oprettelsen af United Nations Special Fund. Denne nye institution, der ledes af amerikaneren Paul G. Hoffman, påbegyndte sin virksomhed 1. januar 1959. Specialfonden yder ikke finansiering til udførelse af projekter, men deltager i dækningen af omkostningerne ved udarbejdelsen af projekter. I løbet af sit første virksomhedsår har specialfonden givet tilsagn om bistand af den omtalte art i 44 tilfælde; de samlede omkostninger ved udarbejdelsen af disse projekter er anslået til $ 76 mill., hvoraf specialfonden vil dække $ 32 mill., medens restbeløbet vil blive tilvejebragt af det land, som har forelagt projektet. Specialfondens bistand ydes som rent tilskud, og udgifterne finansieres ligesom F. N.'s øvrige tekniske bistandsprogram ved bidrag fra medlemslandene.

c. *Den inter-amerikanske udviklingsbank.*

Fra de latinamerikanske landes side har man længe haft den opfattelse, at der ved udarbejdelsen af USA's økonomiske hjælpeprogrammer ikke blev taget tilstrækkeligt hensyn til USA's sydlige nabolande. For at imødegå denne tendens, har man fra latinamerikansk side presset på for at få USA til at oprette en særlig låneinstitution til finansiering af projekter på den vestlige halvkugle. Indtil 1958 indtog USA en afvisende holdning over for disse forslag, men efter de anti-amerikanske demonstrationer, der fandt

sted under vicepræsident Nixons besøg i Sydamerika i foråret 1958, erklærede man sig fra amerikansk side villig til at indlede drøftelser om oprettelsen af en inter-amerikansk udviklingsbank. Disse drøftelser blev afsluttet med udarbejdelsen af en stiftelsesoverenskomst for en sådan udviklingsbank, der blev underskrevet i Washington i april 1959. Inden udgangen af 1959 var denne overenskomst blevet ratificeret af det nødvendige antal medlemslande (d. v. s. lande, der tilsammen havde 85 % af indskudskapitalen i banken), og da banken, der har hovedkontor i Washington, indledede sin virksomhed i begyndelsen af 1960, havde USA samt alle selvstændige latinamerikanske lande med undtagelse af Cuba ratificeret stiftelsesoverenskomsten.

Den inter-amerikanske udviklingsbank består af to afdelinger – en hovedafdeling med en indskudskapital på $ 850 mill. (hvoraf $ 400 mill. vil blive indbetalt i kontant form) og en speciel lånefond med en indskudskapital, der vil blive fuldt indbetalt, på $ 150 mill. Udviklingsbanken vil antagelig i det store og hele basere sin udlånsvirksomhed på lignende principper som dem, der anvendes af Verdensbanken. Det er dog sandsynligt, at udviklingsbanken i noget højere grad end Verdensbanken vil yde sine lån til nationale finansieringsinstitutioner. Af bankens samlede kapital på $ 850 mill. vil USA bidrage med $ 350 mill. (hvoraf $ 150 mill. vil blive kontant indbetalt). Da afstemningen i udviklingsbankens styrende organer i de fleste tilfælde vil blive baseret på simpel majoritet, vil debitorsynspunkterne antagelig gøre sig gældende med større styrke end inden for Verdensbanken. Som direktør for banken er udnævnt chileneren, Felipe Herera.

Som nævnt vil der i tilslutning til udviklingsbanken blive oprettet en lånefond med en indskudskapital på $ 150 mill.; af dette beløb vil USA indskyde $ 100 mill. Den væsentligste forskel mellem hovedafdelingen i udviklingsbanken og lånefonden vil blive, at lånefonden ligesom den amerikanske Development Loan Fund vil kunne yde lån, der kan tilbagebetales i det låntagende lands egen valuta.

Tanken om oprettelse af regionale udviklingsbanker har også givet sig udslag i overvejelser om oprettelse af en Arab Development Bank. Fra de arabiske landes side synes tanken at være, at disse lande selv skulle forvalte bankens kapital, som imidlertid efter planerne i et vist omfang skulle stilles til rådighed af hjemlandene for de internationale olieselskaber (eller subsidiært af disse selskaber).

d. *International Development Association.*

Tanken om at oprette institutionen International Development Association (IDA) i tilknytning til Verdensbanken blev fremsat i begyndelsen af 1958 af den demokratiske senator Monroney fra Oklahoma. Udover tanken om på denne måde at bidrage til den økonomiske udvikling i de asiatiske,

afrikanske og latinamerikanske lande synes Monroneys hensigt med forslaget at have været, at man ved oprettelsen af en sådan international låneinstitution kunne opnå en fra amerikansk synspunkt mere rimelig byrdefordeling de vestlige lande imellem ved ydelsen af økonomisk hjælp. Endvidere var det for Monroney et vigtigt punkt i overvejelserne om oprettelsen af IDA, at denne nye institution skulle kunne anvende en del af de foran omtalte store amerikansk-ejede puljer af lokal valuta i lande som Indien og Pakistan.

Efter at forslaget i begyndelsen var blevet mødt med en vis uvilje fra den amerikanske regerings side, blev det, efter at Senatet havde vedtaget et resolutionsforslag, hvori man anbefalede, at der blev foretaget en undersøgelse af mulighederne for at oprette en sådan institution, taget op af regeringen, og ved Verdensbankens årsmøde i New Delhi i oktober 1958 indledede man fra amerikansk side et arbejde for at få de vesteuropæiske lande til at gå ind for oprettelsen af en sådan institution. Efter at man havde sikret sig, at de større europæiske lande ville være villige til at yde bidrag til oprettelsen af IDA, forelagde finansminister Robert Anderson på USA's vegne på Verdensbankens årsmøde i Washington i efteråret 1959 et resolutionsforslag, hvorefter det blev pålagt Verdensbankens Executive Board at udarbejde udkast til en stiftelsesoverenskomst for IDA. Dette arbejde blev afsluttet i slutningen af januar 1960, og IDA-overenskomsten står derefter åben for ratifikation for medlemslandene i Verdensbanken. Stiftelsesoverenskomsten vil træde i kraft, når medlemslande, der repræsenterer mindst 65 % af indskudskapitalen har ratificeret overenskomsten (dog tidligst den 15. september 1960).

Ifølge stiftelsesoverenskomsten vil IDA få en samlet indskudskapital på $ 1 mldr., der vil blive indbetalt over en periode på 5 år. Kun lande, der tillige er medlemmer af Verdensbanken (og Valutafonden) kan blive medlemmer af IDA. Medlemslandene er inddelt i to grupper – de industrialiserede lande (der omfatter USA, Japan, de engelsktalende Commonwealth-lande og de vesteuropæiske lande bortset fra Grækenland, Irland, Island, Spanien og Tyrkiet), der over en periode på 5 år vil indbetale deres bidrag fuldtud i konvertibel valuta, og de økonomisk tilbagestående lande, der kun vil være forpligtet til at indbetale 10 % af deres kapitalandele i konvertibel valuta, medens restbeløbet vil blive indbetalt i form af forskrivninger udstedt i medlemslandets egen valuta.

Af den samlede indskudskapital på $ 1 mldr. vil – under forudsætning af, at IDA-overenskomsten ratificeres af alle Verdensbankens nuværende medlemslande – et beløb på $ 763 mill. blive indskudt af de industrialiserede lande, medens de økonomisk tilbagestående lande skal bidrage med et beløb på $ 237 mill., hvoraf imidlertid som nævnt kun 10 % skal indbetales i konvertibel valuta. Som fordelingsgrundlag for kapitalandelene har man anvendt fordelingen af indskudskapitalen i Verdensbanken pr. 31.

december 1959. Fra Hollands og Belgiens side har man givet udtryk for utilfredshed med anvendelse af dette fordelingsgrundlag, og de to lande undlod derfor ved den endelige afstemning om stiftelsesoverenskomsten for IDA at stemme for det foreliggende udkast. Til illustration af fordelingen af kapitalindskuddene kan det anføres, at USA's kapitalandel vil udgøre $ 320 mill., Storbritanniens $ 131 mill. og Vesttysklands $ 53 mill., medens Danmarks andel i indskudskapitalen er fastsat til 8,74 mill.

IDA, der som nævnt vil få samme ledelse som Verdensbanken, vil hovedsagelig koncentrere sin virksomhed om ydelse af lån til finansiering af konkrete projekter. Udbetalingen af lånebeløbene vil, ligesom det er tilfældet inden for Verdensbanken, blive kædet sammen med udførelsen af de lånefinansierede projekter. Lånene vil blive ydet på lempelige tilbagebetalingsvilkår, og IDA vil lige som Development Loan Fund kunne yde lån, der vil kunne tilbagebetales i lokal valuta. Da IDA desuden i overensstemmelse med senator Monroneys oprindelige forslag eventuelt vil få dispositionsret over en del af de af USA opsamlede puljer af lokal valuta, vil IDA blive tvunget ind i samme type vanskelige forhandlinger om udnyttelsen af disse midler, som den amerikanske regering nu må føre med aftagerlandene af landbrugsvarer, der er solgt i henhold til Public Law 480.

At dømme efter de amerikanske erfaringer med Development Loan Fund er der grund til at antage, at IDA vil modtage låneansøgninger, der langt vil overstige institutionens finansielle kapacitet. Da provenuet af lånene fra IDA vil kunne anvendes til køb af varer fra alle Verdensbankens medlemslande (samt Schweiz), er incitamentet til fra de økonomisk tilbagestående landes side at foretrække et lån fra IDA fremfor et lån fra Development Loan Fund blevet forstærket igennem den amerikanske beslutning om at belægge anvendelsen af lånene fra Development Loan Fund med en Buy American-klausul.

Paul G. Hoffman har i en pjece med titlen: »One Hundred Countries – One and One Quarter Billion People« anslået, at IDA for at kunne yde et virkelig effektivt bidrag til afhjælpning af de økonomisk tilbagestående lande skulle være i stand til at yde lån til et beløb af $ 1 mldr. om året. Medmindre der hurtigt gennemføres en kraftig forhøjelse af IDA's grundkapital, vil der efter Hoffmans opfattelse meget hurtigt opstå pres for oprettelsen af en ny og større international finansieringsinstitution. Hertil kan føjes, at IDA i medfør af stiftelsesoverenskomsten kun i meget begrænset omfang vil være i stand til at deltage i finansieringen af skolebyggeri og andre former for sociale investeringer, hvad der ligeledes vil medvirke til at holde liv i de økonomisk tilbagestående landes interesse i oprettelsen af organisationen SUNFED direkte under F. N.'s auspicier.

Underskuddet på USA's samlede betalingsbalance og den voksende velstand i Vesteuropa har i stigende grad gjort USA interesseret i at formå de andre industrilande til at yde øgede bidrag til økonomisk hjælp til de tilbage-

stående lande. IDA overenskomsten er et udtryk for denne nye indstilling, som også har givet sig andre udslag. Som eksempel herpå kan nævnes det samarbejde om en finansiering af Indus-projektet, som under Verdensbankens auspicier er etableret mellem USA, Canada, Storbritannien, Tyskland, Australien og New Zealand. Under forudsætning af, at der opnås endelig enighed mellem Indien og Pakistan om den fremtidige fordeling af flodvandet i Indussystemet (skrevet omkring 1. april 1960) vil Verdensbanken og de seks nævnte lande i form af lån og gaver deltage i finansieringen af valutaudgifterne i forbindelse med Indus-projektet med samlet et beløb på over $ 500 mill.; de samlede udgifter ved projektets gennemførelse er anslået til godt $ 1 mldr.

Et andet udslag af det mere intensive samarbejde om de økonomiske udviklingsproblemer de vestlige lande imellem er nedsættelsen af den 9-mands Development Assistance Group, som der blev truffet beslutning om på et møde i Paris i januar 1960. Denne gruppe, der består af USA, Canada, Belgien, Portugal, Storbritannien, Frankrig, Italien, Japan og Tyskland, har officielt kun en rent koordinerende funktion, men der er næppe tvivl om, at der som resultat af gruppens arbejde vil fremkomme et vist moralsk pres særligt på Tyskland og Italien for at formå disse lande til at forøge deres indsats på bistandsområdet. Der er grund til at antage, at man i hvert fald fra tysk side er indstillet på at forøge eksporten af kapital til de økonomisk tilbagestående lande; det kan i denne forbindelse nævnes, at Verdensbanken i de sidste par år er blevet aktivt støttet af offentlig og privat tysk kapital.

7. ØSTBLOKLANDENES ØKONOMISKE HJÆLPEYDELSER

Østbloklandenes voksende økonomiske styrke og Sovjetunionens og den kinesiske folkerepubliks stærke interesse i den politiske udvikling i Asien, Afrika og Latinamerika har i årene siden 1954–55 manifesteret sig i omfattende tilbud om økonomisk hjælp til en række af de økonomisk tilbagestående lande.

Ifølge en amerikansk opgørelse anslås det, at østbloklandene i tiden fra begyndelsen af 1954 og frem til 30. juni 1959 har givet tilsagn om lån og gaver til økonomisk tilbagestående lande (uden for østblokken) i Asien, Afrika og Latinamerika til et samlet beløb af $ 1.739 mill. Af dette beløb anslås det, at et beløb på $ 167 mill. er ydet som gave, medens restbeløbet er ydet som lån. Disse lån, der normalt har en løbetid på 12 år, og som forrentes med 2½ % p. a., skal tilbagebetales ved vareleverancer fra de låntagende lande til østbloklandene. Det anslås, at Sovjetunionen vil dække ca. 70 % af de med de økonomiske hjælpeprogrammer følgende vareleverancer, medens lidt over 25 % af bistanden vil blive ydet i form af leverancer fra de europæiske østbloklande. Restbeløbet vil blive dækket ved leverancer fra den kinesiske folkerepublik.

Østbloklandene havde i tiden indtil midten af 1959 givet tilsagn om ydelse af økonomisk hjælp til ialt 17 forskellige økonomisk tilbagestående lande. Det største beløb, ialt $ 520 mill., er ydet som hjælp til Den forenede Arabiske Republik, hvorefter følger hjælp til Indien med et beløb på $ 323 mill., Indonesien med $ 239 mill. og hjælp til Afghanistan med $ 213 mill. I Latinamerika var Argentina med et bistandsbeløb på $ 104 mill. indtil midten af 1959 det eneste land, der havde modtaget økonomisk hjælp fra østbloklandene i større omfang. De øvrige økonomisk tilbagestående lande uden for østblokken, der har modtaget tilsagn om økonomisk bistand fra østbloklandene, er Æthiopien, Guinea, Irak, Iran, Pakistan, Tyrkiet, Yemen, Burma, Cambodia, Ceylon, Nepal og Brasilien.

Trods det meget store kapitalbehov inden for østbloklandenes egen kreds og trods den forholdsvis lave levestandard i de fleste af disse lande, er der næppe tvivl om, at østbloklandene i de kommende år vil forstærke deres indsats for at yde økonomisk hjælp. Østbloklandenes voksende indsats på bistandsområdet vil antagelig fremkalde en kappestrid om ydelse af økonomisk hjælp mellem østlandene og de vestlige industrialiserede lande. En sådan kappestrid vil rent bortset fra de konkrete manifestationer i form af en forøgelse af den samlede kapitaleksport til de økonomisk tilbagestående lande indirekte kunne være til nytte for den amerikanske regering, idet det synes at være lettere at overbevise Kongressen om nytten af en opretholdelse af et omfattende udlandshjælpeprogram, såfremt dette kan udlægges som en imødegåelse af den »kommunistiske trussel«.

LITTERATURHENVISNINGER

Paul G. Hoffman: »One Hundred countries—one and one quarter billion people«. Committee for International Economic Growth, Washington D.C. 1960.

Department of Economic and Social Affairs, United Nations: »The International Flow of Private Capital 1956–58«. New York 1959.

Department of State: »The Colombo Plan for cooperative economic development in South and Southeast Asia«. Washington, D.C. 1958.

The White House: »Report to Congress on the Mutual Security Program for the second half of Fiscal Year 1959«. Washington, D.C. 1960.

Export-Import Bank of Washington: »Report to the Congress, June 30. 1959«. Washington D.C. 1959.

International Bank for Reconstruction and Development: »Fourteenth Annual Report 1958–1959«, Washington D.C. 1959.

International Finance Corporation: »Third Annual Report 1958–59«. Washington, D.C. 1959.

National Advisory Council on International Monetary and Financial Problems: »Special Report on the proposed International Development Association«, Washington, D.C. 1960.

National Advisory Council on International Monetary and Financial Problems: »Special Report of the National Advisory Council on the Proposed Inter-American Development Bank«. Washington, D.C. 1959.

U. S. Department of Commerce: »Survey of Current Business March 1959«. Washington DC, 1959.

KORTERE MEDDELELSER

I fortsættelse af artiklen i nr. 2–3, 1959, side 157:
»HOVEDPUNKTER I USSR's ØKONOMISKE UDVIKLING I DE SIDSTE ÅR«
bringes nedenstående oversigt over oversættelser af økonomisk litteratur fra USSR.

Indenfor tekniske og naturvidenskabelige kredse i Vesteuropa og Nordamerika er der i de sidste år udfoldet en energisk aktivitet for at nedbryde de sproglige barrièrer for et direkte bekendtskab med den videnskabelige litteratur fra Sovjetunionen. For den økonomiske litteraturs vedkommende har man ikke kunnet konstatere en indsats af samme omfang for at fremskaffe oversættelser. Mens antallet af artikler og publikationer af vestlige forfattere om USSRs økonomi er vokset ganske betydeligt i de sidste år, har de økonomer, der ikke behersker russisk vel i almindelighed anset det for umuligt at følge med i Sovjets videnskabelige litteratur.

Der findes imidlertid efterhånden ikke så få muligheder for at blive ret grundigt orienteret på dette område ved hjælp af et stigende antal oversættelser til engelsk, fransk eller tysk.

Denne bibliografi vil forsøge at give et indtryk heraf ved dels at registrere hovedparten af de foreliggende oversættelser, dels give en kort beskrivelse af de periodica, der mere eller mindre regelmæssigt offentliggør oversættelser af denne art. Materialet gør ikke krav på at være fuldstændigt, men udvalget er gjort så omfattende, at de vigtigste kilder er medtaget, og således at bibliografien samtidig kan belyse, hvilke problemer der beskæftiger økonomerne i denne del af verden.

Begrebet økonomisk litteratur er blevet opfattet ret bredt, således at det omfatter ikke blot generel økonomisk litteratur, men også de enkelte branchers og virksomheders økonomi og i et vist omfang også socialpolitik. Som hovedregel er der kun optaget titler fra de sidste 2–3 år, idet oversættelser før denne tid er meget sparsomme og ujævne.

Det har kun ved stor hjælpsomhed fra mange sider været muligt at udarbejde bibliografien. Værdifulde oplysninger er især modtaget fra: The Lenin State Library, Moscow, og Economie et Politique, Paris.

Bibliografien er udarbejdet af bibliotekar Knud Erik Svendsen, Det kgl. Bibliotek, der vil være taknemmelig for eventuelle supplerende oplysninger.

ENGELSKE OVERSÆTTELSER

Antallet af oversættelser udført i Sovjetunionen er meget ringe, og de sovjetiske tidsskrifter bringer ikke resuméer på fremmede sprog. I maj 1958

påbegyndtes udgivelsen af et månedligt oversættelsestidsskrift *Problems of Economics* (Redaktør: Myron E. Sharpe; International Arts and Sciences Press, New York). Dette tidsskrifts numre fra maj 1958 til oktober 1959 var en fuldstændig oversættelse af det centrale sovjetiske tidsskrift *Voprosy Ekonomiki* fra november 1957 til juni 1959; fra og med november 1959 omfatter *Problems of Economics* udvalgte artikler fra 9 sovjetiske tidsskrifter. Ugeskriftet *Current Digest of the Soviet Press* (The Joint Committee on Slavic Studies, New York) bringer omfattende oversættelser fra den sovjetiske dagspresse med meget lille forsinkelse. De vigtigste dokumenter og fyldige referater af diskussioner af interesse for økonomer falder således indenfor Current Digest's normale område; af og til bringer tidsskriftet også oversættelser fra russiske fagtidsskrifter. Kvartalsskriftet *Soviet Studies* (Department for the Study of the Social and Economic Institutions of the USSR, University of Glasgow; Basil Blackwell, Oxford) bringer sjældent større oversættelser, men offentliggør meget omhyggelige referater af nye love o. l. Årsskriftet *International Economic Papers* (International Economic Association; Macmillan, London & New York) har som generel opgave at bringe engelske oversættelser af udenlandske økonomiske artikler og har offentliggjort enkelte oversættelser fra Sovjetunionen.

Aleksandrov, V. Electronic computers. (Pravda 1.8.58). CD 10.9.58.

Alekseev, A. Several methodological problems in standard of living computations. (VE 12, 58). PE April 59.

Arzumanjan, A. The decisive stage in the economic competition between socialism and capitalism. (VE 12, 58). PE April 59.

Baranskij, N. N. Economic geography of the USSR. Moscow 56. 413 p.

Bor, M. Some methodological problems in preparing a planning balance of the whole economy. (VE 1, 58). PE July 58.

Bor, M. Concerning some factors determining the rates and proportions of socialist reproduction. (VE 7, 59). PE November 59.

Brenner, M. Problems of oil in long-range development of USSR national economy. (VE 2, 58). CD 9.7.58; PE August 58.

Bunič, P. The depreciation of basic plant and the financing of its repair and modernization. (VE 4, 59). PE August 59.

Černjavskij, V. An attempt to define the efficiency of capital investments in the iron and steel industry. (VE 7, 59). PE November 59.

Chačaturov, T. Criteria for capital investment decisions in the USSR. American Economic Review May 58.

Chačaturov, T. The perspectives of technical progress. (VE 8, 58). PE December 58.

Chačaturov, T. Methodological questions of determining the economic effectiveness of capital investments. (PC 8, 59). PE January 60.

Chejnman, S. Bourgeois economists on Soviet industry. (VE 5, 58). PE November 58.

D'jačenko, V. The economic role of the Soviet socialist state. (VE 11, 57). PE May 58.

Fedorovič, M. The application of matrix calculations in planning the work of a plant. A report. (VE 2, 58). PE August 58.

Gal'perin, N. An improvement in material-

technical supply and the struggle against sectional tendencies. (Summarized). (VE 7, 58). PE December 58.

Gatovskij, L. General laws and special features of the construction of socialism in various countries. (VE 12, 57). PE June 58.

Gatovskij, L. Certain problems of the development of the political economy of socialism at its present stage. (VE 3, 59). PE July 59.

Belkin, V. Economic calculations with the aid of electronic computers. (VE 10, 59). PE February 60.

Gorelov, V. The role of scientific and technological collaboration among the lands of socialism in the development and reinforcement of the world socialist economic system. (VE 2, 59). PE June 59.

Grebcov, G. Concerning the elaboration of a composite material balance. (PC 6, 59). PE November 59.

Kaganov, G. The action of the law of monetary circulation under socialism. (VE 4, 58). PE October 58.

Karotamm, N. The economic effectiveness of capital investment in socialist agriculture. (VE 5, 58). PE November 58.

Konnik, J. The formation of prices and the problem of money under socialism. (VE 1, 58). PE July 58.

Kronrod, J. Concerning the economic basis of prices of means of production. (Promyšlenno-ekonomičeskaja gazeta 10.3. 57). CD 15.5.57.

Kronrod, J. Special features of socialist reproduction at its present stage. (VE 9, 59). PE December 59.

Kozlov, A. Some attempts to distort the facts concerning the development of Soviet economy. (VE 4, 58). PE October 58.

Kurskij, A. Some questions of the improvement of planning in the USSR. (VE 9, 58) PE January 59.

Kuzmin, I. The reorganization of the management of industry and a new upsurge of the Soviet economy. (Pravda 5.4.58). CD 14.5.58.

Lavriščev, A. The laws of geographic distribution of USSR socialist production. (VE 10, 58). PE February 59.

Lavrov, V. V. The Soviet budget. Moscow 59. 75 p.

Leont'ev, L. The theory of future collective farm development. (Pravda 7.4.58). CD 28.5.58.

Lific, M. Problems of the economic ties of industry and trade under new conditions. (VE 4, 58). PE October 58.

Makarova, M. Once more on the problem of price formation. (Promyšlenno-ekonomičeskaja gazeta 24.3.57). CD 15.5.57.

Manevič, E. The principle of the personal incentive and certain wage problems in the USSR. (VE 1, 59). PE May 59.

Markin, A. B. Soviet electric power (Developments and prospects). Moscow 56. 135 p.

Maslov, P. On the use of mathematics in economic calculations. (VE 5, 59). PE September 59.

Kac, A. Comparison of labor productivity in the industry of the USSR and the chief capitalist countries. (Socialističeskij trud 1, 59). CD 9.9.59.

Malyšev, P. Differential land rent under socialism – a scientific conference at Moscow University. (Naučnye Doklady Vyšej Školy, Ekonomičeskie nauki 3, 59). PE February 60.

Nemčinov, V. Current problems of Soviet economic science. (VE 4, 59). PE August 59.

Nemčinov, V. Relationships of expanded reproduction. (VE 10, 58). PE Februar 59.

Notkin, A. Questions of preparing a balance of the USSR national economy. (VE 3, 58). PE September 1958.

Notkin, A. About commentaries of Dr. Walther Hildebrandt. (VE 9, 58). PE January 59.

Notkin, A. On the rates of expanded reproduction in the period of the unfolding construction of communism. (VE 5, 59). PE September 59.

Omarovskij, A. Problems of the structure of industrial production in the USSR. (VE 12, 58). PE April 59.

Orlov, N. The foreign trade of the Soviet Union under present conditions. (VE 5, 59). PE September 59.

Osadko, M. Stregthening the principle of material incentive in collective farm production. (VE 2, 59). CD 15.7.59.

Paškov, A. An approach to the law of preferential development of the means of production. (VE 6, 58). PE December 58.

Paškov, A. Political economy. International Social Science Journal 2, 59. Special number: Teaching of the social sciences in the higher educational establishments of the USSR.

Sakov, M. Some questions of the theory and practice of price formation in the USSR. (VE 12, 57). CD 23.4.58 & PE June 58.

Sakov, M. The methodological foundations of analysis of commodity relationships. (VE 8, 59). PE December 59.

Silujanov, N. Brotherly collaboration and mutual assistance on the part of socialist countries. (VE 3, 59). PE July 59.

Skvorzov, L. Some questions of planning consumption goods' prices. (VE 6, 58). PE December 58.

Stanislavskij, A. & V. Štipel'man. On the interrelation between effective demand and production under socialism. (VE 5, 59). PE September 59.

Strumilin, S. Some problems of the further development of the kolkhoz regime. (VE 5, 58) PE November 58.

Strumilin, S. Thoughts on the seven-year plan. (Litteraturnaja gazeta 2.12.58). CD 4.2.59.

Strumilin, S. The law of value and planning. (VE 7, 59). PE November 59.

Strumilin, S. On the determination of value and its application under socialism. (VE 8, 59). PE January 60.

Sumin, A. The application of balance-sheet methods in national economic planning on the republic level. (VE 1, 59). PE May 59.

Tureckij, Š. On the question of wholesale prices of means of production. (Promyšlenno-ekonomičeskaja gazeta 10.2.57). CD 15.5.57.

Tureckij, Š. Regional planning of the national economy in the USSR and its bearings on regionalism. International Social Science Journal 3, 59. Special number: The study and practice of planning.

Vasin, F. On revisions of plan indices. (Promyšlenno-ekonomičeskaja gazeta 28.9.58). CD 3.12.58.

Zaslavskaja, T. Guaranteed monetary wages on kolkhozes. (VE 2, 59). PE June 59.

Zoloev, V. USSR foreign trade indicators. (Vestnik statistiki 10, 59). PE February 60.

From Soviet Publications: The decentralization of industry. SS July 57.

The statute on settlement of labour disputes. Summary. SS July 57.

The powers of industrial managers. Summary. SS October 57.

Reorganization of the MTS. Summary. SS April 58.

Factors determining industrial wages. Summary. SS July 58.

New forms of workers' participation in management. Summary. SS July 58.

Statute on the rights of factory and local trade union committees. SS October 58.

All-Union scientific-technical conference on problems of determining the economic effectiveness of capital investments and new techniques in the USSR national economy. (VE 9, 58). PE January 59.

Planning in the USSR. Moscow 58. 99 p.

Of the indices characterizing the fulfillment of the USSR's basic economic task. By the Section of the USSR State Planning Commitee's Economics Research Institute dealing with problems of economic competition between the two cystems. (Mirovaja ekonomika i neždunarodnaja otnošenia 6, 59). CD 16.9.59.

Fundamentals of labor law of the USSR and the constituent republics: A draft. (Socialističeskij trud 10, 59). PE February 60 & CD 42, 59.

TYSKE OVERSÆTTELSER

Det store antal oversættelser, der udarbejdes i DDR, registreres i det systematisk opdelte månedhefte *Bibliographie deutscher Übersetzungen aus den Sprachen der Völker der Sowjetunion und der Länder der Volksdemokratie. Abt. 1. Wissenschaftliche Litteratur.* (Deutsche Staatsbibliothek, Berlin; VEB Verlag für Buch- und Bibliothekswesen, Leipzig).

Blandt de østtyske kilder, der bringer økonomiske oversættelser, kan nævnes det månedlige *Sowjetwissenschaft. Gesellschaftswissenschaftliche Beiträge.* (Gesellschaft für Deutsch-sowjetische Freundschaft; Verlag Kultur und Fortschritt, Berlin). Det centrale østtyske tidsskrift Wirtschaftswissenschaften (Verlag die Wirtschaft, Berlin), der udkommer 8 gange årligt, offentliggør med mellemrum oversættelser fra Sovjetunionen og de østeuropæiske lande. *Die Presse der Sowjetunion* (Presseamt beim Ministerpräsidenten der DDR; Kongress-Verlag, Berlin) bringer 3 gange ugentlig mere generelle oversættelser, overvejende fra dagspressen, men også tidsskriftoversættelser af interesse. *Die Presse der Sowjetunion* bringer alle vigtige økonomiske dokumenter og kongresdiskussioner i fuldstændig oversættelse (undertiden med omfattende stikordsregistre). Den videnskabelige bulletin *Geld und Kredit* (Institut für Wirtschaftswissenschaften bei der deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin), der udkom fra 1956 til 1959, har bragt en række fyldige oversættelser og originalbidrag indenfor sit specielle område.

Ostprobleme (Verlag für Politik und Wirtschaft GmbH, Köln), der udkommer 2 gange om måneden, bringer oversættelser såvel fra USSR som fra Østeuropa, undertiden i forkortet form. Dets udvalg følger naturligvis andre principper end de østtyske kilder, idet det lægger vægt på de fra et vestligt synspunkt mere kontroversielle emner.

Ajzenberg, I. Über Valutakurse im Sozialismus. (Dengi i Kredit 2, 58). GK 1, 59.

Alekseev, A. Zur Methodologie der Berechnung des Lebenstandards. (VE 12,58). S 6,59.

Arakeljan, A. A. Die Entwicklung der sozialistischen Industrie der UdSSR. W 8, 58.

Arakeljan, A. A. Über die Reorganisation der Leitung der sowjetischen Industrie. W 1,58.

Atlas, S. Über die Rentabilität sozialistischer Betriebe. (VE 7, 58). PS 1, 59.

Atlas, S. Das Wertgesetz und das Problem der Rentabilität der Betriebe im Sozialismus. GK 1, 59.

Atlas, S. Das sozialistische Geldsystem und das Geldumlaufgesetz. GK 2, 59.

Atlas, S. Die Entwicklung der Waren- und Geldbeziehungen und das grundlegende Problem des Siebenjahrplanes (1959–65). GK 3–4, 59.

Bačurin, A. Das Wirken des Wertgesetzes und die Preisbildung in der Volkswirtschaft der UdSSR. (VE 2, 57). S 8, 57.

Bačurin, A. Über die Verteilung und Umverteilung des Nationaleinkommens im Sozialismus. (Finansy SSSR 7,58). GK 3–4, 59.

Batyrev, V. Über Notwendigkeit und Natur der Warenproduktion im Sozialismus. (VE 8, 58). S 3, 59.

Bogomolov, O. Die internationale sozialistische Arbeitsteilung. (VE 1, 60). PS 23–24, 60.

Bor, M. Wertgesetz und Preisbildung bei Industrieerzeugnissen in der UdSSR. (VE 3, 57). S 8, 57.

Bor, M. Über einige Bestimmungsfaktoren des Tempos und der Proportionen der sozialistischen Reproduktion. (VE 7, 59). S 1, 60.

Budavej, V. a. o. Die erweiterte Reproduktion der Anlagefonds in der Industrie der UdSSR in den Jahren 1959 bis 1965. (PC 6, 59). PS 97, 59.

D'jačenko, V. Die ökonomische Rolle des sozialistischen Sowjetstaates. (VE 11, 57). S 8, 58.

Dudinskij, I. Der Siebenjahrplan und die Entwicklung des sozialistischen Weltsystems. (VE 2, 59). PS 51, 59.

El'meev, V. J. Die wachsende Bedeutung der geistigen Arbeit bei der Entwicklung der Produktivkräfte des Sozialismus. (Voprosy filosofii 8, 59). S 12, 59.

Fedoseev, P. Die Entwicklung der Produktionsverhältnisse beim Übergang vom Sozialismus zum Kommunismus. (Kommunist 9, 58). S 11, 58; PS 119, 58 & Ostprobleme 14–15, 58.

Fedoseev, P.& I. Pomelov. Über die Entwicklung des sozialistischen Weltsystems zum Kommunismus. (Kommunist 5, 59). S 9, 59.

Gapoškin, F. G. Über die Umgestaltung der Planung der Volkswitschaft in der UdSSR. (Sovetskoe gosudarstvo i pravo 5, 57). Rechtswissenschaftlicher Informationsdienst 16, 57.

Gatovskij, L. Über die Ausnutzung des Wertgesetzes in der sozialistischen Wirtschaft. (Kommunist 9, 57). S 12, 57.

Gatovskij, L. Das sozialistische Prinzip der materiellen Interessiertheit und die Ausnutzung der Ware-Geld-Beziehungen. (Kommunist 1, 59). S 5, 59.

Gladkov, N. A. Die Entwicklung der sozialistischen Planung in der UdSSR. W 4. Sonderheft, 57.

Gubareva, O. Zur erweiterten Reproduktion der qualifizierten Arbeitskraft in der UdSSR. (VE 11, 58). S 5, 59.

Kadrinov, A. Die Zusammenarbeit der sozialistischen Länder auf dem Gebiet der Landwirtschaft. Internationale Zeitschrift der Landwirtschaft, 4, 59.

Kapustin, E. Über die wissenschaftliche Forschungsarbeit auf dem Gebiet der Arbeit und Löhne im Lichte der Beschlüsse des November-Plenums des ZK der KPdSU. (Bjulleten naučnoj informacii – trud i zarabotnaja plata 1, 59). Arbeitsökonomik und Arbeitsschutz 2, 59.

Kiselev, E. L. Neues aus der Praxis des Abschlusses von Kollektivverträgen. (Sovetskoe gosudarstvo i pravo 12, 57). Rechtswissenschaftlicher Informationsdienst 24, 58.

Kondrašev, D. D. Die Preisbildung in der UdSSR. GK 3–4, 58.

Kornienko, V. P. Über den Charakter der warenproduzierenden Arbeit im Sozialismus. (Vestnik Leningradskogo universiteta 23, 56). S 4, 57.

Kožel'skij, N. & V. Bogačev. Das Wertgesetz und die Fragen der Priesbildung in der UdSSR. (Dengi i Kredit 3, 57). W 4, 57.

Kozlov, G. Die Entwicklung der Eigentumsverhältnisse in der Periode des umfassenden Aufbaus des Kommunismus. (Kommunist 6, 59). S 9, 59.

Krajev, M. A. Der Sieg der Kolchosordnung in der UdSSR. W 4. Sonderheft, 57.

Kronrod, J. Wertgesetz und Preisbildung in der UdSSR. (VE 2, 57). S 8, 57.

Kronrod, J. Die sozialistische Reproduktion. Berlin 57. 707 p.

Kulikov, A. Über einige Probleme der Ausnutzung des Wertgesetzes und der Preisbildung in der UdSSR. (VE 8, 58). S 3, 59.

Kurylev, A. K. Zur Überwindung des wesentlichen Unterschiedes zwischen Stadt und Land. (Voprosy filosofii 4, 59). S 9, 59.

Larzev, F. Über die Wege der Entwicklung und Annäherung des Kolchoseigentums

an das allgemeine Volkseigentum. (Selskoe Chozjajstvo 21.2.59). PS 34, 59.

Lavriščev, A. N. Die ökonomische Zusammenarbeit und die gegenseitige Hilfe der Länder des sozialistischen Weltsystems. W 4. Sonderheft, 57.

Leont'ev, L. A. Zu einigen Problemen der ökonomischen Theorie. (Kommunist 16, 58). S 3, 59.

Lific, M. Probleme der ökonomischen Verbindung zwischen Industrie und Handel unter den neuen Bedingungen. (VE 4, 58). PS 80, 58.

Liberman, E. Ökonomische Hebel zur Erfüllung des Industrieplans der UdSSR. (Kommuist 1, 59). S 5, 59.

Malvšev, I. Einige Fragen der Preisbildung in der sozialistischen Wirtschaft. (VE 3, 57). S 8, 57.

Manevič, E. Das Prinzip der persönlichen materiellen Interessiertheit und einige Fragen der Entlohnung in der UdSSR. (VE 1, 59). Rechtswissenschaftlicher Informationsdienst 7–8, 59.

Margulis, J. Die materielle Interesseiertheit und der technische Fortschritt. (Finansy SSSR 9, 59). PS 149, 59.

Mstislavskij, P. Die Verteilung der materiellen Güter in der Periode des umfassenden Aufbaus des Kommunismus. (Partijnaja žisn 12, 59). PS 92, 59.

Nikonov, M. I. & E. I. Čerenkov. Die Entlassung auf Verlangen der Gewerkschaft. (Sovetskoe gosudarstvo i pravo 8, 58). Rechtswissenschaftlicher Informationsdienst 24, 58.

Notkin, A. Der Siebenjahrplan und der Aufbau der materielltechnischen Basis des Kommunismus. (Kommunist 17, 58). PS 11, 59.

Olejnik, I. Konferenz der Wirtschaftswissenschaftler der sozialistischen Staaten. W 1, 58.

Ostrovitjanov, K. Warenproduktion und Wertgesetz im Sozialismus. (Kommunist 13, 57). S 1, 58.

Ostrovitjanov, K. Theoretische Probleme beim Aufbau des Kommunismus in der UdSSR und die Aufgaben der Gesellschaftswissenschaften. (Pravda 27.6.58). PS 84, 58.

Paškov, A. Zu einer falschen Auslegung des Gesetzes vom vorrangigen Wachstum der Produktion von Produktionsmitteln. (VE 6, 58). S 11, 58.

Petelin, G. N. Die Erweiterung der Rechte Gewerkschaftsorganisationen. (Sovetskoe gosudarstvo i pravo 10, 58). Rechtswissenschaftlicher Informationsdienst 24, 58.

Punski, I. & A. Galsov. Die technische Arbeitsnormung in der sozialistischen Industrie. Berlin 59. 160 p.

Rubinstein, M. Ökonomische Probleme der friedlichen Koexistens. (Kommunist 13, 59). S 1, 60.

Sakov, M. Der Wert und die Waren-Geld-Beziehungen in der Sowjetunion. (Kommunist 7, 58). Einheit 7, 58.

Sitnin, V. & I. Slavnyj. Einige Bemerkungen zu den Beziehungen zwischen Haushalt und Kredit. (Finansy SSSR 2, 57). GK 1–2, 58.

Strumilin, S. Der physische und »moralische« Verschleiss der Arbeitsmittel. (VE 8, 56. W 5, 57.

Strumilin, S. Das Wertgesetz und die Berechnung der gesellschaftlichen Produktionskosten in der sozialistischen Wirtschaft. (PC 2, 57). S 8, 57.

Strumilin, S. Jedem Nach seinen Bedürfnissen. (Original-Titel: Auf dem Wegen zum Kommunismus). (Promyšlenno-ekonomičeskaja gazeta 12.10.58). Ostprobleme 25–26, 58.

Svorykin, A. Der technische Fortschritt in der Periode des umfassenden Aufbaus des Kommunismus. (Kommunist 7, 59). S 11, 59.

Tokareva, P. A. Eine internationale Wirtschaftsorganisation neuen Typs. (Sovetskoe gosudarstvo i pravo 2, 59). S 9, 59.

Tulupnikov, A. Die Selbstkosten als Mittel zur Organisierung und Leitung der Produktion. (Ekonomika sel'skogo chozjastva 3, 57). S 8, 57.

Tureckij, Š. Das Verhältnis zwischen Preis und Wert. (VE 5, 57). S 10, 57.

Udrjavsev, A. S. Ökonomik der Arbeit. Berlin 59. 658 p.

Urjupin, F. Zum Problem Umsatzsteuer und Gewinnabführungen. (Finansy SSSR 5, 57). S 8, 57.

Vikent'ev, A. V. Der Generalwirtschaftsplan der UdSSR. Weg und Ziel 10, 58 & PS 86, 58.

Volin, A. Dezentralisation und Gosplanprinzip (Originaltitel: Zusammenarbeit und gegenseitige Hilfe bilden die Grundlage der sozialistischen Beziehungen zwischen den Betrieben). (Kommunist 3, 59). Ostprobleme 10, 59.

Zaostrovcev, P. G. Über den Warencharakter der Produktionsmittel im Sozialismus. (Vestnik Leningradskogo universiteta, Serija ekonomiki, filosofii i prava 23, 57). S 6, 58.

Das Wertgesetz und seine Ausnutzung in der Volkswirtschaft der UdSSR. Konferenz-Bericht. (VE 8, 57). S 1, 58.

Ökonomische Probleme beim Aufbau des Kommunismus. Konferenz-Bericht. (VE 9, 58). S 2, 59 & Ostprobleme 5, 59.

Beschluss über die Rechte des Fabrik-, Werk- und Ortskomitees der Gewerkschaften. (Pravda 16.7.58). Rechtswissenschaftlichen Informationsdienst & PS 90, 58.

Beschluss über die Ständige Produktionsberatung in Industriebetrieben, Baubetrieben, Sowjetwirtschaften, MTS und RTS. (Pravda 18.7.58). Rechtswissenschaftlicher Informationsdienst 24, 58 & PS 90, 58.

Kommuniqué über die 5. Tagung der Ständigen Kommission für wirtschaftliche und wissenschaftlich-technische Zusammenarbeit auf dem Gebiet der Landwirtschaft beim Rat für gegenseitige Wirtschaftshilfe. Internationale Zeitschrift der Landwirtschaft 3, 59.

Über Kennzifern der Erfüllung der ökonomischen Hauptaufgabe der UdSSR. (Mirovaja ekonomika i meždunarodnaja otnošenia 6, 59). S 9, 59.

Politische Ökonomie. Lehrbuch. Nach der dritten überarbeiteten russischen Ausgabe. Berlin 59. 800 p.

FRANSKE OVERSÆTTELSER

Baburin, V. Le commerce kolkhozien sur les marchés de Moscou. (Sov'etskaja torgovlja 4, 59). PEF 613, 59.

Baibakov, N. La tâche économique fondamentale et les principaux problémes de la planification á long terme en URSS. (Kommunist 6, 56). EP juillet 56.

Bakulev, G. Critére principal et indices d'efficacité économique des investissements industriels. (VE 6, 58). Cahiers Série G, 6, 59.

Birman, A. M. Les accumulations monétaires. (Chap. V du livre Finansy ostraslej narodnogo chozjajstva SSSR. Moscou 53). Cahiers Série G, 1, 57.

Bukanevič, B. & M. Sonin. La réglementation interrégionale des salaires en URSS. (VE 1, 57). PEF 549, 58.

Chačaturov, T. Le problémes de l'efficacité économique des investissements dans l'économie socialiste. (VE 2, 57). Cahiers Série G, 6, 59.

Degtjar, D. La collaboration économique de l'URSS aves les pays de démocratie populaire et les pays sous-développés. (Vnešnaja torgovlja 11, 58). PEF 587, 59.

Djakonov, N. Les sovkhozes et leur rôle dans l'expansion de l'agriculture de l'URSS. (VE 7, 57). PEF 552, 58.

Gatovskij, L. Le développement de l'économie soviétique et ses forces motrices. Dans le livre: Centre d'étude des pays de l'est, L'économie soviétique en 1957. Bruxelles 58.

Klimenko, K. L'automation des processus de production et son efficacité économique. (VE 2, 57). Cahiers Série G, 6, 59.

Kronrod, J. La reproduction socialiste. (VE 9, 59). EP janv.-fevrier 60.

Kuznetsov, A. N. Le rôle économique de l'état socialiste. Dans le livre: Centre d'étude des pays de l'est, L'économie soviétique en 1957. Bruxelles 1958.

Netrussov, A. La collaboration économique entre la republique populaire chinoise et les démocraties populaires européennes. (Vnešnaja torgovlja 10, 58). PEF 589, 59.

Notkin, A. La croissance de l'URSS et des Etats-Unis. (VE 5, 59). EP janv.-fevrier 60.

Ostrovitjanov, K. La production marchande et la loi de la valeur dans l'économie soviétique. (Kommunist 13, 57). EP nov-decembre 57.

Pisarev, J., L. Kaminer & A. Karapetjan. L'augmentation de revenu réel des ouvriers et employés en URSS. (Socialističeskij trud 12, 58). PEF 590, 59.

Rubinstein, G., D. Fokin & V. Azov. Le commerce exterieur de l'Union Soviétique depuis la deuxiéme guerre mondiale. (Vnešnaja torgovlja 4, 58). PEF 593–5, 59.

Strumilin, S. De l'efficacité de la technique nouvelle. EP juillet-aout 58.

Strumilin, S. Quand l'URSS dépassera-t-elle les USA? EP novembre 58.

Recommandations élaborées par la Conférence scientifique et technique de l'Union concernant les problemés posés par la détermination de l'efficacité économique des investissements et de l'efficacité de la nouvelle technique dans l'économie nationale de l'URSS. (VE 9, 58). Cahiers Série G, 6, 59.

Conférence d'études techniques concernant la détermination de l'efficacité économique des investissements et de l'efficacité d'une technique nouvelle dans l'économie nationale de l'URSS. (VE 9, 58). Cahiers Série G, 6, 59.

Les étapes de la coopération économique dans les pays du bloc de l'Est. (VE 10, 57). PEF 532, 58.

L'organisation du commerce exterieur de l'URSS. (Vnešnaja torgovlja 11, 58). PEF 597, 59.

Le développement des caisses d'épargnes en URSS. (Finansy SSSR 9, 57). PEF 525–6, 58.

La distribution géographique des forces de production en URSS. (VE 10, 57). PEF 534, 58.

FORKORTELSER

CD	*Current Digest of the Soviet Press, New York.
Cahiers	*Cahiers de l'Institut de science économique appliquée, Paris.
EP	*Economie et Politique, Paris.
GK	*Geld und Kredit, Berlin.
PC	*Planovoe chozjajstvo, Moskva.
PE	*Problems of Economics, New York.
PEF	*Problèmes économiques, Paris.
PS	Die Presse der Sowjetunion, Berlin.
S	*Sowjetwissenschaft. Gesellschaftswissenschaftliche Beiträge, Berlin.
SS	*Soviet Studies, Oxford.
VE	*Voprosy Ekonomiki, Moskva.
W	*Wirtschaftswissenschaften, Berlin.

* Findes på Det kgl. Bibliotek.

DEN INTERNATIONALE ØKONOMISKE SITUATION

USA'S BETALINGSBALANCE

For 1959 registreredes et underskud på USAs løbende betalingsbalance på 2½ milliard dollars, hvilket er det hidtil største deficit. Året før havde der omtrent været ligevægt og i 1957 et rekordoverskud på 3½ milliarder $, og man skal helt tilbage til 1953 og 1950 for at finde betydelige løbende betalingsbalanceunderskud.

USAs eksport udgjorde i 1959 16 mld. $, heri indbefattet civile gaveleverancer, men excl. militære gaveydelser (der udgør ca. 2½ mld. $). Importen, som den amerikanske handelsstatistik – modsat de fleste andre lande – angiver til værdi fob udenlandsk havn, var 15 mld., sådan at der altså fortsat var et lille overskud på handelsbalancen. De betydelige udlån og direkte anbringelser af amerikansk kapital i datterselskaber i den øvrige verden gav desuden USA en nettoindtægt på 2 mld. $. I forbindelse med udbygning og drift af de amerikanske baser i udlandet og stationeringen af styrker dér afholdtes udgifter i fremmed valuta på 3 mld. $. De øvrige tjenesteydelser på betalingsbalancen – fragtbetalinger, turistindtægter og -udgifter m. v. – gik lige op. Alle de nævnte transaktioner gav tilsammen en balance for varer og tjenester, som netop var i ligevægt. I alle tidligere efterkrigsår har USA haft store overskud for varer og tjenester – i 1957 således på 6 mld. $ og i 1958 på 2 mld.

For at komme til den løbende betalingsbalance må man fra saldoen på vare- og tjenestebalancen trække de omfattende gaveydelser, som både private personer og offentlige myndigheder har foræret til udlandet. Gennem de senere år har de andraget omkring 2½ mld. $ årligt, men da Marshallhjælpen til Europa var på sit højeste i 1949, var de helt oppe på godt 5½ mld. $.

Udviklingen i de sidste syv år på den løbende betalingsbalance er vist i øverste halvdel af tabel 1.

Betalingsbalancen søger også at opgøre de *kapitalbevægelser,* der har fundet sted mellem USA og omverdenen. Denne opgørelse er gengivet i sammendrag i tabel 1, linie 13–19, hvoraf det fremgår, at der i de senere år er foregået betydelige private kapitalinvesteringer i udlandet, i 1959 for godt 2 mld. $. Desuden har den amerikanske union ydet lån til udlandet,

bl. a. i form af kredit ved eksport af varer fra regeringens overskudslagre af landbrugsvarer. Udlandet har foretaget langfristede investeringer i USA ved dannelse af datterselskaber og køb af amerikanske privatudstedte værdipapirer, men disse kapitalplaceringer har været af meget beskedent omfang sammenlignet med de amerikanske investeringer i udlandet.

Derimod har udlandet i de sidste par år anbragt betydelige beløb i USA i mere *likvid form*. Udenlandske centralbanker og private banker har forøget deres indestående i amerikanske banker, og iberegnet forskydningerne i udenlandske forretningsfolks kortfristede tilgodehavender i USA skete der på disse felter en amerikansk gældsættelse på ca. 2½ mld. $ i 1959. Også i de foregående år var der her en gældsættelse, men dog af betydeligt mindre omfang. Disse udenlandske tilgodehavender i amerikanske banker tjener i stort omfang til afvikling af internationale betalinger, ikke blot mellem USA og andre lande, men også mellem andre lande indbyrdes. Ikke mindst efter at de vesteuropæiske lande fra begyndelsen af 1959 har gjort deres valutaer ombyttelige med dollars, kan man regne med, at dollars i betydeligt omfang anvendes som betalingsmiddel mellem ikke-amerikanske lande, således at behovet i udlandet for at have arbejdsbeholdninger stående i amerikanske banker er vokset. Vi ser her et sidestykke til det forhold, at andre lande holder store sterlingtilgodehavender i London, fordi de har brug for dem til at afvikle internationale betalinger i sterling.

Også udlandets køb af langfristede unionsobligationer i USA regnes i den amerikanske betalingsbalancestatistik som en form for likvid anbringelse, fordi disse obligationer er let omsættelige på fondsbørserne i USA. I de foregående år har der ikke fundet større udenlandske køb sted, men i 1959 aftog udlandet for 700 mill. $; en medvirkende årsag til den udenlandske købsinteresse har utvivlsomt været det høje renteniveau i USA i dette år og den relativt lave rente i de fleste vesteuropæiske lande. Det har nok også spillet en rolle, at det store underskud på USA's løbende betalingsbalance og de betydelige amerikanske kapitalinvesteringer i udlandet har ført en strøm af dollars til omverdenen. Ved placering af disse dollars i form af banktilgodehavender har der kun kunnet opnås en minimal rente og ved køb af guld i USA slet ingen; placering i unionsobligationer har i sammenligning med disse muligheder været mere fordelagtig.

I 1958 foretog udlandet guldkøb i USA på 2–2½ mld. $. I 1959 har guldkøbene kun været halvt så store.

Transaktionerne mellem USA og omverdenen har ført til en styrkelse af omverdenens guldbeholdning og likvide dollarreserver på 4 mld. $ i 1959, hvilket betegner en større tilvækst end i noget tidligere år. Dertil kommer, at andre lande yderligere har øget deres guldbeholdning gennem køb af nyproduceret guld fra Sydafrika og andre guldproducerende lande uden

Tabel 1. USAs betalingsbalance 1953–59.

Milliarder $

	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959
1. Eksport fob	12.3	12.8	14.3	17.4	19.4	16.2	16.2
2. Import fob	11.0	10.3	11.5	12.8	13.3	12.9	15.3
3. Handelsbalance	1.3	2.5	2.8	4.6	6.1	3.3	0.9
4. Nettoindtægter af udbytter og renter	1.5	1.8	2.0	2.0	2.2	2.2	2.1
5. Udgifter til stationering af USAs militær i udlandet (÷)	÷2.5	÷2.6	÷2.8	÷2.9	÷3.2	÷3.4	÷3.1
6. Nettoindtægter af øvrige tjenesteydelser	0.2	0.2	0.0	0.2	0.7	0.1	0.0
7. Balance for varer og tjenester	0.5	1.9	2.0	3.9	5.8	2.2	÷0.1
8. Private gaver (fra USA til udlandet ÷)	÷0.5	÷0.5	÷0.5	÷0.5	÷0.5	÷0.5	÷0.6
9. USA's regerings civile gaver til udlandet (÷)	÷2.0	÷1.8	÷2.0	÷1.9	÷1.8	÷1.8	÷1.9
10. Løbende betalingsbalance	÷2.0	÷0.4	÷0.5	1.5	3.5	÷0.1	÷2.6
11. Uoverensstemmelse mellem opgørelse af løb. betalingsbal. og kapitalbevægelserne[1]	0.3	0.2	0.5	0.6	0.7	0.4	0.8
12. Tilsammen = nettokapitalbevægelser (kapitaleksport+, kapitalimport÷)	÷1.7	÷0.2	0.0	2.1	4.2	0.3	÷1.8
Heraf:							
13. Private amerikanske kapitalinvesteringer i udlandet[2] (+)	0.4	1.6	1.2	3.0	3.2	2.8	2.2
14. USA's regerings långivning til udlandet[3] (+)	0.2	÷0.1	0.3	0.6	1.0	1.0	0.7[4]
15. Langfristede udenlandske kapitalinvesteringer i USA, undt. køb af amerikanske unionsobligationer[5] (÷)	÷0.2	÷0.2	÷0.4	÷0.5	÷0.4	0.0	÷0.6
16. Udenlandske køb af langfristede amerik. unionsobligationer[6] (÷)	0.1	0.0	÷0.5	0.1	0.0	÷0.1	÷0.7
17. Forøgelse af kortfristede udenlandske tilgodehavender i USA[7] (÷)	÷1.0	÷1.2	÷0.6	÷1.4	÷0.4	÷1.1	÷2.3[8]
18. USAs køb (+) eller salg (÷) af guld	÷1.2	÷0.3	0.0	0.3	0.8	÷2.3	÷1.1
19. Forøgelse af omverdenens beholdning af guld og likvide dollartilgodehavender som følge af transaktioner med USA[9] (÷16÷17 ÷18)	2.1	1.5	1.1	1.0	÷0.4	3.5	4.1

for USA. I alt regner man nu med, at udlandet besidder guld- og dollarreserver på godt 40 mld. $, hvilket er over dobbelt så meget som for 10 år siden.

Tæller man alle kapitalposterne sammen, giver de for 1959 en amerikansk kapitalimport på 1,8 mld. $; dette skulle have svaret til underskuddet på den løbende betalingsbalance, der opgjordes til 2,6 mld. Uoverensstemmelsen mellem de to opgørelser må skyldes, enten at underskuddet på den løbende betalingsbalance er skønnet for højt, eller at kapitalimporten er skønnet for lavt.

DE SIDSTE TI ÅRS BETALINGSBALANCEUDVIKLING

Det sidste par års store udstrømning af guld og dollars fra USA har givet anledning til ret udbredt bekymring i Amerika og til adskillige påstande i den øvrige verden om, at USAs konkurrenceevne skulle være alvorligt svækket, sådan at man i fremtiden må imødese enten et vedvarende underskud på USA's løbende betalingsbalance eller en amerikansk devaluering, som kan genoprette ligevægt. Disse påstande forekommer overdrevne, idet de synes at tage deres udgangspunkt i 1957, som var et meget utypisk år.

Man glemmer ofte, at der igennem de sidste ti år konstant er sket en forøgelse af udlandets guld- og dollarreserver – med 1957 som eneste undtagelse.

Betalingerne mellem USA og omverdenen resulterede i flg. forskydninger i omverdenens guld- og dollarbeholdninger:

Noter til tabel 1.

Kilde: Survey of Current Business juni 1956, marts 1957, juni 1959 og marts 1960.

[1]) Denne uoverensstemmelse kan enten hidrøre fra, at ikke alle indtægterne på den løbende betalingsbalance er kommet med, at udgifterne derpå er skønnet for højt, at ikke alle kapitalindtægter er kommet med, eller at kapitaludgifterne er skønnet for højt. Der må erindres om, at betalingsbalanceopgørelsen på mange punkter er ufuldstændig, og at man har måttet skønne over størrelsen af mange poster.

[2]) D.v.s. køb ÷ salg af udenlandske værdipapirer; långivning til udlændinge og investeringer i datterselskaber i udlandet. Afdrag er fratrukket. I de senere år har direkte investeringer udgjort 1–2 mld $. Af de resterende beløb er hovedparten langfristede anbringelser.

[3]) Udlån ÷ modtagne afdrag. En del af udlånene er knyttet sammen med eksport af landbrugsvarer fra de amerikanske overskudslagre.

[4]) Medregnet indskud af 0,34 mld. $ i guld til Den internationale Valutafond.

[5]) D.v.s. udlændinges køb ÷ salg af amerikanske værdipapirer, undt. unionsobligationer; udlændinges langfristede långivning til amerikanere og deres investeringer i datterselskaber i USA. Afdrag er fratrukket.

[6]) Nettokøb med fradrag af afdrag.

[7]) Forskydninger falder overvejende på udenlandske bankers og offentlige myndigheders kortfristede tilgodehavender i USA.

[8]) Der er her set bort fra, at Den internationale Valutafond ved forhøjelse af USAs kvote i fonden erhvervede et kortfristet tilgodehavende på 1,03 mld. $ i USA; tilsvarende erhvervede USA et langfristet tilgodehavende på Valutafonden af samme størrelse, som ikke er medregnet i linie 14.

[9]) Som likvide dollartilgodehavender er her – i lighed med sædvane i de amerikanske opgørelser – regnet udlændinges kortfristede tilgodehavender i USA samt deres beholdning af lange unionsobligationer (som anses for lettere omsættelige end andre amerikanske værdipapirer, der ikke er medregnet i de likvide beholdninger). Der er ikke foretaget fradrag for kortfristede amerikanske tilgodehavender i udlandet, som iøvrigt ikke synes at have ændret sig meget i de senere år. Post 19 omfatter ikke den samlede guld- og dollarforøgelse uden for USA, idet der også gennem udvinding af guld i den øvrige verden sker en tilgang til dennes guldreserver (ca. $^1/_2$–1 mld. $ årligt).

1948	en nedgang	på 1	mld. $
1949	- –	- 0.2	–
1950	- forøgelse	- 3½	–
1951	- –	- ¼	–
hvert af årene			
1952–56	- –	- 1–2	–
1957	- nedgang	- ½	–
1958	- forøgelse	- 3½	–
1959	- –	- 4	–

I 1950'erne har der kun i to år været et nævneværdigt overskud på USAs løbende betalingsbalance (1956 og 1957), mens der i tre år (1950, 1953 og 1959) var et betydeligt underskud og i de øvrige fem år omtrent ligevægt, hvortil kommer, at der i hvert af disse ti år er gået en stadig strøm af dollars til andre lande gennem amerikanske kapitalinvesteringer.

For ti år siden hensad et stort antal økonomer i den vestlige verden i grublerier over det dengang så presserende dollarproblem, som man netop i efteråret 1949 havde søgt at løse gennem en 30 procents devaluering over for $ af de vigtigste valutaer. Tankegangen bag devalueringen var, at man ved at gøre varer fra andre lande billigere i USA og amerikanske varer dyrere i den øvrige verden skulle kunne frembringe en så stærk vækst i USAs importmængde, at importens værdi trods prisfaldet ville gå betydeligt i vejret, samtidig med at USA's eksportværdi ville gå tilbage.

Mange økonomer delte ikke den tro på pris- og substitutionsmekanismens evne til at klare dollarproblemet, som lå til grund for devalueringstilhængernes argumentation; fra adskillige sider mente man at kunne opstille teorier om, at der skulle bestå en stadig tendens til overskud i USAs betalinger over for omverdenen. Amerikaneren Kindleberger og englænderne Balogh, Harrod og Hicks hørte bl. a. til denne gruppe af økonomer, og fra deres side kom udtalelser om devalueringen som:

»Den nye »løsning«, som er anvist fra Washington, kan ikke anses for mere end endnu en indsprøjtning for at opnå en tvivlsom midlertidig lettelse af uligevægten i de internationale betalinger ... Man kan ikke regne med udelukkende gennem den automatiske markedsmekanisme at formindske dollarmanglen«. (Balogh).

»En af de største dumheder i hele valutapolitikkens historie.« (Harrod).

Devalueringen viste sig imidlertid særdeles effektiv. Den amerikanske eksport faldt fra 13 mld. $ i 1948 til 10 mld. i 1950, samtidig med, at importen steg fra 7½ til 9 mld. $. Den samlede løbende betalingsbalance indbefattet USA's udgifter til Marshallhjælp og andre gaveydelser til udlandet, ændredes fra et overskud i 1948 på ca. 2 mld. $ til et underskud i 1950 på godt 2 mld. I det følgende år bevirkede Korea-højkonjunkturen en efterspørgselsstigning i Vesteuropa på bl. a. brændsel og stål, som med de daværende snævre kapacitetsgrænser i den vesteuropæiske produktion

af disse varer kun kunne forskaffes fra USA; den amerikanske eksport voksede derfor, men også importen steg, og den løbende betalingsbalance viste i 1951 kun et ganske ubetydeligt overskud.

Årene 1951–53 prægedes af konjunkturnedgang i verden uden for USA, især i Vesteuropa. Udbuddet af kul og jern fra vesteuropæisk produktion kunne nu atter dække efterspørgslen i dette område, hvilket var en medvirkende årsag til, at USAs eksport faldt. Et almindeligt prisfald på de råstoffer, USA importerer fra de sydamerikanske, afrikanske og asiatiske lande, medførte, at stigende importmængder indførtes til en uændret importværdi. Trods den nedgang i de amerikanske gaveydelser til udlandet, som indtrådte i disse år i forbindelse med Marshallhjælpens afvikling, forringedes USA's betalingsbalance, og i 1953 registreredes et underskud på 2 mld. $ på de løbende poster.

1953–57 karakteriseredes af en ubrudt, kraftig opgangskonjunktur i den øvrige verden, mens den amerikanske konjunktur bevægede sig mere adstadigt – med nedgang fra midten af 1953 til midt i 1954, derefter opgang indtil 1956, siden stagnation og i slutningen af 1957 nedgang. Den stigende efterspørgsel i udlandet i denne periode gav et voksende aftræk af amerikanske varer, og USA's eksport steg fra 12 mld. $ i 1953 til 19 mld. i 1957. Importen voksede kun fra 11 til 13 mld. $, og den løbende betalingsbalance forbedredes fra år til år, kulminerende i 1957 med et overskud på 3½ mld. $. Suezkonflikten, som i de første måneder af 1957 afskar Vesteuropa fra tilførsler af olie fra Mellemøsten og gav anledning til store oliekøb i USA, var medvirkende til det store overskud i dette år.

Da konjunkturerne i 1958 var nedadgående i Vesteuropa og de oversøiske råstofproducerende lande, indtraf der et fald i USAs eksport fra 19 mld. $ i 1957 til 16 mld. i 1958 og 1959. Samtidig bidrog konjunkturopsvinget i Amerika fra foråret 1958 og fremefter samt den amerikanske stålstrejke i efteråret 1959 til, at importen voksede fra 13 mld. $ i 1957 til godt 15 mld. i 1959. Den løbende betalingsbalance forringedes; i 1958 udlignedes det store overskud fra året før, og i 1959 opstod et underskud på 2½ mld. $.

Af det foregående fremgår, at det ikke er noget særsyn, at der opstår underskud på USAs løbende betalingsbalance, samt at der synes at være en nær sammenhæng mellem betalingsbalanceudviklingen og konjunktursituationen i USA og den øvrige verden. Stiger konjunkturerne kraftigere i udlandet end i USA, er der tendens til forbedring af den amerikanske betalingsbalance, mens der viser sig tendens til forringelse, når der er kraftig konjunkturopgang i USA samtidig med stagnation i den øvrige verden.

Blandt de år, der omhandles af tabel 1, ligner 1953 og 1958 hinanden mest i konjunkturel henseende. I begge år befinder vi os i slutningen af en nedgangskonjunktur i Vesteuropa og andre områder uden for USA; sam-

tidig var begge år karakteriseret ved ret lav aktivitet i USA, ganske vist med nedadgående tendens i 1953, men opadgående tendens i hovedparten af 1958. Mens der i 1953 var et løbende underskud på betalingsbalancen på et par mld. $, var der i 1958 ligevægt, hvilket jo ikke tyder på nogen langtidstendens til forringelse. Sammenligner man 1953–54 med 1958–59, giver begge perioder løbende underskud på 2½ mld. $, således at der heller ikke viser sig nogen klar tendens. Når man tager i betragtning, at USA's eksport i 1953–54 hæmmedes af en vidt udbredt forskelsbehandling i den øvrige verden (især kvantitativ importregulering), mens denne diskrimination for en stor del var afviklet i 1958–59, tyder tallene imidlertid på, at USA's internationale konkurrenceevne er svækket noget i de senere år. For at belyse dette nærmere vil vi gå over til at betragte den amerikanske udenrigshandel på hovedvaregrupper.

UDVIKLINGEN I UDENRIGSHANDELEN

USA har et ikke ringe importoverskud af *råstoffer og halvfabrikata til industrien*. For enkelte råstoffer er eksporten dog større end importen, deriblandt jern og stål, kul og råbomuld. Som det fremgår af tabel 2 og 3, er nettoeksporten af disse varer stærkt svingende med konjunkturerne i den øvrige verden. I 1953, da konjunkturen i Europa lå lavt, var nettoeksporten kun 1 mld. $; da den europæiske konjunktur kulminerede i 1957, steg den til 3 mld. Med den overflod på kul og stål, som opstod under den vesteuropæiske konjunkturnedgang i 1958, reduceredes nettoeksporten atter; i 1959 hæmmedes den amerikanske ståleksport af den langvarige stålstrejke, som tillige bevirkede en omfattende import af stål, og en række kulproducerende centraleuropæiske lande skærpede under indtryk af stigende kullagre deres importrestriktioner over for amerikanske kul eller annullerede tidligere indgåede langtidskontrakter om kulleverancer fra USA. For andre råstoffer end de nævnte har importen gennemgående været dobbelt så stor som eksporten, og både eksport og import har gennemgående været voksende; på importsiden falder hele tilvæksten på råolie og olieprodukter, hvor produktionsbetingelserne i USA stadig forringes, efterhånden som de mest givtige oliekilder udtømmes. For kobber har importen været nedadgående som følge af skærpede importrestriktioner til fordel for de indenlandske producenter, og for uld og naturgummi har den stærke konkurrence fra produktionen af syntetiske spindestoffer og syntetisk gummi fået importen til at stagnere. På eksportsiden har der for en række produkter været stigning som følge af øget udenlandsk efterspørgsel efter »nye« varer: syntetiske tekstiler, syntetisk gummi og kemikalier samt for oliefrø, hvor amerikansk landbrug har vist sig særdeles konkurrencedygtig. For råtobak er eksporten stagneret.

Tabel 2. USAs udenrigshandel, fordelt på varegrupper.

	Mill. $			
	1953	1957	1958	Okt. 1958–sept. 1959
Jern, stål, jernaffald, fast brændsel og råbomuld				
Eksport	1363	3281	1862	1357
Import	301	303	287	523
Nettoeksport	1062	2978	1575	834
Andre råstoffer og halvfabrikata				
Eksport	1864	3455	2788	3073
Import	5112	6004	5319	5943
Nettoeksport	÷3248	÷2549	÷2531	÷2870
Maskiner				
Eksport	2702	3986	3590	3564
Import	221	385	416	510
Nettoeksport	2481	3601	3174	3054
Biler, metervarer og øvrige forbrugsvarer, undt. fødevarer				
Eksport	2156	2644	2376	2457
Import	844	1552	1742	2259
Nettoeksport	1312	1092	634	198
Øvrige færdige industrivarer				
Eksport	2334	3454	3153	3062
Import	1007	1414	1591	1777
Nettoeksport	1327	2040	1562	1285
Fødevarer, nydelsesmidler				
Eksport	1875	2570	2458	2554
Import	3505	3633	3591	3846
Nettoeksport	÷1630	÷1063	÷1133	÷1292
Samlet udenrigshandel, excl. militære gaveydelser				
Eksport	12294	19390	16227	16067
Import	10990	13291	12946	14858
Nettoeksport	1304	6099	3281	1209

Kilde: Survey of Current Business, december 1959.

Tabel 3. USAs nettoeksport af visse råstoffer.

Mill. $

	1953	1957	1958	Okt. 1958–sept. 1959
Jern, stål og jernaffald	240	1141	413	93
Fast brændsel	342	840	530	417
Råbomuld	480	997	632	324

Betragter man råstofferne under eet, kan der ikke konstateres nogen forøgelse af nettoimporten, der såvel i 1953 som i det sidste år har ligget på 2 mld. $.

Heller ikke for den største gruppe indenfor *færdige industriprodukter:* maskiner, kan en forringelse af USA's handelsbalance dokumenteres. For denne varegruppe har importen hele tiden været ubetydelig, og eksporten er gået væsentligt frem fra 1953 til sidste år. For færdige forbrugsvarer er der imidlertid sket et omsving, idet eksporten, der i 1953 var 2½ gange større end importen, kun er steget ubetydeligt, mens importen er 2–3 doblet fra 1953 til 1959. Nettoeksporten er reduceret fra 1,3 mld. $ i 1953 til et ubetydeligt beløb i det sidste år.

Tydeligst har udviklingen været for biler, hvor importen steg fra 53 mill. $ i 1953 til 792 mill. i de tolv måneder, der sluttede 30. september 1959; også for andre varige forbrugsartikler samt for beklædning er importen forøget væsentligt stærkere end eksporten. Forringelsen af USA's nettoeksport af disse varer er indtrådt jævnt og vedvarende uden at være påvirket i større grad af konjunkturbevægelserne, og den er sket på trods

Tabel 4. USAs udenrigshandel med forbrugsvarer, undt. fødevarer.

Mill. $

	1953	1957	1958	Okt. 1958–sept. 1959
Biler og bildele (incl. lastbiler)				
Eksport	962	1309	1084	1133
Import	53	337	554	792
Nettoeksport	909	972	530	341
Tekstil og beklædning				
Eksport	520	498	449	434
Import	348	499	503	591
Nettoeksport	172	÷1	÷54	÷157
Øvrige forbrugsvarer				
Eksport	674	837	843	890
Import	443	716	685	876
Nettoeksport	231	121	158	14

af, at efterspørgsel og afsætning af disse varer utvivlsomt er steget langt stærkere i udlandet end i USA, et forhold, som i sig selv skulle have tenderet mod øget amerikansk nettoeksport. Det forekommer rimeligt at antage, at hovedårsagen til denne udvikling er, at afsætningen af mange af disse varer først i de senere år har nået et sådant omfang i Vesteuropa og andre udviklede lande uden for USA, at produktionen i disse områder er nået op i en skala, hvor stordriftsfordele har kunnet udnyttes, mens dette igennem en længere årrække har været tilfældet i USA. Det gælder vel i udpræget grad biler, køleskabe, vaskemaskiner og andre varige forbrugsartikler. For biler er produktionen af små typer nu oppe i en effektiv skala i Vesteuropa, fordi hovedafsætningen falder på disse typer, mens afsætningsmulighederne for mindre biler indtil for nylig har været for små i USA til, at de amerikanske fabriker har kunnet optage en rationel produktion; de europæiske eksportører har derfor kunnet opdyrke dette specielle marked. Det er tvivlsomt, om bileksporten fra Europa til USA vil vedblive at stige, efter at de amerikanske bilproducenter har optaget produktionen af kompakte bilmodeller.

For de øvrige færdige industrivarer foreligger ikke nogen tydelig tendens til faldende nettoeksport.

For *fødevarer* synes den mere aggressive salgspolitik, som unionen er slået ind på for korn og andre landbrugsvarer, hvoraf der findes store statslagre, at have stimuleret eksporten, mens importen (overvejende kaffe, sukker og kakao) er stagneret.

Undersøgelsen på varegrupper viser med andre ord kun for een hovedgruppe en klar tendens til forringelse af USAs handelsbalance, nemlig for færdige forbrugsvarer. Selv om tendensen her er tydelig, drejer det sig dog fra 1953 til nu kun om en forringelse på ca. 1 mld. $, hvilket ikke er noget stort beløb i sammenligning med de konjunkturbestemte udsving, som USA's nettoeksport udviser fra år til år. Det forekommer derfor rimeligt at antage, at den sandsynligvis forestående stærke konjunkturopgang uden for Amerika i forbindelse med en svagere konjunkturstigning i USA i 1960 og 1961 vil bevirke en kraftig forøgelse af overskuddet på den amerikanske handelsbalance. Dertil kommer et forhold, som på længere sigt tenderer mod at svække Vesteuropas konkurrenceevne over for USA: Timefortjenesten for arbejdere i industrien stiger år for år stærkere i Vesteuropa end i USA. Fra 1950 til 1959 voksede timelønningerne i de forskellige vesteuropæiske lande gennemgående med 70–100 % (for lande som Finland og Frankrig, der i denne periode har devalueret, er omregnet til dollars), i USA kun med 53 %. For en tid er denne forskel i lønudvikling holdt i skak ved, at man i Vesteuropa har halet ind på det forspring, som USA antagelig har haft med hensyn til effektiv tilrettelægning af produktionsprocesserne og produktion af masseprodukter i den mest effektive skala

for et marked, som ikke har været opdelt af toldgrænser og restriktioner. Den effektivisering af den europæiske produktion, som i de kommende år vil ske i kraft af de større markedsdannelser, vil nok bevirke, at man haler yderligere ind på det amerikanske forspring, men efterhånden som denne engangsvirkning er udtømt, må tendensen til kraftigere lønstigning i Europa svække konkurrenceevnen over for USA.

NYORIENTERING AF USA'S HANDELSPOLITIK

Underskudet på USA's betalingsbalance i 1959 har givet anledning til en ændring af den amerikanske udenrigspolitik, dels gennem en skærpet holdning over for de europæiske markedsdannelser, dels gennem forberedelser til at aftvinge andre lande indrømmelser ved GATT-toldkonferencen i efteråret 1960 og ved de forhandlinger, som foregår i tilknytning til OEEC i Paris med viceudenrigsminister Dillon som drivende kraft.

Den amerikanske politik går i hovedtræk ud på følgende:

1. At undgå, at amerikanske varer udsættes for stigende forskelsbehandling i Vesteuropa. Man bearbejder de seks landes fællesmarked for at få sat fællesmarkedets ydertarif ned, og man modarbejder de igangværende bestræbelser for indbyrdes toldnedsættelser mellem de seks og de syv frihandelslande. Desuden forekommer det sandsynligt, at USA vil sætte kraftigt ind mod den plan for en fælles landbrugsordning, som de seks lande er ved at udarbejde, og som har et meget protektionistisk præg.

2. Med henblik på GATT-forhandlingerne indsamler den amerikanske regering materiale fra erhvervsorganisationerne om de hindringer, der møder USAs eksport i form af importrestriktioner og anden konkurrencebegrænsning. Man vil utvivlsomt kræve disse foranstaltninger afviklet, og mange lande er allerede nu i færd med at retfærdiggøre sig ved at ophæve restriktioner mod dollarimporten. Muligvis sigter amerikanerne også mod gensidige toldnedsættelser på GATT-konferencen til efteråret.

3. USA søger at bevæge de velhavende vesteuropæiske nationer til at overtage en del af den store gaveydelses- og udlånsvirksomhed, som det udfolder over for de underudviklede lande, ligesom man ønsker, at Europa skal finansiere en del af den udstrakte våbenhjælp, som USA hidtil har foræret væk.

6. 5. 1960.
T. H.

DEN DANSKE ØKONOMISKE SITUATION[1])

Nationalindkomstopgørelsen viser, at summen af varer og tjenester, der i 1959 var til rådighed til konsum og investering her i landet, regnet i faste priser, lå en halv snes procent højere end i 1958. Efter den stærke forøgelse af den økonomiske aktivitet i de to foregående år må der i 1960 ventes en aftagende stigningstakt, fordi der ikke længere er de reserver af ledig arbejdskraft og ikke-udnyttet kapacitet til rådighed, som fandtes ved konjunkturopgangens begyndelse. Desuden må det antages, at der i hvert fald ikke vil ske en yderligere forbedring, men tværtimod måske en forringelse af bytteforholdet i udenrigshandelen.

Beskæftigelsessituationen er karakteriseret ved, at ledighedsprocenten allerede ved udgangen af marts 1960 var faldet til 4 mod 8,7 på samme tidspunkt i 1959, hvilket er ensbetydende med praktisk taget fuld beskæftigelse i de fleste fag. Efterspørgselspresset gør sig især gældende i byggefagene, hvor der ikke som på andre områder er mulighed for at lette det gennem en forøgelse af importen. Ved udgangen af 1959 var det samlede nybyggeri under opførelse, målt i etageareal, steget til 4,4 mill. m^2 mod 3,6 mill. m^2 ved udgangen af 1958 og antallet af lejligheder under opførelse til over 29.000 mod 22.000. For at hindre, at der blev igangsat mere byggeri, end der var mulighed for at fuldføre inden for en rimelig frist, med deraf følgende risiko for omkostningsstigninger og uheldige virkninger på effektiviteten, indførte regeringen den 27. februar med hjemmel i loven om boligbyggeri af 1958 et midlertidigt forbud mod påbegyndelse af boligbyggeri, herunder sommerhusbyggeri, i hovedstadsområdet samt i Århus, Ålborg, Randers, Esbjerg og Odense med omliggende kommuner. Forbudet er i marts blevet helt ophævet for Randers-, Esbjerg- og Odenseområderne og lempet med hensyn til parcelhusbyggeri i de øvrige områder.

Den stærke vækst i boligbyggeriet, der nu søges dæmpet ved direkte statsindgreb, er et resultat af den private byggevirksomhed uden offentlig støtte. I 1959 blev der i alt påbegyndt 33.500 lejligheder mod 24.300 i 1958, heraf henholdsvis 16.000 og 6.000 uden nogen form for offentlig støtte. Heroverfor står kun en mindre nedgang i det påbegyndte støttede byggeri, nemlig fra 18.300 til 17.500 lejligheder. Dette hænger sammen med, at der i begyndelsen af 1959 regnedes med en væsentlig svagere stig-

[1]) Se også tabelbilaget bag i hæftet.

Byggevirksomheden i hele landet[1]*).*

	Beboelsesejendomme		Erhvervs-ejendomme	Ikke-erhvervs-ejendomme	Tilsammen
	1000 m²	Antal lejligheder	1000 m²	1000 m²	1000 m²
Under opførelse 1/1 1959.....	1901.7	22073	969.5	695.3	3566.5
Påbegyndt i 1959.....	2817.4	33517	1757.7	480.5	5055.6
Fuldført i 1959.....	2272.5	26249	1529.2	425.8	4227.5
Under opførelse 1/1 1960.....	2446.6	29341	1198.0	750.0	4394.6

[1]) Opgørelsen af antallet af lejligheder omfatter såvel ny- og tilbygninger som ombygninger, de øvrige opgørelser alene ny- og tilbygninger. Reparationsvirksomhed indgår ikke i opgørelserne.

ning i det rent private boligbyggeri. For at nå op på den tilsigtede boligproduktion af ca. 23.000 lejligheder, regnedes der oprindeligt med, at det ville være nødvendigt at yde statsstøtte – lån, garanti eller kvadratmetertilskud – til knap 19.000 lejligheder. Da det i årets løb viste sig, at det ustøttede byggeri antog et langt større omfang end ventet, blev antallet af støttetilsagn gradvis reduceret, men ikke tilstrækkeligt til at forhindre en overbelastning af byggeindustriens ressourcer. I første halvår 1959 blev der givet støttetilsagn til 10.600 lejligheder, i andet halvår til 5.100, jfr. i øvrigt Ø. og P. side 210.

Den tendens til en forøgelse af merimporten, som gjorde sig gældende i sidste halvdel af 1959, er i de første måneder af 1960 blevet yderligere forstærket, og nedgangen i valutareserven er fortsat. Såvel landbrugs- som industrieksporten har i de to første måneder af 1960 indbragt større beløb end i den tilsvarende periode i fjor, men medens den samlede eksport kun er steget fra 1.502 mill. kr. til 1.584 mill. kr., er importen vokset fra 1.716 til 2.181 mill. kr., hvorved merimporten er blevet næsten 3 gange så stor som i januar–februar i fjor. En del af importstigningen skyldes øget forbrug af udenlandske foderstoffer på grund af nedgangen i høstudbyttet, og omlægningen af importpolitiken, hvorved der fra 1. marts er sket en forhøjelse af toldbeskyttelsen på visse områder, medens en række importrestriktioner er afskaffet, har formentlig ligeledes virket i retning af forøget import. En meget væsentlig del af importstigningen må dog ses i sammenhæng med den stedfundne forøgelse af produktion og forbrug. Industriproduktionen har i årets to første måneder ligget gnstl. 7–8 % højere end i samme periode i 1959, og mængdeindekset for den animalske landbrugsproduktion viser en lignende stigning.

Nationalbankens og de private bankers valutabeholdninger er i månederne jan.–april blevet formindsket med 345 mill. kr. til 1195 mill. kr., hvorefter nedgangen siden udgangen af oktober 1959 andrager 427 mill. kr. Ved udgangen af april 1959 var valutabeholdningen 1334 mill. kr. Forandringen fra positiv til negativ valutabalance har medført en tendens til likviditetsformindskelse, og påvirkningerne fra statsfinanserne er, bortset fra sæsonbestemte bevægelser i statens ind- og udbetalinger, gået i samme

retning. I de 4 måneder formindskedes nationalbankens valutabeholdning med 188 mill. kr., medens nettotilgodehavendet hos staten forøgedes med 14 mill. kr. Hertil kommer, at nationalbanken i denne periode har solgt obligationer for netto 40 mill. kr. På disse tre poster er der således tale om en likviditetsformindskende påvirkning af pengeforsyningen på i alt 214 mill. kr.

Trods likviditetsformindskelsen som følge af pengeopsugningen via statsfinanserne og nedgangen i valutareserven har nationalbanken, jfr. obligationssalget og diskontoforhøjelsen i januar, fortsat sin konjunkturdæmpende politik. I sin beretning for 1959 har banken meddelt, at den, såfremt likviditetsstramningen skulle blive så stærk, at investeringerne hæmmes og beskæftigelsen trues, gennem sin laangivning til pengeinstitutterne og sin regulerende indgriben på obligationsmarkedet vil modvirke en sådan udvikling; men det tilføjedes, at intet endnu tydede på, at pengeforholdene var blevet for stramme[1]). I denne forbindelse må imidlertid nævnes, at finansloven for 1960–61 bemyndiger finansministeren til at anvende indtil 250 mill. kr. af statens overskud til nedbringelse af den indenlandske statsgæld ved opkøb af obligationer for at modvirke likviditetsstramningen. Efter henstilling fra nationalbanken vil eventuelle obligationskøb ske efter forhandling med banken og blive udført af denne.

På finansloven for 1960–61 er indtægterne på drifts- og anlægsbudgettet anslået til 6.946 mill. kr. og udgifterne til 6.059 mill. kr., hvilket giver et overskud på næsten 900 mill. kr. eller det samme, som der nu regnes med for finansåret 1959–60. Da nettokapitaludgiften budgetteres til 600 mill. kr. mod 645 mill. kr. for 1959–60, regnes der således med en mindre stigning i kasseoverskudet i indeværende finansår, uanset at der ved ændringer i udskrivningsskalaen for statsindkomstskatten er gennemført en skattelettelse, der med uændrede indkomster vil medføre et provenutab på ca. 250 mill. kr.

7. 5. 1960.
C. L.

1) Den 12. maj har nationalbanken besluttet at give banker, sparekasser og fondsbørsvekselerere adgang til at belåne deres egenbeholdninger af værdipapirer i nationalbanken.

POLITISK KRONIK

UDLANDET

Oktober 1959

4. – I Sovjetunionen opsendes en raket (Lunik III), fra hvis sidste trin en »rumstation« skal frigøre sig og gå rundt om månen og fotografere dens »bagside«. Dette sker 6/10, og fotografierne offentliggøres 26/10.

7. – Ministerpræsident Kassem såres ved et attentat på gaden i Bagdad. – 15. meddeler militærguvernøren i Bagdad, at Kassem på hospitalet har været genstand for et nyt attentatforsøg. Han hævder, at Den forenede arabiske Republik forud for attentatet 7/10 havde koncentreret tropper ved grænsen til Irak.

8. – Ved valget i Storbritannien forøger de konservative deres flertal i underhuset til 100 fra 59 i 1955 og 16 i 1951. Underhuset har herefter flg. sammensætning: konservative 365 (1955: 345), arbejderpartiet 258 (277), det liberale parti 6 (6); endvidere vælges 1 uafhængig konservativ. I 1955 opnåede desuden 2 Sinn-Fein'er valg i Nordirland, men valgene kasseredes. (Ved opløsningen af underhuset var partistillingen 339 kons., 278 arbejderp., 6 lib., 1 uafh. kons., og 6 pladser (3 kons., 3 arbejderp.) var ubesat). De konservative får 13.75 (1955: 13.34) mill. stemmer, svarende til 49.4 (49.8) % af samtlige afgivne stemmer, arbejderpartiet 12.22 (12.41) mill. stemmer eller 43.8 (46.4) %., de liberale 1.64 (0.72) mill. stemmer eller 5.9 (2.7) %. De liberales stemmefremgang skyldes væsentligst, at de har opstillet i 217 kredse mod 110 i 1955. I samtlige de 217 kredse opnår de gnstl. 16.9 % af de afgivne stemmer, i 91 kredse, hvor de også opstillede i 1955, forøger de deres andel af de afgivne stemmer fra 16.5 til 19.6. Ialt 78.8 % af vælgerne afgiver deres stemm mod 76.8 % ved valget i 1955. – 14. Premierminister Macmillan omdanner sin regering. Koloniminister A. Lennox-Boyd og undervisningsminister Geoffrey Lloyd udtræder og afløses af den hidtidige arbejdsminister Iain Macleod og den hidtidige handelsminister Sir David Eccles. Sir Edward Heath, det konservative partis første »indpisker«, bliver arbejdsminister og Reginald Maudling, der som Paymaster-General har repræsenteret Storbritannien i forhandlingerne om et europæisk frihandelsområde, handelsminister. Ministeriet for transport og civil luftfart deles i et transportministerium og et luftfartsministerium, der overtages af henholdsvis Ernest Marples, hidtil Postmaster-General, og Duncan Sandys, hidtil forsvarminister, medens den hidtidige transportminister, Harold Watkinson, bliver forsvarsminister, og der oprettes et nyt ministerium for naturvidenskab og teknologi, som overtages af Lord Hailsham. Lord Hailshams post som formand for den konservative partiorganisation overtages af H. A. Butler, der fortsætter som indenrigsminister og leder af underhuset. – 20. Til Speaker i underhuset vælges Sir Harry Hylton-Foster, Solicitor-General siden 1954, i stedet for W. S. Morrison, som ikke ønskede genvalg til underhuset. Under forudgående forhandlinger har de konservative tilbudt arbejderpartiet at besætte Speakerposten

med Sir Frank Soskice, men denne ønsker ikke at modtage valg. – 23. Arbejderpartiets parlamentsgruppe genvælger eenstemmigt Hugh Gaitskell som formand og nyvælger Aneurin Bevan som næstformand.

9. – Præsident Eisenhower griber ind i stålarbejderstrejken (se 15/7), idet han erklærer, at dens fortsættelse er en trussel mod nationens sikkerhed og velfærd, og der nedsættes i henhold til Taft-Hartley loven et undersøgelsesudvalg, som skal aflægge rapport til præsidenten. – 19. Efter at udvalget har rapporteret, at det ikke er lykkedes parterne at nå til enighed, beordrer præsidenten anklagemyndigheden til at søge domstolskendelse for, at arbejdet skal genoptages i en »afkølingsperiode« på 80 dage. – 21. En federal domstol i Pittsburgh pålægger de strejkende at gå i arbejde, men da stålarbejderforbundet appellerer, udsættes kendelsens ikrafttræden. – 27. Appeldomstolen i Philadelphia stadfæster kendelsen, men appel til højesteret bevirker en ny udsættelse af dens ikrafttræden.

Efter et 3 dages møde på Rhodos opnås forståelse mellem ærkebiskop Makarios og general Grivas (se 12/9). – 21. Makarios afbryder forhandlingerne om Cyperns forfatning som protest mod tyrkiske cyprioters våbenindsmugling. – 24. Efter et møde mellem den fungerende guvernør George Sinclair, Makarios og lederen af de tyrkiske cyprioter, dr. Kutchuk, udsendes en opfordring til alle cyprioter om at aflevere våben og ammunition. Makarios udtaler, at han håber, at afleveringen vil genoprette tillidsforholdet mellem den græske og tyrkiske befolkning.

CENTO- (tidligere Bagdad-) pagtens ministerråd afslutter et møde i Washington. I en erklæring påtales den russiske propaganda mod Persien. I øvrigt udtales der i kommuniqeet fra mødet tilfredshed med de bilaterale forsvarsaftaler mellem U.S.A. på den ene, Pakistan, Persien og Tyrkiet på den anden side.

11. – Ved landdagsvalget i Bremen opnår socialdemokraterne 61 (+9) mandater, de kristelige demokrater 16 (-2), det tyske parti 16 (-2) og de fri demokrater 7 (-1). Det samlede mandattal er forøget med 4 til 100.

12. – FNs generalforsamling beslutter med 43 stemmer mod 11 (25 stemmer ikke) at optage Tibetspørgsmålet på dagsordenen. – 21. Generalforsamlingen vedtager med 45 stemmer mod 9 en resolution, der kræver det tibetanske folks fundamentale menneskerettigheder og dets særprægede kulturelle og religiøse liv respekteret. 26 undlader at stemme.

Til ikke-permanente medlemmer af sikkerhedsrådet i stedet for Canada og Panama vælger FNs generalforsamling Ceylon og Ecuador. Til den tredie ledige plads efter Japan er foreslået Polen og Tyrkiet, og der foretages en lang række resultatløse afstemninger, idet ingen af de to kandidater opnår 2/3 majoritet. – 19. Efter i alt 31 resultatløse afstemninger vedtages det at udsætte spørgsmålet til senere afgørelse.

U.S.A. forpligter sig til at forhandle med Philippinerne om oprettelsen af afskydningsramper for raketvåben ved de amerikanske militærbaser på Philippinerne og om anvendelsen af disse baser. Desuden afkortes gyldighedsperioden for overenskomsten om amerikanske militærbaser på Philippinerne fra 99 år, regnet fra 1947, til 25 år fra dags dato.

15. – To dekreter, der forbyder raceadskillelse i Belgisk Kongo, træder i kraft. – 16. Ministeren for Belgisk Kongo, de Schrijver, giver meddelelse om et revideret program for Belgisk Kongos opnåelse af uafhængighed. Herefter skal der i aug. eller sept. 1960 skabes en centralregering og et parlament, der i løbet af 4 år skal udarbejde en forfatning, som skal bekræftes ved folkeafstemning. Samtidig skal Belgien og Kongo træffe beslutning om deres fremtidige forbindelse og fælles institutioner. Valg til kommunale råd skal finde sted i dec. 1959 og valg til provinsråd i marts 1960. – 29. Lederen af den nationale bevægelse i Kongo (Mouve-

ment National Congolais), Patrice Lumumba, meddeler, at partiet vil boykotte de kommunale valg i december og offentliggøre en plan for Belgisk Kongos øjeblikkelige befrielse. Han opfordrer til ro, men den følgende dag kommer det til alvorlige uroligheder i Stanleyville, da politiet forsøger at arrestere Lumumba.

I Washington åbnes en international konference om Antarktis.

16. – Den franske nationalforsamling godkender efter 3 dages debat de Gaulles erklæring om Algier med 441 stemmer mod 23; 28 undlader at stemme, og 60 er fraværende, deriblandt – som protest mod de Gaulles erklæring – et stort flertal af de deputerede fra Algier. Under debatten understreger premierminister Debré regeringens villighed til at forhandle med oprørerne, men kun om våbenstilstand. Han erklærer, at de franske tropper også efter våbenstilstanden vil forblive i Algier, til folkeafstemningen om landets politiske fremtid har fundet sted, og han hævder, at Frankrigs allierede har pligt til at støtte de Gaulles politik i Algier. 9 medlemmer af U.N.R. (det nygaullistiske parti) er trådt ud af partiet, bl. a. Pascal Arrighi, Jean-Baptiste Biaggi, Léon Delbecque og oberst Thomazo, der alle spillede en stor rolle i begivenhederne i maj 1958; men ved afstemningen stemmer 4 af de udtrådte for tillidsvotumet til regeringen, medens de øvrige undlader at stemme. Den tidligere minister Francois Mitterand, nu senator og medlem af det autonome socialistiske parti, anmelder til politiet, at han har været udsat for et attentatforsøg, – 19. meldes, at politiet over hele Frankrig har foretaget razziaer og husundersøgelser. Generalsekretæren i U.N.R., A. Chalandon, oplyser i et partimøde, at der i forbindelse med debatten i nationalforsamlingen om Algier og de 9's udtræden af U.N.R. var planlagt et højreradikalt kup for at styrte regeringen. – 22. Den tidligere poujadistiske deputerede Robert Pesquet erklærer, at attentatforsøget mod Mitterand var aftalt spil mellem ham og Mitterand. – 29. Marskal Juin, der i en avisartikel har kritiseret de Gaulles plan om selvbestemmelsesret for Algier, får af regeringen en henstilling om at afholde sig fra politiske udtalelser.

18. – Højregruppen inden for det socialistiske parti i Japan under ledelse af Suchiro Nishio meddeler, at den vil danne et selvstændigt parti, idet det anføres, at det socialistiske parti siden sammenslutningen i 1955 har udviklet sig i retning af et fagforeningsdomineret klasseparti med prokommunistiske tendenser. – 26. meddeles, at 33 af det socialistiske partis 165 medlemmer i andetkammer har sluttet sig til det nye parti, der foreløbig benævnes »Den socialistiske klub«.

19. – Præsident Eisenhower har i skrivelser til premierminister Macmillan, præsident de Gaulle og forbundskansler Adenauer foreslået et møde i Paris i slutningen af oktober for at forberede en topkonference mellem vestmagterne og Sovjetunionen i december. – 21. Den franske regering erklærer, at den i princippet er positivt indstillet til en topkonference; men den bør ikke finde sted, før den internationale spænding er betydeligt formindsket, og være omhyggeligt forberedt fra vestmagternes side, og foråret 1960 nævnes som et passende tidspunkt. – 22. Præsident Eisenhower udtaler, at han er villig til at deltage i en topkonference, så snart vestmagterne har koordineret deres standpunkter. – 23. Ministerpræsident Khrushchev har modtaget en indbydelse fra de Gaulle til at aflægge officielt besøg i Frankrig. – 25. Forbundskansler Adenauer udtaler, at topkonferencen bør afholdes på et tidspunkt mellem december 1959 og juni 1960, at det må være en forudsætning, at vestmagterne er enige, og at der er truffet meget nøje forberedelser. Den vesttyske regering giver afkald på at deltage; men vil holdes fuldstændig underrettet og vil ikke godkende nogen beslutning, som strider mod de

vesttyske interesser. Dagsordenen bør kun omfatte én sag: kontrolleret nedrustning. – 27. Premierminister Macmillan erklærer i underhuset, at den internationale spænding er formindsket, og at den engelske regering ønsker en topkonference så snart som muligt, men topkonferencen bør ikke være en Wienerkongres, der på én gang prøver at løse alle problemer. – 31. I sin tale i den øverste Sovjet udtrykker ministerpræsident Khrushchev ønsket om snarlig afholdelse af topkonference med en tysk fredstraktat og Berlinspørgsmålet som vigtige punkter på dagsordenen. Han udtaler sig anerkendende om de Gaulles plan for Algiers fremtid.

20. – Det kommer til uroligheder i Nairobi. Baggrunden er, at 6 afrikanske medlemmer af Kenyas lovgivende råd har været tiltalt for at have forberedt en ulovlig demonstration som protest mod Mau-Mau-lederen Jomo Kenyattas deportation. De 5 frikendes, den sjette, Tom Mboya, lederen af Kenya Independence Movement, idømmes en bøde.
21. – Den militære leder i Camagueyprovinsen i Cuba, major Huberto Matos, anholdes. Samme dag nedkastes regeringsfjendtlige flyveblade over Havana. – 23. Fidel Castro hævder, at flyvemaskinerne er kommet fra Miami og andre baser i Florida. – 24. Den cubanske regering anmoder U.S.A. om at arrestere den tidligere chef for det cubanske luftvåben Diaz Lanz, der for nogle måneder siden er flygtet til U.S.A.; U.S.A. foreslår, at den interamerikanske fredskomité skal undersøge de cubanske flygtninges virksomhed i U.S.A.

Den syriske regering underlægges feltmarskal Abdel Hakim Amer, vicepræsident og øverstbefalende over Den forenede arabiske Republiks væbnede styrker. Amer skal alene være ansvarlig over for Præsident Nasser.

22. – Første viceministerpræsident Mikojan, der opholder sig i Helsingfors i anledning af undertegnelsen af en rammeaftale om handelen mellem Finland og Sovjetunionen i 1961–65, udtaler, at Sovjetunionen er imod blokdannelser som det europæiske fællesmarked og frihandelssammenslutningen.

23. – Den indiske regering meddeler, at en politipatrulje i Ladakhområdet i Kashmir har lidt svære tab under et sammenstød med kinesiske tropper ca. 65 km inde på indisk territorium. – 26. Det kinesiske udenrigsministerium hævder, at episoden fandt sted på kinesisk territorium, og at Indiens ensidige markering af grænsen ikke kan ændre den kendsgerning, at store dele af det område, som på indiske kort angives at tilhøre Ladakh, aldrig har stået under indisk jurisdiktion. – 31. Det meddeles, at den indiske hær skal overtage grænsebevogtningen i Ladakhområdet. Ministerpræsident Khrushchev udtaler håbet om en fredelig løsning af grænsekonflikten.

Mellem Indien og Pakistan er der afsluttet overenskomst om nogle grænsereguleringer.

25. – Ved valget til det schweiziske nationalråd (andetkammer) sker der kun små forskydninger i partistillingen. Socialdemokraterne får 51 (1955: 53) mandater, de radikale demokrater 51 (50), det katolske konservative parti 47 (47), bonde-, håndværker- og mellemstandspartiet 23 (22), de uafhængiges parti 10 (10), de liberale konservative 5 (5), det demokratiske parti 4 (4), kommunisterne 3 (4) og det evangeliske folkeparti 2 (1).

26. – Ved valget i Island under den nye valgordning (se 9/5) opnår selvstændighedspartiet 39,7 (ved valget i juni 42,6) % af de afgivne stemmer, fremskridtspartiet 25,7 (27,3) %, folkealliancen (komm.) 16,0 (15,3) %, socialdemokraterne 15,2 (12,4) % og folkeværnspartiet 3,4 (2,5) %. Af landets ca. 96.000 vælgere stemmer godt 86.400 eller 90 %. Altingets sammensætning er herefter: selvstæn-

dighedspartiet 24 (20), fremskridtspartiet 17 (19), folkealliancen 10 (7) og socialdemokraterne 9 (6). Antallet af mandater er forøget med 8 til 60.

27. – Tremagtskonferencen i Genève om forbud mod forsøg med kernevåben genoptages (se 10/8).

29. – Ved det kristelige demokratiske partis kongres i Firenze bliver resultatet af valget af 90 medlemmer til partiets nationalråd, at centrum under ledelse af ministerpræsident Segni og partisekretær Aldo Moro besætter 52 og den venstreorienterede gruppe under ledelse af den tidligere partisekretær Fanfani 36 pladser. Af nationalrådets ialt 143 medlemmer regnes ca. 75 at tilhøre centrum og ca 47 Fanfanigruppen.

Kong Sisavang Vong af Laos afgår ved døden, 74 år gammel, og efterfølges af sin ældste søn Savang Vatthana, der har været regent under faderens sygdom.

November 1959

1. – Vestmagternes topkonference (se 19/10) vil efter forslag af præsident de Gaulle blive indledet i Paris 19/12. – 4. Præsident Eisenhower vil 4/12 påbegynde en rundrejse til en række europæiske og asiatiske stater og derefter begive sig til vestmagternes møde i Paris. – 10. Præsident de Gaulle meddeler, at ministerpræsident Khrushchev vil ankomme til Paris 15/3 1960, og at besøget vil vare måneden ud. Han erklærer, at der som forberedelse til topkonferencen foruden mødet 19/12 bør afholdes endnu et møde mellem vestmagternes regeringschefer i foråret 1960. – 12. Udenrigsminister Selwyn Lloyd afslutter et 2 dages besøg i Paris. Formålet med besøget er at genoprette det tillidsfulde forhold mellem de to lande og samordne deres standpunkter med hensyn til topkonferencen. Af en udtalelse i underhuset efter Selwyn Lloyds hjemkomst fremgår, at den britiske regering akcepterer de Gaulles forslag om endnu et topmøde mellem vestmagterne, idet det understreges, at det bør finde sted umiddelbart før topkonferencen med Sovjetunionen. Den amerikanske udenrigsminister Herter udtaler, at han håber, at topkonferencen kan holdes mellem 1/3 og 15/4, men ikke er sikker på, at det kan lade sig gøre i dette tidsrum. – 16. Premierminister Macmillan udtaler, at han ikke venter sensationelle resultater af det første topmøde, men det bør være muligt ved afslutningen at aftale et nyt og således fremdeles. – 17. offentliggøres i Moskva en tale af Khrushchev, holdt 14/11, hvori han udtaler, at Sovjetunionen nu har så mange langdistanceraketter med kerneladninger, at den kan udradere alle modstandere fra jordens overflade. – 19. Forbundskansler Adenauer afslutter et besøg i London, hvor han har forhandlet med den britiske regering om nedrustnings-, Tyskland- og Berlinspørgsmålet samt om topkonferencen og Vesteuropas økonomiske enhed.

Premierminister Nehru vender sig skarpt mod forslag om, at Indien i anledning af grænsekonflikten med Kina skulle opgive sin neutralitet. – 7. Ministerpræsident Chou En-lai besvarer Nehrus skrivelse af 26/9. Han foreslår en demilitariseret zone på 20 km på hver side af McMahonlinien i øst og på hver side af den linie i Ladakhområdet i vest, ind til hvilken Indien henholdsvis Kina udøver den faktiske kontrol. – 16. Chou En-lais forslag afvises af Nehru, der i stedet foreslår, at de indiske tropper i Ladakh skal trækkes tilbage til den grænse, Kina gør krav på, medens de kinesiske tropper skal trækkes tilbage til den linie, som Indien mener er den rigtige grænse. Hvis Kina desuden rømmer Longju ved nordøstgrænsen, er Nehru villig til at gå ind på Chou En-

lais forslag om et møde mellem de to regeringschefer. – 27. Det indiske underhus godkender med overvældende majoritet Nehrus politik over for Kina, efter at han har erklæret, at Indien vil forsvare grænsen mod Kina.

Patrice Lumumba arresteres (se 15/10) – 5. Det belgiske andetkammer godkender regeringens Kongopolitik med 116 stemmer mod 78 (socialister og kommunister). Under debatten oplyser ministeren for Belgisk Kongo, de Schrijver, at der i slutningen af november vil blive afholdt en rundbordskonference med de afrikanske politikere i Belgisk Kongo. – 22. De Schrijver ankommer til Leopoldville. – 23. De største afrikanske politiske partier i Belgisk Kongo – ABAKO (Alliance du Bas-Congo), en fløj af den nationale bevægelse MNC og det afrikanske solidaritetsparti (PSA) – erklærer, at de vil boykotte de kommunale valg i december og kræver øjeblikkelig selvstændighed.

Det amerikanske udenrigsministerium meddeler, at de 200 flyvepladser i Florida er sat under bevogtning for at forhindre illegale flyvninger til Cuba. – 4. Den tidligere chef for det cubanske luftvåben Diaz Lanz arresteres i Miami (se 21/10).

1.–7. – Nordisk Råds 7. session afholdes i Stockholm (se Danmark).

3. – Ved valget i Israel opnår Mapai, premierminister Ben-Gurions moderate arbejderparti, 38,5 % af de afgivne stemmer mod 32,2 % i 1955 og forøger sin repræsentation i Knesset fra 40 til 47. Det næststørste parti, Herut (frihedspartiet) får 17 (15) mandater, den nationale religiøse front 12 (11), Mapam (marxistisk) 9 (9), de almindelige zionister (der ligesom Herut er tilhængere af fri foretagsomhed) 8 (13), Ahdut Avoda (mellem Mapai og Mapam) 7 (10), det progressive parti 6 (5), det ortodoks-religiøse parti 6 (6), kommunister 3 (6), arabiske partier 5 (5). Ved valget opstiller i alt 24 partier, deriblandt en række, der specielt henvender sig til de jødiske immigranter fra de arabiske og muhammedanske lande; men kun de partier, der i forvejen var repræsenteret i Knesset, får kandidater valgt.

I Panama kommer det til antiamerikanske demonstrationer. Demonstranterne søger at trænge ind i kanalzonen, men drives tilbage af amerikansk militærpoliti. – 28. gør demonstranterne et nyt forsøg på at trænge ind i kanalzonen.

6. – Det af sikkerhedsrådet nedsatte underudvalg for Laos (se 4/9) erklærer i sin rapport til rådet, at det ikke har kunnet fastslås, at regulære styrker fra Nordvietnam har overskredet grænsen til Laos, men det fremgår af vidneafhøringerne, at Pathet Lao-styrkerne har fået våben og forsyninger fra Nordvietnam. – 12. FNs generalsekretær Dag Hammerskjöld ankommer til Vientiane i Laos for ved selvsyn at danne sig en opfattelse af situationen. – 15. tilkalder han generalsekretæren for FNs økonomiske Europakommission, Sakari Tuomioja, for at denne som Hammarskjölds personlige repræsentant kan undersøge den økonomiske situation i Laos og aflægge rapport derom. Hammarskjölds rejse og tilkaldelsen af Tuomioja affoder russiske protester, men Hammarskjöld udtaler ved sin afrejse 19/11, at rejsen er helt i overensstemmelse med FN-chartaets ånd. Det er imidlertid første gang generalsekretæren alene i kraft af de almindelige beføjelser, han mener at have, har handlet i et politisk sporgsmål uden bemyndigelse fra sikkerhedsrådet eller generalforsamlingen og uden samtykke af både USA og USSR.

7. – USA's højesteret stadfæster kendelsen, hvorefter de strejkende stålarbejdere skal genoptage arbejdet (se 9/10). Dette sker 9/11, men stålarbejderforbundet har ladet forstå, at de på ny vil gå i strejke, når Taft-Hartley lovens »afkølingsperiode« på 80 dage udløber 26/1 1960, såfremt der ikke forinden er sluttet overenskomst med arbejdsgiverne.

I Nord Kamerun afholdes under FN-kontrol folkeafstemning om områdets fremtidige status. Knap 43.000 af i alt

ca. 130.000 stemmeberettigede stemmer for sammenslutning med Nord Nigeria, når forbundsstaten Nigeria 1/10 1960 bliver uafhængig, medens godt 70.000 ønsker spørgsmålet om territoriets status udskudt til senere afgørelse.

8. – I Tunis afholdes valg af præsident og nationalforsamling i henhold til den nye forfatning af 1/6. Habib Bourguiba genvælges som præsident uden modkandidat med godt 1 mill. stemmer (91 % af vælgerne), og i nationalforsamlingen besætter Neodestour-partiet samtlige 90 pladser. Foruden Neodestour havde kommunisterne opstillet nogle kandidater.

En overenskomst mellem Den forenede arabiske Republik og Sudan om fordelingen af Nilvandet efter bygningen af Assuandæmningen underskrives. I overenskomsten er også fastsat en erstatning til Sudan for omkostningerne ved at flytte 60–70.000 sudanesere i det område syd for dæmningen, som vil blive oversvømmet, når anlægget begynder at fungere.

10. – Den belgiske regering fremlægger en plan om gradvis indførelse af selvstyre for Ruanda-Urundi med lokale valg i første halvdel af 1960 og valg til nationalråd i sidste halvdel af 1960. – 12. Der er erklæret undtagelsestilstand i Ruanda, og en belgisk officer er udnævnt til militærguvernør med vidtgående beføjelser. – 17. meldes roen genoprettet, efter at en stammefejde har kostet et betydeligt antal afrikanere livet. – 19. Det belgiske andetkammer godkender Ruanda-Urundi planen mod socialisternes og kommunisternes stemmer.

Guvernøren i Kenya, Sir Patrick Renison, meddeler, at undtagelsestilstanden, der blev indført for 7 år siden i forbindelse med kampen mod Mau-Mau-terroren, vil blive ophævet i januar 1960, og at et stort antal fanger og internerede vil blive frigivet.

15. – Det vesttyske socialdemokrati vedtager på en ekstraordinær kongres i Bad Godesberg med 324 stemmer mod 16 et nyt princip-program, hvor kravene om socialisering af produktionsmidlerne og adskillelse af stat og kirke er strøget. Programmet kræver et effektivt forsvar, kontrolleret nedrustning og Tysklands genforening.

16. – Et dekret bemyndiger de regionale militærmyndigheder i Indonesien til at fjerne alle udenlandske (det drejer sig især om kinesiske) købmænd fra landdistrikterne (2/9 har distributionsministeriet bestemt, at alle udenlandske købmænd i landdistrikterne skal ophøre med deres virksomhed fra 1/1 1960 og sælge deres forretninger til indonesiske statsborgere eller brugsforeninger). – 17. Udenrigsminister Subandrio meddeler, at den kinesiske ambassadør i Djakarta har indvilget i at støtte gennemførelsen af dekretet, men dette benægtes af ambassadøren. – 18. Den indonesiske regering forbyder medlemmer af den kinesiske ambassade at forlade Djakarta uden tilladelse.

17. – Den finske rigsdag godkender med 143 stemmer mod 49 (folkedemokraterne) en regeringserklæring om Finlands stilling til »de ydre syvs« frihandelsområde. I erklæringen hedder det, at Finland på grund af sin særlige handelspolitiske stilling ikke søger at blive medlem, men ønsker at forhandle med de syv lande for at finde ud af, hvorledes Finland på anden måde kan deltage i de planlagte arrangementer inden for frihandelsområdet. Et memorandum i overensstemmelse hermed afleveres 19/11 til ministermødet i Stockholm. – 20. Ministre fra »de ydre syv« færdigbehandler i Stockholm det af eksperter i løbet af efteråret udarbejdede udkast til konvention for en europæisk frihandelssammenslutning (European Free Trade Association – EFTA). Et kommuniqué gør rede for formålet med EFTA, der står åben for alle lande, og i en resolution understreges det, at de syv regeringer vil gøre alt for at undgå en splittelse i Europa, og at de betragter EFTA

som et skridt i retning af en overenskomst mellem alle OEEC-lande. – 25. Fællesmarkedets ministerråd har besluttet, at de importlettelser, de seks lande indrømmer hinanden indbyrdes fra 1/1 1960, også skal komme alle medlemmer af GATT og alle stater, som nyder mestbegunstigelse, til gode. Det samme skal gælde med hensyn til de indbyrdes toldsænkninger fra 1/7 1960, dog kun hvis tolden ikke ligger under fællesmarkedets ydre toldsatser.

18. – Premierminister Macmillan vil i januar 1960 aflægge officielle besøg i Ghana, Federationen Rhodesia og Nyasaland, Nigeria og Sydafrika. – 24. Macmillan giver underhuset meddelelse om sammensætningen af den kommission, der med Lord Monckton som formand skal forberede revisionen af forfatningen for Federationen Rhodesia og Nyasaland, og opfordrer arbejderpartiets leder Hugh Gaitskell til at udpege 3 repræsentanter for arbejderpartiet til at tage sæde i kommissionen. Gaitskell kritiserer kommissoriet og at kun 5 af kommissionens 26 medlemmer er afrikanerere.

19. – I Ceylon arresteres fhv. indenrigs- og boligminister fru Vimala Wijewardena og en broder til finansminister Stanley de Zoysa som mistænkte for at være indblandede i mordet på premierminister Bandaranaike (se 25/9). – 22. Finansminister Stanley de Zoysa demissionerer.

20. – FNs generalforsamling vedtager med 51 stemmer mod 16 (15 stemmer ikke) et afro-asiatisk resolutionsforslag, der opfordrer Frankrig til at give afkald på forsøg med kernevåben.

I Island afløses den socialdemokratiske mindretalsregering under Emil Jónsson af en koalitionsregering bestående af 4 medlemmer af selvstændighedspartiet og 3 socialdemokrater med selvstændighedspartiets leder Òlafur Thors som statsminister. Emil Jónsson bliver fiskeri- og socialminister i den nye regering, og Gudmundur I. Gudmundsson fortsætter som udenrigsminister. De to koalitionspartier råder over i alt 33 af altingets 60 mandater. På fremskridtspartiets initiativ har der efter altingsvalget i oktober været ført forhandlinger om en venstrekoalition af fremskridtspartiet, folkealliancen og socialdemokratiet (i alt 36 mandater), men uden positivt resultat.

21. – Abbed Fulbert Youlou vælges til præsident for republikken Kongo, men fortsætter samtidig som premierminister.

25. – På konferencen i Geneve (se 27/10) er der opnået enighed om, at amerikanske, britiske og russiske eksperter skal undersøge metoder til at opdage og identificere underjordiske kerneeksplosioner. Eksperterne skal afgive rapport til konferencen 11/12.

28.–29. – Det engelske arbejderpartis kongres i Blackpool drøfter årsagerne til valgnederlaget. Hugh Gaitskell mener, at partiet har mistet stemmer på nationaliseringsspørgsmålet og foreslår en modernisering af partiets 40 år gamle program, medens Aneurin Bevan er af den opfattelse, at det vil være forkert at ændre programmet, fordi man har lidt et nederlag.

December 1959

1. – Konferencen i Washington om Antarktis (se 15/10) afsluttes med, at repræsentanter for de 12 deltagerlande (Argentina, Australien, Belgien, Chile, Frankrig, Japan, Norge, New Zealand, Sovjetunionen, Storbritannien, Sydafrika og U.S.A.) underskriver en traktat, som bl. a. fastslår, at området kun må udnyttes til fredelige formål og ingen militære foranstaltninger træffes.

Storbritannien og Den forenede arabiske Republik er enedes om at genoptage de diplomatiske forbindelser (afbrudt 1956 i forbindelse med Suezaktionen) på chargé d'affaires-niveau.

2. – Forbundskansler Adenauer afslutter et 2 dages besøg i Paris, hvor han har forhandlet med præsident de Gaulle om Berlin- og Tysklandsspørgsmålet og topkonferencen mellem øst og vest. – 21. Ved vestmagternes 3 dages topmøde i Paris (se 1/11) er de 4 stats- og regeringschefer Eisenhower, Macmillan, de Gaulle og Adenauer enedes om, at en topkonference med Sovjetunionen er ønskelig, og Eisenhower, Macmillan og de Gaulle sender ministerpræsident Khrushchev indbydelse til en sådan konference i Paris 27/4 1960. Af indbydelsesskrivelsen fremgår, at denne konference tænkes efterfulgt af flere lignende. De 4 statsmænd bekræfter principperne i firemagtskommuniquéet af 14/12 1958 og NATO-erklæringen af 16/12 1958 om Berlin. Man har også drøftet de økonomiske problemer i forbindelse med dannelsen af fællesmarkedet og frihandelssammenslutningen og er enedes om i en nær fremtid at indkalde til et møde herom i Paris mellem repræsentanter for U.S.A., Canada, fællesmarkedet og frihandelssammenslutningen. Endvidere er vestmagternes samt Canadas og Italiens udenrigsministre enedes om at foreslå, at den særlige nedrustningskomité (se 7/9) skal indlede sit arbejde i Geneve 15/3 1960. – 25. Khrushchev udtrykker sin glæde over forslaget om en række topkonferencer og erklærer sig villig til at deltage i mødet i paris, idet han dog meddeler, at den foreslåede dato er ham ubelejlig. 30/12 opnås enighed om datoen 16/5 1960. – 29. Sovjetunionen accepterer på egne og Bulgariens, Polens, Rumæniens og Tjekoslovakiets vegne forslaget om, at nedrustningskomitéen skal begynde sit arbejde 15/3 1960.

Ministerpræsident Kassem udtaler, at et lille område ved oliehavnen Abadan, som Irak i 1937 under pres afstod til Persien, må vendt tilbage til Irak. – 10. Udenrigsminister Abbas Aram erklærer i parlamentet, at Persien afviser alle Iraks territorielle krav. – 16. meldes fra Teheran, at Persien har forstærket grænsebevogtningen ved Shatt-el-Arab. – 23. Fra Washington meldes, at udenrigsministeriet forsøger at overtale Irak og Persien til at forhandle om en venskabelig løsning af grænsekonflikten.

3. – Hugh Gaitskell meddeler premierminister Macmillan, at arbejderpartiet ikke vil deltage i konferencen om Rhodesias og Nyasalands forfatning (se 18/11). – 21. Lederen af den afrikanske nationalkongres i Rhodesia, Nkumbula, meddeler, at kongressen vil boykotte Moncktonkommissionen, fordi kommissariet udelukker en opløsning af Federationen Rhodesia og Nyasaland. Den afrikanske fagforeningsbevægelse har ligeledes besluttet at boykotte kommissionen.

4. – Præsident Eisenhower ankommer til Rom på sin freds- og goodwillrejse til 11 lande. Han aflægger derefter besøg i Tyrkiet (ankomst 6/12), Pakistan (7/12), Afghanistan (9/12), Indien (9/12), Persien (14/12), Grækenland (14/12), Tunis (17/12). Efter at have deltaget i vestmagternes topmøde i Paris besøger han endvidere Spanien (ankomst 21/12) og Marokko (22/12).

Undtagelsestilstanden i Cypern (indført 26/11 1955) ophæves helt, og det kom-

munistiske parti (Akel) og tilsluttede organisationer er dermed lovlige. – 13. Ved præsidentvalget i Cypern får ærkebiskop Makarios 144.501 stemmer og advokaten John Cleredis, der er kandidat for et nystiftet parti, den demokratiske union, 71.753 stemmer. Til vicepræsident er valgt uden modkandidat de tyrkiske cyprioters fører, dr. Fadil Kutchuk. – 14. Makarios udråbes til republikken Cyperns præsident.

5. – Ceylons parlament opløses, og der udskrives valg til 19/3 1960. – 7. Premierminister Dahanayake meddeler, at han er trådt ud af frihedspartiet Sri Lanka og vil danne et nyt parti, der bl. a. skal modarbejde nationaliseringen af teplantagerne og indblanding i de buddhistiske organisationers anliggender. – 8. Dahanayake og 13 andre, deriblandt de fhv. ministre fru Wijewardena og Stanley de Zoysa (se 19/11), ekskluderes af Sri Lanka. Til leder af partiet vælges landbrugsminister C. P. de Silva, efter at afdøde preminister Bandaranaikes enke har afslået posten. På begæring af premierministeren afskediger generalguvernøren 5 ministre, tilhørende Sri Lanka, og Stanley de Zoysa genindtræder i regeringen som indenrigs- og boligminister. – 13. Landbrugsminister C. P. de Silva udtræder af regeringen. Hans post overtages af premierministeren, der i forvejen er udenrigs-, forsvars- og undervisningsminister.

10. – Forhandlinger i Bruxelles mellem den belgiske regering og lederne af tre afrikanske partier i Belgisk Kongo (se 1/11), der har ledsaget minister de Schrijver på hans tilbagerejse, slutter uden resultat. Dagen efter meddeler de Schrijver, at rundbordskonferencen (se 1/11) vil blive afholdt i januar 1960. – 17. Kong Baudouin ankommer til Stanleyville på et 15 dages besøg i Belgisk Kongo, ledsaget af de Schrijver. – 30. Kongen modes i Léopoldville med 14 førende afrikanske politikere med J. Kasavubu, ABAKO-partiet, i spidsen. De kræver selvstændighed straks og erklærer, at hvis rundbordskonferencen ikke fører til dette resultat, er de ikke længere i stand til at kontrollere masserne.

Det amerikanske forsvarsministerium meddeler, at de amerikanske hærafdelinger, ca. 1.200 mand, i løbet af 1. halvår 1960 vil blive trukket bort fra Island. Luft- og flådestyrkerne, der omfatter ca. 4.000 mand, bliver tilbage, og der vil i U.S.A. blive stationeret hærafdelinger parat til øjeblikkelig overførsel til Island i en krisesituation.

Det norske storting vedtager med alle stemmer mod 6 et forslag om NATO-depoter.

Nationalforsamlingen i Øvre Volta vælger premierminister Maurice Yaméogo til præsident.

11. – Det bliver kendt, at den amerikanste øverstkommanderende, general Twining, i NATOs militærudvalg har kritiseret Frankrig for dets mangel på samarbejdsvilje m. h. t. integrationen af NATO-forsvaret. – 14. Udenrigsminister Couve de Murville protesterer over for udenrigsminister Herter mod general Twinings udtalelse og diskretionsbruddet ved offentliggørelsen. – 15. Præsident de Gaulle udtaler, at NATO er nødvendig af politiske, økonomiske og militære grunde, men kritiserer integrationen af de nationale styrker, der derved efter hans opfattelse mister en del af deres slagkraft, hvorfor der må tilstræbes et kompromis mellem integration og almindelig koalition.

I Nigeria afholdes valg til den federale lovgivende forsamling, der er udvidet fra 190 til 312 medlemmer (174 fra nord-, 73 fra øst- og 62 fra vestregionen samt 3 fra forbundsterritoriet Lagos). Northern People's Congress (N.P.C.), der ledes af premierministeren i nordregionen, Sardaunaen af Sokoto (sir Ahmadu Bello) og premierministeren i den federale regering Alhaji Abubakar Tafawa Balewa, opnår 142 mandater, National Council of Nigeria and the Cameroons (N.C.N.C.) under ledelse af dr. Nnamdi Azikiwe, pre-

ministeren i østregionen, 89, og aktionspartiet under premierministeren i vestregionen, Obafemi Awolowo, 72. Andre partier og uafhængige besætter 9 pladser. N.P.C. opstiller kun kandidater i nordregionen, N.C.N.C. og aktionsgruppen i alle tre regioner. – 20. Alhaji Abubakar Tafawa Balewa danner federal regering bestående af 10 medlemmer af N.P.C. og 7 medlemmer af N.C.N.C., medens aktionsgruppen, der er tilhænger af en vestafrikansk union og oprettelse af flere stater i Nigeria, går i opposition. (I østregionen afløses dr. Azikiwe som premierminister af dr. M. I. Okpara, N.C.N.C., og i vestregionen Awolowo af Samuel Ladoke Akintola, aktionsgruppen).

Præsident de Gaulle åbner det franske statssamfunds eksekutivråds 6. samling i Saint-Louis i Senegal. – 12. udtaler de Gaulle om federationen Malis ønske om suverænitet inden for det franske statssamfund (se 14/9), at dette skridt tages ikke blot med Frankrigs samtykke, men med dets hjælp, og i et kommuniqué fra eksekutivrådet hedder det, at der vil blive optaget forhandlinger mellem Frankrig og Mali om overførelsen af de beføjelser, der nu er fordelt mellem de to medlemsstater (Senegal og Sudan) på den ene og Frankrig på den anden side, til Mali samt om en samarbejdsoverenskomst mellem Frankrig og federationen. – 20. Præsident Tsiranana meddeler, at de Gaulle er indforstået med, at Madagaskar får »international suverænitet« inden for det franske statssamfund, som Madagaskar ikke ønsker at forlade.

Den frie fagforeningsinternationales kongres i Bruxelles anbefaler boykot af sydafrikanske varer som protest mod raceadskillelsespolitikken. – 23. Den britiske fagforeningskongres opfordrer medlemmerne til at boykotte sydafrikanske varer i tiden 20/2–29/3 1960.

12. – Spørgsmålet om Japans efterfølger i sikkerhedsrådet (se 12/10) afgøres ved et kompromis, hvorefter Polen skal besætte posten for 1960 og derefter overlade den til Tyrkiet.

FNs generalforsamling vedtager med 39 stemmer mod 22 en resolution, der opfordrer Frankrig til forhandlinger med oprørerne i Algier. Forslaget har således ikke opnået den nødvendige 2/3 majoritet. 20 undlader at stemme, deriblandt U.S.A., medens Storbritannien stemmer imod.

Den kinesiske udenrigsminister Chen Yi protesterer over for udenrigsminister Subandrio mod Indonesiens behandling af de kinesiske købmænd (se 16/11). – 13. Subandrio svarer, at de kinesiske købmænd ved deres monopolkapitalistiske optræden udgør en fare for den indonesiske stat og dens folk og protesterer imod, at embedsmænd ved den kinesiske ambassade har opfordret købmændene til at ignorere de indonesiske myndigheders befalinger.

13. – Koloniminister Macleod ankommer til Nairobi på besøg i Kenya.

15. – Guvernøren i det britiske formynderskabsområde Tanganyika meddeler, at der i sept. 1960 vil blive afholdt valg til et parlament, hvor negerbefolkningen skal besætte 50 af de 71 pladser, den asiatiske befolkning 11 og europæerne 10. Efter valget skal regeringen sammensættes således, at de ministre, der direkte repræsenterer befolkningen, bliver flertal.

Den laotiske regering omdannes, efter at repræsentanterne for »komitéen til forsvar for de nationale interesser« har nedlagt deres embeder. Blandt de afgående ministre er udenrigsminister Khampan Panya og forsvarsminister, general Sounthone Pathammavong, hvis poster overtages af premierminister Phoui Sananikone. Nationalforsamlingen giver den nye regering et tillidsvotum og godkender Sananikones beslutning om at udskyde valget til april 1960, uanset at nationalforsamlingens mandat udløber 25/12. – 26. Hæren demonstrerer mod regeringen og nationalforsamlingen. – 31. Kongen modtager regeringens afskedsbegæring. General Phoumi Nosavan meddeler, at hæren

har overtaget kontrollen, indtil en ny regering er udnævnt.

15.–17. – Forhandlingerne i NATOs ministerråd præges af uenigheden om integrationen af NATO-forsvaret (se 11/12). Generalsekretær Paul-Henri Spaak udtaler, at der ikke er tale om nogen krise. – 22. Ministerrådet godkender vestmagternes indbydelse til Khrushchev og forslaget om nedrustningsforhandlinger 15/3 1960 samt bekræfter principperne i sin erklæring af 16/12 1958 om Berlinspørgsmålet (se 2/12).

16. – I Israel (se 5/11) danner David Ben-Gurion koalitionsregering af 9 repræsentanter for Mapai, 2 for det nationale religiøse parti, 2 for Mapan, 1 for Ahdut Avoda, 1 for fremskridtspartiet og 1 partiløs. Ben-gurion fortsætter som forsvarsminister, Golda Meir som udenrigsminister og Levi Eshkol som finansminister. – 30. Parlamentet vedtager et lovforslag, hvorefter ministre og parlamentsmedlemmer af regeringspartierne, der stemmer imod en regeringsbeslutning, eller som undlader at stemme uden at have indhentet regeringens tilladelse, skal betragtes som udtrådt af regeringen og partiet. Dette gælder dog ikke spørgsmål om valgsystemet.

Ministerpræsident Chou En-lai foreslår i et brev til premierminister Nehru et personligt møde 26/12 i Kina eller Rangoon for at drøfte grænsekonflikten. – 21. Nehru afviser forslaget. Lederen af Prajasocialisterne, Kripalani, udtaler, at Kina gennem endeløs diplomatisk korrespondance forsøger at vinde tid for at konsolidere sine positioner i de okkuperede områder. Nehru svarer, at der kun er to muligheder: krig og diplomatiske forhandlinger, og at han og hans regering vil forhandle og forhandle til den bitre ende.

Præsident Sukarno proklamerer forlængelse af krigs- og belejringstilstanden i Indonesien på ubestemt tid og overtager selv alle beføjelser vedrørende gennemførelsen af undtagelsesbestemmelserne.

17. – Den schweiziske forbundsforsamling vælger nyt forbundsråd for 1960–63. Det kommer – i henhold til en aftale mellem socialdemokraterne og de katolsk-konservative – til at bestå af 2 radikale, 2 socialdemokrater, 2 katolsk-konservative og 1 medlem af bonde-, håndværker- og mellemstandspartiet, medens sammensætningen hidtil har været 3 radikale, 3 katolsk-konservative og 1 medlem af bonde-, håndværker- og mellemstandspartiet. Til forbundspræsident for 1960 vælges udenrigsminister Max Petitpierre (radikal).

Generalsekretær Dag Hammarskjölds repræsentant i Laos, S. Tuomioja (se 6/11), aflægger rapport med en række forslag om hjælp til Laos.

19. – Konferencen i Geneve om forbud mod forsøg med kernevåben udsætter sine møder til 12/1 1960. Forinden har eksperterne aflagt rapport om metoder til at opdage underjordiske kerneeksplosioner. Af rapporten, der offentliggøres 23/12, fremgår, at de russiske eksperter fraken-der de amerikanske oplysninger om vanskeligheden ved at opdage og identificere sådanne eksplosioner enhver værdi og påstår, at Washingtons virkelige hensigt er at forhindre en overenskomst ved at drage de slutninger, som ekspertkonferencen i 1958 kom til, i tvivl. – 29. Præsident Eisenhower erklærer, at U.S.A. fra 31/12 er frit stillet med hensyn til at genoptage prøvesprængninger, men ikke vil gøre det uden forudgående meddelelse.

22. – Den internationale genopbygningsbank har bevilget Den forenede arabiske Republik et lån på 56.5 mill. dollars til forbedring af Suezkanalen. Israels udenrigsminister Golda Meir kritiserer skarpt, at lånet er ydet uden sikkerhed for sofartens frihed i kanalen.

23. – Den franske undervisningsminister André Boulloche er trådt tilbage p. gr. af uenighed med den øvrige regering om ændringer i loven om statsstøtte til de

private (katolske) skoler. Premierminister Debré overtager indtil videre undervisningsministeriet.

24. – Synagogen i Køln overmales med antisemitiske indskrifter. Politiet arresterer 26/12 to medlemmer af det tyske rigsparti, der tilstår sig skyldige. – 28. meddeles, at forbundsindenrigsministeriet har indledet en undersøgelse af de yderliggående højregruppers virksomhed i Vesttyskland, og at indenrigsministeriet i Nordrhein-Westfalen har nedsat en kommission, der skal søge at finde frem til mændene bag hærværket, og 29/12 udstedes arrestordre mod formanden for rigspartiets Kølnafdeling. Ledelsen af rigspartiet påstår, at gerningsmændene er provokatorer i østtysk tjeneste.

DANMARK

Oktober 1959

2. – Samtlige arbejdere på Brdr. Henzes Bolte- og Møtrikfabrik nedlægger arbejdet p. gr. af en afskedigelse.

4. – Venstres og det konservative folkepartis folketingsgrupper vedtager på et fællesmøde en udtalelse, hvis hovedpunkt er, at de to grupper agter at stille forslag om skattenedsættelser på ca. 800 mill. kr., hvoraf omkring halvdelen skal modsvares af besparelser på statsbudgettet.

På socialdemokratiets hovedbestyrelsesmøde vedtages en udtalelse om, at partiet fastholder, at Danmark under de nuværende forhold ikke bør modtage atomammunition. Det oplyses, at partiets medlemstal nu er 257.000, en tilbagegang på ca. 8.000.

5. – På De danske Handelsforeningers Fællesorganisations delegeretmøde udkaster handelsminister Philip tanken om en ændring af lukkeloven således, at de handlende får lov til selv at bestemme, hvornår de vil holde åbent, idet det samlede antal åbningstimer pr. uge dog ikke må overskride en vis grænse.

6. – I sit første møde i folketingsåret 1959–60 genvælger tinget Gustav Pedersen (s.) som formand, Marius Buhl (v.), Ole Bjørn Kraft (k.f.), Aage Fogh (r.v.) og Niels Andersen (rf.) som næstformænd, hvorefter statsminister H. C. Hansen giver tinget den i grundloven påbudte redegørelse for rigets almindelige stilling og de foranstaltninger, som regeringen påtænker at søge gennemført i den kommende tid. Om finanspolitikken udtaler han, at konsolideringslinjen må fastholdes.

Statsministeriet nedsætter en kommission med højesteretsdommer A. Lorenzen som formand til at undersøge, om der er behov for en ministeransvarlighedslov og evtl. udarbejde forslag til en sådan.

Landbrugsrådet og De samvirkende danske Husmandsforeninger henstiller til regeringen, at den forestående revision af toldtariffen ikke går videre end til en konvertering af den eksisterende importregulering i det omfang, det må anses for absolut nødvendigt for at skåne visse industrier for for store overgangsvanskeligheder.

7. – I folketinget fremsættes 17 lovforslag – for en stor del forslag, der ikke nåede at blive færdigbehandlet i 1958–59 – og to forslag til beslutning. »Gengangerne« er: forslag til lov om det civile beredskab (se 11/3), forslag om oprettelse af »Danmarks teknisk-videnskabelige forskningsråd« og »Statens teknisk-videnskabelige fond« (se 13/5), forslag til lov om forsvarets organisation (se 5/3) med nogle ændringer, der imødekommer oppositionens ønske om en afsvækkelse af forslagets bemyndigelsespræg ved at angive de minimale styrker for hvert af de tre værn, forslag om udbygning og ombygning af veterinær- og landbohøjskolen (se 28/1), forslag til byggelov for købstæderne og landet og forslag om brandvæsenet i købstæderne og på landet (se 1/4) samt forslag til lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige (se 17/2).

Herudover fremsætter finansminister Kampmann forslag om udvidet adgang til indløsning af sparebeviser, hvorefter bl. a. alle, der er pålignet 300 kr. eller derunder i indkomstskat til staten, kan få beløbet udbetalt, og forslag om ændring i lov om afgift af konsum-is, foranlediget ved fremkomsten af den såkaldte »soft-ice«, landbrugsminister Skytte fremsætter forslag om statstilskud til landbrugskursus (kortvarige skole- og foreningskursus), minister for off. arbejder Lindberg forslag til lov om Københavns frihavn (forlængelse af konces-

sionen) og handelsminister Philip forslag om ændring i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser, hvorefter det maksimale beløb, inden for hvilket der kan gives eksportkreditgarantier, forhøjes fra 700 til 1000 mill. kr.

Endvidere fremsætter den kommunistiske gruppe forslag om ændringer i arbejdsløshedsforsikringsloven (forhøjelse af dagpenge, børnetillæg, huslejehjælp og brændselshjælp samt afskaffelse af karenstidsbestemmelserne), forslag til beslutning om iværksættelse af aftrapning af »tøjskatten« og forslag til beslutning om gennemførelse af en sygelønsordning for alle lønmodtagere.

Finansudvalget vælger fhv. minister Carl Petersen (s.) til formand efter Jensen-Broby (v.), der er udtrådt af udvalget.

Direktør C. V. Jernert, formanden for Grosserer-Societetets Komité, udtaler, at en lettelse af skattetrykket må være et primært mål, men at valutabalancens udvikling alene ikke kan motivere en almindelig lempelse af finanspolitikken.

Den faste voldgiftsret erklærer i en foreløbig kendelse strejken hos Brdr. Henze for ulovlig og kræver arbejdet genoptaget.

8. – Ved forhandlinger med Schweiz (se 14/7) er der opnået indrømmelser for den danske landbrugseksport til en anslået værdi af 15–20 mill. kr. årligt.

Arbejderne hos Brdr. Henze vedtager med 125 stemmer mod 3 at fortsætte strejken.

9. – Hans Pinstrup foreslår på de samvirkende jyske landboforeningers delegeretmøde, at landbrugets ejendomsskatter til staten for indeværende år bortfalder, og at ejendomsskatterne til amts- og sognekommuner overtages af staten og betales af overskuddet på finansloven.

10. – Hans Pinstrup afløses af folketingsmand Anders Andersen (v.) som formand for de samvirkende jyske landboforeninger.

12. – Økonomiminister Bertel Dahlgaard afviser oppositionens forslag om skattelettelse på 800 mill. kr. under den nuværende højkonjunktur, men er rede til at forhandle om en række af spareforslagene.

13. – Venstre og det konservative folkeparti har i folketingets udvalg om forsvarsordningen som forhandlingsgrundlag skitseret et forslag, der anslås at ville forøge udgiften ifl. regeringsforslaget (985 mill. kr.) med 150–170 mill. kr. Der foreslås 3 brigader i stedet for 2, og at de alle skal være panserbrigader, en Honest John-raketafdeling og 2 eskadriller jagerbombere mere end efter regeringsforslaget og bevarelse af kupeskadrillerne på flyvepladserne samt en væsentlig styrkelse af flåden. M. h. t. tjenestetiden er man villig til at forhandle om en nedsættelse til 14 måneder under forudsætning af, at det nødvendige faste personel tilvejebringes. Oppositionen går ud fra, at der oprettes NATO-depoter i Jylland og accepterer regeringens nej til atomladninger til raketvåben, idet man dog ikke har ændret opfattelse m. h. t. ønskeligheden af atomammunition og forbeholder sig at stile imod, at man senere får sådanne ladninger.

LO erklærer arbejdet hos Brdr. Henze for frit.

16. – Fra et møde i København af de nordiske samarbejdsministre sendes en enstemmig indstilling til Nordisk Råd om oprettelse af et nordisk ministerråd.

17. – Arbejdsmarkedets hovedorganisationer retter »sidste appel« til de strejkende hos Brdr. Henze om at genoptage arbejdet fra 19/10 og lover, at de strejkende i så fald alle vil blive genansat; men arbejderne vedtager at fortsætte strejken.

19. – Forbundsformand Hans Rasmussen opfordrer de strejkende hos Brdr. Henze til at genoptage arbejdet, men de vedtager med 82 stemmer mod 41 at fortsætte strejken. LO's forretningsudvalg fordømmer strejken.

20. – Handelsminister Philip fremsætter lovforslag, hvorefter det kan bestemmes, at patent på en opfindelse vedrørende krigsmateriel skal meddeles som hemmelig patent, samt forslag om ændringer i sparekasseloven. Hovedændringen går ud på, at der foretages en deling af obligationsbeholdningen, således at obligationer, der hører til likviditetsreserven, skal opføres til dagskurs, medens anlægspapirerne opføres til anskaffelsesprisen. Desuden foreslås indført en aldersgrænse (70 år) for de af handelsministeren udnævnte medlemmer af sparekassernes tilsynsråd.

Aksel Larsen (s.f.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om rigsretstiltale mod fhv. minister Kjærbøl, fordi han 13/3 1957 har givet folketinget vildledende oplysninger om forsvarligheden af vintersejlads på Grønland.

Formanden for arbejdsmændenes forbund Alfred Petersen meddeler, at han ikke var til stede ved mødet i LOs forretningsudvalg den foregående dag, og at han tager afstand fra udtalelsen, der ikke vil skabe ro, men virke ophidsende.

21. – Finansminister Kampmann fremsætter forslag til ligningslov for 1960–61. Forslaget indeholder bl. a. flg. ændringer: 1) For at lette erhvervsvirksomhedernes tilpasning til de nye markedsdannelser skal udgifter til rejser, reklame o. lign. ved oparbejdelsen af nye markeder kunne fradrages i den skattepligtige indkomst. 2) Det samme skal gælde befordringsudgifter mellem hjem og arbejdsplads ud over 600 kr. årlig, beregnet efter billigste offentlige transportmiddels takster. 3) Gaver til godkendte almenvelgørende eller på anden måde almennyttige formål skal ligeledes kunne fradrages i indkomsten for beløb over 200 kr. årligt, dog højst med 1.000 kr. 4) Skatteydere over 65 år skal i alle tilfælde beskattes som forsørgere.

Justitsminister Hans Hækkerup fremsætter forslag, hvorefter kun personer, der er eller tidligere i mindst 5 år har været bosat her i landet, kan erhverve fast ejendom uden særlig tilladelse.

Folketinget påbegynder en 2 dages debat om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning. Debatten drejer sig især om v. og k. f.s fællesprogram for besparelser og skattelettelser. Statsminister H. C. Hansen vil ikke afvise, at der kan opstilles argumenter for at nedsætte skatteudskrivningen til foråret, men erklærer, at det afgørende må være, om hele den økonomiske situation til den tid gør en nedsættelse forsvarlig, idet det for regeringen er en hovedopgave at bevare den opnåede økonomiske stabilitet. Ved debattens slutning bekræfter det radikale venstres gruppeformand Aage Fogh på foranledning af Erik Eriksen, at han på møder ude i landet har talt om skattelettelser på 3–400 mill. kr.

Arbejdsmandsforbundet meddeler, at Alfred Petersens protest kun er rettet mod anvendelsen af hans navn som medunderskriver på LO-udtalelsen, ikke mod udtalelsens ordlyd.

25. – Ved de kommunale valg i Slesvig-Holsten får det danske mindretal (Sydslesvigsk Vælgerforening) 33.304 eller 2,9 % af de afgivne stemmer. I 1955 var tallene 42.097 og 3,9 % og ved landdagsvalget i 1958 34.136 og 2,8 %. I Flensborg er stemmetallet 15.699 (31,6 %) mod 15.744 i 1958.

26. – Undervisningsminister Jørgen Jørgensen (r. v.) meddeler, at han ikke ønsker genvalg til folketinget.

Fhv. finansminister Thorkil Kristensen udtaler i Vejle bys venstreforening, at han ikke kendte venstres og de konservatives fællesudtalelse af 4/10, før den blev udsendt. Han erklærer, at han ikke vil gå i enkeltheder, da udtalelsen kun er en skitse, der må drøftes nærmere i venstre, for den omsættes i lovforslag, men han advarer mod en lempelse af finanspolitikken, som i den nuværende økonomiske situation fører til forbrugsudvidelse.

Dansk Arbejdsgiverforenings boykot af de strejkende arbejdere hos Brdr. Henze træder i kraft.

27. – Avlsdyreksportudvalget udsender en erklæring, der afviser den jugoslaviske beskyldning for handelsspionage.

28. – Ninn-Hansen (k. f.) fremsætter på venstres og de konservatives vegne forslag til folketingsbeslutning om rigsretstiltale mod fhv. minister Johs. Kjærbøl. Han motiverer forslaget med, at det er den eneste mulighed for at få placeret ansvaret for, at folketinget, som det fremgår af undersøgelsesudvalgets beretning (se 7/8), er blevet vildledt m. h. t. Grønlandske Handels kaptajners stilling til vinterbesejling af Grønland. Til rigsretsanklager foreslås højesteretssagfører Carl Ricard.

Alfred Jensen (k.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om statens overtagelse af nationalbanken.

Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger vedtager nye vedtægter, der skal sikre de enkelte tilsluttede foreninger større selvstændighed, således at de selv kan føre overenskomstforhandlinger, tage stilling til mæglingsforslag osv.

29. – Justitsminister Hans Hækkerup fremsætter forslag til lov om børns retsstilling og i forbindelse dermed forslag om ændringer i retsplejelovens regler om faderskabssager.

Det første af forslagene skal erstatte lovene af 1937 om ægtebørn og om børn uden for ægteskab og indeholder bl. a. en lempelse af pater est-reglen og nye regler om faderskab til børn født uden for ægteskab, herunder ophævelse af bestemmelsen om, at flere kan anses bidragspligtige til samme barn.

Boligminister Bundvad fremsætter forslag om ophævelse af Sønderjydsk Hypotekslånefond.

Ragnhild Andersen (k.) fremsætter forslag om ændringer i folkeforsikringsloven (nedsættelse af tilgangsalder, ophævelse af zonegrænser og forhøjelse af grundbeløb og ægteskabstillæg).

30. – Avlsdyreksportudvalget og repræsentanter for landbo- og husmandsforeningerne beslutter, at udvalget skal indgive klage til ombudsmanden over landbrugsministeriets administration af bestemmelserne om avlsdyreksport til Jugoslavien.

November 1959

1. – Nordisk Råds 7. session åbnes i Stockholm. Til præsident vælges Bertil Ohlin, Sverige, til vicepræsidenter Erik Eriksen, Danmark, K.-A. Fagerholm, Finland, Sigurdur Bjarnason, Island, og Nils Hönsvald, Norge. Generaldebatten indledes af Fagerholm, der i et stærkt kritisk indlæg konstaterer, at tanken om en nordisk toldunion var blevet aflivet i Kungälv (se 12/7), uden at NR havde haft lejlighed til blot at forsøge at gribe ind. Han får tilslutning fra Ohlin og fra Ole Bjørn Kraft, der ikke tror, at England ville have forhindret en nordisk toldunion inden for »de syv«, hvis regeringerne, ikke mindst af hensyn til Finland, var gået ind for den med større ihærdighed. Statsminister H. C. Hansen hævder herimod, at skylden ikke er regeringernes, men den indre splittelse i de nordiske lande, som bevirkede, at udviklingen løb fra toldunionsplanerne.

Fra Narssarssuaq i Sydgrønland påbegyndes isrekognoscering og islodsning med to Catalinamaskiner (se 23/7).

2. – Under den fortsatte generaldebat i NR imødegås Ole Bjørn Kraft af økonominister Bertel Dahlgaard og folketingsmand Per Hækkerup (s.).

Mellem Grønlandske Handel og de grønlandske fiskere opnås enighed om,

at fiskefangsterne fra 1. januar 1960 skal afregnes til priser, der varierer efter sted og årstid.

4. – Efter henvendelse fra LO giver arbejdsgiverforeningen tilsagn om at hæve boykotten mod de ulovligt strejkende hos Brdr. Henze, så snart fabrikken er fuldt bemandet, og der ikke gøres forsøg på at forhindre de arbejdsvillige i at vende tilbage til arbejdet.

5. – Nordisk Råd afviser med 38 stemmer mod 17 (4 undlader at stemme) et forslag om fælles nordisk undersøgelse af spørgsmålet om reklame i fjernsynet.

6. – Nordisk Råd vedtager med alle stemmer mod 4 (de finske folkedemokrater) at anbefale oprettelsen af et permanent nordisk ministerudvalg. Det besluttes endvidere, at en 9 mands gruppe mellem sessionerne skal arbejde med rådets økonomiske forslag. De danske medlemmer af gruppen bliver Per Hækkerup og Ole Bjørn Kraft (der er formand for NRs økonomiske udvalg) med Erik Eriksen og A. C. Normann som suppleanter.

7. – Nordisk Råds 7. session slutter, efter at der er vedtaget i alt 24 rekommandationer til regeringerne; 14 sager, der er behandlet i tidligere rekommandationer, erklæres for afsluttede. Rådets 8. session vil blive afholdt i Reykjavik i sommeren 1960.

10. – Finansminister Kampmann fremsætter forslag om ændringer i toldloven og lov om tobaksafgifter og handelsminister Philip forslag om forlængelse af lov om valutaforhold m. m. og gør herunder rede for omlægningen af toldpolitikken og importreguleringen, som er aktualiseret af den forestående oprettelse af den europæiske frihandelssammenslutning (se 14/7). For 1.029 positioner i toldlovsforslaget foreslås tolden ansat uændret, for 296 positioner forhøjet og for 170 positioner nedsat. Antallet af toldpligtige positioner i den foreslåede tarif er 816 mod 872 i den gældende toldlov, idet ikke alene råvarer og en række halvfabrikata gøres toldfri, men også en række færdigvarer, der ikke eller kun i begrænset omfang fremstilles i Danmark. For andre færdigvarer foreslås toldsatserne forhøjet som kompensation for afviklingen af importrestriktionerne. Udover ændringerne i toldsatserne, der ikke anslås at ville medføre nogen væsentlig ændring af statens toldindtægter, indeholder toldlovsforslaget hjemmel til at pålægge antidumping- eller udligningstold.

Ved den foreslåede afvikling af importrestriktionerne vil liberaliseringsprocenten for importen fra OEEC- og dollarområdet, beregnet efter OEECs metode ud fra importen i 1948, stige fra 86 til 96, og importrestriktionerne vil herefter kun komme 8 % af den danske industriproduktion, bortset fra industrielt forarbejdede landbrugsprodukter, til gode. (Landbrugsprodukter berøres ikke af de foreslåede ændringer). Med afviklingen af importrestriktionerne vil direktoratet for vareforsyning, der beskæftiger ca. 300 personer, kunne ophæves og erstattes med et licenskontor i handelsministeriet med et personale på ca. 100.

Nyordningen skal træde i kraft 1/3 1960.

11. – Socialminister Bomholt fremsætter forslag til lov om revalidering. Ifølge forslaget skal der nedsættes et samordningsudvalg, som skal være rådgivende for socialministeren, ved hvert amtsarbejdsanvisningskontor skal der oprettes et amtsrevalideringskontor med fast læge, og der skal nedsættes amtsrevalideringsudvalg, hvortil offentlige myndigheder skal indberette tilfælde af invalidering. Forslaget indeholder bemyndigelse for socialministeren til at oprette og drive værksteder eller støtte hjemmeproduktion med invalideret arbejdskraft, og offentlige institutioner og koncessionerede selskaber skal kunne pålægges pligt til at give invaliderede fortrinsret ved antagelse af arbejdskraft.

Finansminister Kampmann afviser det kommunistiske forslag om at begynde nedsættelsen af tekstilafgiften (»tøjskatten«) pr. 1/12, idet han udtaler, at såfremt der bliver mulighed for en skattenedsættelse, vil han være villig til at nedsætte indkomstskatten.

12. – Ved forhandlinger mellem folketingets Grønlandsudvalg og det grønlandske landsråds forretningsudvalg opnås enighed om, at der skal nedsættes et udvalg eller en kommission til at undersøge de grønlandske problemer efter nyordningen med særligt henblik på den politiske og økonomiske målsætning (se 18/8).

Efter et møde i venstres folketingsgruppe udtaler Thorkil Kristensen, at han har meddelt gruppen, at han ikke kan være dens ordfører under den forestående finanslovsdebat, fordi han ikke kan tage medansvar for den politik, som fællesudtalelsen af 4/10 er udtryk for.

Det kommunistiske forslag til beslutning om en sygelønsordning (se 7/10) nægtes overgang til 2. behandling med 130 stemmer mod 6 (k. og s. f.).

13. – Udenrigsminister Krag giver folketinget en redegørelse vedrørende de europæiske markedsforhandlinger og gennemgår herunder indholdet af det nu næsten færdige udkast til konvention for de syv landes frihandelsområde.

Foged (v.) fremsætter på venstres og de konservatives vegne forslag om ændring i lov om offentlig forsorg, hvorefter statsrefusionen på 1/3 af kommunernes udgifter til skolebespisning bortfalder. Besparelsen for statskassen vil udgøre ca. 4 mill. kr. årlig.

Højesteret stadfæster landsrettens dom, hvorefter statsradiofonien har været uberettiget til at afskære partiet De Uafhængige fra at deltage i radiones vælgermøde aftenen før folketingsvalget 14/5 1957.

14. – Ved det konservative folkepartis landsrådsmøde oplyses, at partiet har nået sit hidtil største medlemstal, 103.019. Landsrådsmødet er det første danske møde i sin art, hvortil pressen uanset partifarve har adgang.

15. – Det konservative folkepartis landsråd giver enstemmigt tilslutning til fællesudtalelsen af 4/10. Under debatten kritiserer Industrirådets formand, fhv. minister Aage L. Rytter, de foreslåede toldforhøjelser for industrien som utilstrækkelige.

16. – På initiativ af forbundsformændene Alfred Petersen og Hans Rasmussen indledes nye forhandlinger om strejken hos Brdr. Henze, og der opnås et forlig, hvorefter samtlige strejkende vender tilbage til arbejdet på det tidspunkt og i det omfang, virksomheden har brug for arbejdskraften. Samtidig vil boykotten blive hævet. Efter arbejdets genoptagelse vil der blive optaget faglige forhandlinger om de forhold, der gav anledning til strejken, om fortsat bodsansvar og andre spørgsmål. Der er enighed om, at strejken ikke må give anledning til forfølgelse af nogen.

17. – Mellem det østtyske udenrigshandelskammer og de 4 danske hovederhvervsorganisationer er der sluttet aftale om en dansk-østtysk vareudveksling i 1960 på ca. 106 mill. kr. hver vej.

18. – Folketinget afslutter en 2 dages debat om told- og valutalovsforslagene, der henvises til et udvalg på 21 medlemmer. Fra socialdemokratisk side gives, især af Hans Rasmussen, udtryk for betænkeligheder ved en så hurtig afvikling af importrestriktionerne som foreslået. Poul Møller (k. f.) beklager, at importreguleringen ikke forlængst er afløst af told, og udtaler tvivl om, at de foreslåede toldforhøjelser i alle tilfælde er tilstrækkelige. Ordførerne for r. v. og rf. gør den modsatte opfattelse gældende, idet de ønsker undersøgt, om toldsatserne ikke i nogle tilfælde er for høje, og fra venstres side erklæres, at man lægger stor vægt på,

at ikke blot importrestriktionerne, men også tolden afvikles over for de seks og helst endnu flere lande. Udenrigsminister Krag udtaler, at en afvikling af tolden over for de seks næppe er mulig, idet den i så fald skulle afvikles over for alle medlemmer af GATT, og finansminister Kampmann, der mener, at hovedparten af industrien har fået sine ønsker opfyldt, gør opmærksom på, at GATT sætter grænser for ændringer i toldsatserne. Handelsminister Philip skønner, at de forhøjede toldsatser nærmest giver lidt mindre beskyttelse end importreguleringen, og hævder over for Hans Rasmussen, at hovedformålet netop er at erstatte nogen hjemmeindustri med eksportindustri.

Folketinget vedtager ved 3. behandling enstemmigt forslaget om ændringer i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser (se 7/10). Ved 2. behandling er et forslag fra v. og k. f., hvorefter kap. 2 om direkte udlån på indtil 15 mill. kr. til håndværk og industri udgår, blevet forkastet.

Fhv. finansminister Thorkil Kristensen har i et brev til venstres formand i Vejlekredsen meddelt, at han ikke kan være partiets kandidat ved det kommende folketingsvalg, da han ikke ser sig i stand til at tage medansvar for den politik, venstre har bundet sig til sammen med det konservative folkeparti ved fælleserklæringen af 4. oktober.

19. – Thorkil Kristensen meddeler, at han ønsker at udtræde af venstres hovedbestyrelse og af folketingsgruppens bestyrelse, og offentliggør en redegørelse for sine grunde til ikke at lade sig genopstille som venstres kandidat i Vejlekredsen. I redegørelsen vender han sig mod blokdannelsen som skadelig for venstre og i modstrid med den faktiske samfundsudvikling og analyserer de økonomiske konsekvenser af oppositionens skattelettelsesprogram. Han hævder, at den foreslåede skattelettelse på 800 mill. kr. kun for 125 mill. kr.s vedkommende modsvares af besparelser og derfor vil betyde frigivelse af en købekraft på 675 mill. kr. årlig, hvilket i den nuværende beskæftigelsessituation vil føre til inflation. Heroverfor kan det efter Th. K.s mening ikke nytte at henvise til kreditpolitiske midler, idet nationalbankens stilling er alt for svag under den herskende pengerigelighed.

Lederen af venstres landsorganisations sekretariat, folketingsmand Harald Nielsen, udsender en moderklæring, der forsvarer fællesprogrammet, men henviser til, at v. og k. f.s forslag endnu ikke er endeligt udarbejdet, således at Th. K. fortsat kunne have fået indflydelse herpå.

Folketinget forkaster med alle stemmer mod 6 (k. og s. f) det kommunistiske forslag om iværksættelse af aftrapning af omsætningsafgiften af tekstilvarer og nægter, ligeledes med alle stemmer mod 6, forslaget til beslutning om statens overtagelse af nationalbanken overgang til 2. behandling.

21. – Nationalbankdirektør Sven Nielsen advarer mod skattelettelser og udtaler, at pengepolitikken bør komme i første række, når der viser sig en mulighed for lempelse af den økonomiske politik. Han efterlyser det udvidede samarbejde mellem regering, folketing, nationalbank og hovedorganisationer, som samordningsudvalget anbefalede for tre år siden, og som er yderst aktuelt i øjeblikket, hvor Danmark er i færd med at gå ind i de syv.

23. – Landbrugsminister Skytte bebuder nye regler for avlsdyreeksporten, idet den gældende ordning har vist sig vanskelig at administrere.

24. – Finansminister Kampmann fremsætter forslag til finanslov for 1960–61. Drifts- og anlægsbudgettet viser et overskud på 792 mill. kr., medens overskudet for 1959–60 nu anslås til 825 mill. kr. og i 1958–59 ifl. statsregnskabet udgjorde 647 mill. kr. (se i øvrigt Ø. og P. s. 209). Finansministeren erklærer, at et øget overskud ikke i sig selv kan motivere en skattenedsættelse. Budgetpolitikken, herunder skatteudskrivningen, må udformes på

baggrund af en vurdering af den samlede økonomiske situation, og såfremt det af hensyn til erhvervenes investeringer skulle vise sig ønskeligt at lette kreditvilkårene, kan dette også ske ved, at staten ekstraordinært tilbagebetaler statslån eller ved opkøb af obligationer.

Finansministeren fremsætter endvidere forslag til lov om forenkling af statens mellemværende med nationalbanken og forslag om tillæg til lov om indenlandsk skillemønt. Ifølge det første forslag skal statens reguleringskonto i nationalbanken konverteres til en statsforskrivning, der afdrages regelmæssigt og med faste beløb, medens alle andre mellemværender mellem staten og banken posteres på finansministeriets løbende konto. Ved de foreslåede ændringer i møntloven indføres et 5-kronestykke til afløsning af 5-kronesedlen, og 2-kronestykket afskaffes.

Folketingsmand Poul Møller (k. f.) lader i folketinget omdele en redegørelse, hvori det hævdes, at told- og forbrugsafgifterne i 1960–61 vil indbringe 475 mill. kr. mere end anslået i finanslovforslaget.

Justesen (v.) fremsætter på venstres og de konservatives vegne forslag om ændring i lov om ungdomsundervisning m. v., hvorefter elever over 18 år skal betale 50 øre pr. time for aftenskoleundervisning. Besparelsen for staten anslås til 4 mill. kr.

25. – I Beograd underskrives en dansk-jugoslavisk handelsaftale for tiden 1. nov. 1959–31. okt. 1960. Det ventes, at den danske eksport vil blive på mindst 35 mill. kr.

Kirkeminister Bodil Koch fremsætter forslag om ændringer i menighedsrådsloven vedr. offentlighedens adgang til at overvære menighedsrådenes forhandlinger og anvendelsen af forholdstalsvalg ved valg af udvalg m. v.

Indenrigsminister Søren Olesen fremsætter forslag om ændring i lov om sygehusvæsenet, hvorved der skabes lovhjemmel for ydelse af statstilskud til oprettelse og drift af behandlingsinstitutioner for alkoholskadede, og socialminister Bomholt fremsætter forslag om ændringer i forsorgslovens bestemmelser om arbejdsanstalter.

Det kommunistiske forslag om ændringer i arbejdsloshedsforsikringsloven (se 7/10) nægtes overgang til 2. behandling.

26. – Finansminister Kampmann fremsætter forslag til lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m. v. og forslag til lov om særlig indkomstskat m. v. og indenrigsminister Søren Olesen forslag om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen. De hidtidige aktieselskabsskatter (ordinær indkomstskat, udbytterate, restrate og kommuneskat) foreslås afløst af en enkelt skat på 44 pct. af indkomsten ud over 5.000 kr. Halvdelen af skatten skal være fradragsberettiget ved indkomstopgørelsen, medens de fradragsberettigede skatter i øjeblikket udgør ca. 45 pct. af det samlede udskrivningsbeløb. Skatteprocenten er fastsat med henblik på, at skatten skal indbringe det samme provenu som den gældende aktieselskabsskat, men reformen vil medføre, at nogle selskaber får skattenedsættelser og andre skatteforhøjelser. For disse foreslås særlige overgangsregler. Som erstatning for bortfaldet af den kommunale selskabsskat skal 12 % af den nye statsskat tilfalde kommunerne.

Engangsindtægter i selskaber, der hidtil har været beskattet efter de samme regler som engangsindtægter for personer, skal fremtidig beskattes på samme måde som andre indtægter. Den særlige indkomstskat skal derimod finde anvendelse på aktionærernes indtægter ved udlodning fra selskaber i likvidation, idet den faktiske avance (eller det faktiske tab) lægges til grund, og på fortjeneste eller tab ved salg af aktier m. v., dog kun for såvidt aktierne ikke er erhvervet i spekulationshensigt eller som led i den skattepligtiges erhvervsvirksomhed. Det er endvidere hensigten i ligningsloven for skatteåret 1961–62 at optage en bestemmelse om, at friaktier ikke skal medregnes

ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

Foruden de ved reformen af selskabsbeskatningen nødvendiggjorte ændringer indeholder forslaget om ændringer vedrørende personlig skat til kommunen bestemmelse om, at kommuner med under 3.000 indbyggere, der i henhold til det nye beskatningssystem fra og med skatteåret 1960–61 skulle forhøje de faste fradrag til 4.000 kr. for forsørgere og 2.500 kr. for ikke-forsørgere, kan blive stående ved de for 1959–60 gældende fradrag på 3.000 henholdsvis 2.000 kr.

Den tidligere FN-embedsmand Poul Bang-Jensen findes død i en park i New-York.

27. – Socialminister Bomholt fremsætter forslag til lov om den offentlige sygeforsikring. Som almindelig regel følger lovforslaget sygeforsikringskommissionen af 1954 i det omfang, der er stillet forslag af kommissionen eller et altovervejende flertal i kommissionen (se 8/9). Efter forslaget skal de statsanerkendte sygekasser (som hovedregel én sygekasse i hver kommune) være bærere af hele den offentlige sygeforsikring. Alders- og helbredsbetingelserne bortfalder, og alle skal uden hensyn til indtægt og formue kunne optages som nydende medlemmer, som A-medlemmer, hvis deres indkomst ligger under, som B-medlemmer, hvis den ligger over en vis grænse. Personer, der ikke er nydende medlemmer, skal fra det 16. år være bidragydende medlemmer, og bidraget forhøjes fra det nuværende 2,40 kr. til 24 kr. årlig. Fortsættelsessygekassernes medlemmer får valget mellem at blive bidragydende medlemmer og B-medlemmer. For lønarbejdere indeholder lovforslaget en udbygning af den overenskomstmæssige sygelønsordning. Dagpenge (for forsørgere 21 kr. om dagen) udbetales kun til nydende sygekassemedlemmer, men alle lønarbejdere og deres arbejdsgivere skal yde et bidrag på henholdsvis 1 1/2 og 3 øre pr. arbejdstime til dækning af udgifterne. Nydende sygekassemedlemmer, der ikke er lønarbejdere, får adgang til at tegne dagpenge med indtil 21 kr. pr. dag, husmødre uden erhverv dog kun indtil 8 kr. pr. dag. Den samlede merudgift for statskassen ved lovforslagets gennemførelse er anslået til 16,5 mill. kr.

Lorentzen (v.) fremsætter på venstres og de konservatives vegne forslag til folketingsbeslutning ang. ændring af lov om boligbyggeri.

Forslaget går ud på, at boligministerens bemyndigelse til at yde statslån i henhold til kap. VI og til at yde lån og tilskud til modernisering af ældre ejendomme og til overdragelse af ejendomme til disses hidtidige lejere på andelsbasis ophæves. (Bemyndigelsen i henhold til kap. VI er ikke hidtil benyttet, medens der derimod er givet lånetilsagn efter boliglovens overgangsbestemmelser).

Folketinget drøfter med udgangspunkt i en kommunistisk forespørgsel de ulovlige strejker, specielt strejken hos Brdr. Henze. Under debatten bebuder Hans Rasmussen (s.), at L.O. vil opsige septemberforliget, hvis der ikke inden for de nærmeste uger opnås en rimelig løsning.

Arbejdsgiverforeningens formand, civilingeniør Ejnar Thorsen, advarer stærkt mod longlidningen og udtaler om forhandlingerne i arbejdsretskommissionen og direkte mellem L.O. og arbejdsgiverforeningen, at det centrale spørgsmål er arbejdsgivernes ret til at foretage enkeltmandsafskedigelser og arbejdernes ønske om at få påstående urimelige afskedigelser underkastet en nærmere prøvelse.

L.O. opsiger septemberforliget med 6 måneders varsel til udløb ved normal arbejdstids begyndelse den 1. juni 1960.

29. – Partiet De Uafhængige vedtager på et hovedbestyrelsesmøde en udtalelse, der kræver lempelse af beskatningen for den del af indtægten, der er opsparet, fuldstændig bortfald af formueskatten, gradvis afskaffelse af amtsstueskatterne, ophævelse af ægtefællers sambeskatning og skattefrihed for forældre for alle beløb til børns uddannelse.

December 1959

1. – Storebæltsbrokommisskonen af 16/4 1948 afslutter sit arbejde. Formanden, folketingsmand Svend Horn, udtaler, at det vil være fordelagtigt, om en bro kan tages i brug mellem 1975 og 1980. Detailprojekteringen vil kræve 4–5 år og selve bygningen ca. 7 år. Kommissionen anbefaler en højbro i 2 etager og en linieføring som foreslået af ingeniørfirmaerne i 1936, den såkaldte plan 1 (Halsskov-Sprogø-Knudshoved). Med 1955-priser beregnes byggeudgiften til ca. 1.500 mill. kr., og de årlige udgifter, der tænkes dækket ved en broafgift, til ca. 100 mill. kr.

2. – Handelsminister Philip fremsætter forslag om ændring i lov om skibes bemanding. Efter loven af 1958 skal dæksmandskabet i skibe over 9.500 brt. forøges med 1 for hver påbegyndt 1.500 brt., hvilket giver et væsentligt større dæksmandskab i de store tankskibe, end der kræves i andre lande. I det nedsatte udvalg (se 15/7) er der ikke opnået enighed, men der foreslås nu en ændret bemandingsskala, hvorefter dæksmandskabet i skibe over 20.000 brt. skal udgøre 19 mand.

Undervisningsminister Jørgen Jørgensen fremsætter forslag om ændringer i lov om ungdomsundervisning m. v. Alle unge mellem 14 og 18 år, som ikke har lærlingekontrakt, skal have ret til en halv ugentlig fridag med løn for at gå til undervisning. Tilbudet gælder 3 former for undervisning: en udvidet almen uddannelse, en fortsættelse af den nuværende ungdomsskoleundervisning, men med et stærkere islæt af erhvervsorientering, og en egentlig erhvervspræget, branchebetonet uddannelse for de 16–17 årige.

Folketinget indleder 1. behandling af finanslovforslaget med taler af gruppeordførerne Lars P. Jensen (s.), Anders Andersen, der har afløst Thorkil Kristensen som venstres finanslovordfører, Thestrup (k. f.), Lannung (r. v.), J. M. Pedersen (rf.) og Alfred Jensen (k). Anders Andersen og Thestrup kræver skattelettelser, Lannung vil gå med til skattelettelser, for så vidt det er forenligt med en forsvarlig økonomi, og J. M. Pedersen udtaler sig i samme retning.

Hanstholmudvalget anbefaler, at havnen færdigbygges. Inklusive de 19 mill. kr., der hidtil er ofret på havneanlægget, vil en fiskerihavn komme til at stå i ca. 90 mill. kr., en kombineret fiskeri- og trafikhavn i ca. 108 mill. kr.

3. – Justitsministeriet offentliggør tillægsberetning fra undersøgelsesudvalget vedr. Grønlandsskibet »Hans Hedtoft«. På grundlag af en række nye afhøringer kommer udvalget til det resultat, at der foreligger et væsentligt indicium for, at minister Kjærbøl 11/3 1957 er blevet gjort bekendt med i hvert fald hovedindholdet af kaptajnserklæring nr. 1 og over for direktør Hans C. Christiansen har udtrykt sin utilfredshed hermed. Udvalget tvivler dog ikke på, at Kjærbøl har udtalt sig efter bedste overbevisning, når han har nægtet at kende noget til erklæringen. Tillægsberetningen har været forelagt statsadvokaten for København og rigsadvokaten, der stadig finder, at der ikke er anledning til at indlede strafferetlig undersøgelse mod nogen.

Arbejds- og boligminister Bundvad fremsætter forslag til lov om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere og forslag til lov om beskæftigelse og uddannelse af unge, og socialminister Bomholt fremsætter forslag om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring.

Disse forslag udgør sammen med det af undervisningsministeren 2/12 fremsatte regeringens program for uddannelsen af ikke-faglærte arbejdere, der for de voksne arbejderes vedkommende foreslås opbygget som et trinvis sammensat kursussystem, hvor hvert trin består af i sig selv hvilende enheder på i almindelighed ind-

til 144 timer, svarende til 3 uger eller til en vintersæson med aftenundervisning. Inden for de enkelte brancher skal der etableres både kostskoler, dagskoler og aftenskoler, men kurserne skal have samme indhold uanset skoleformen. Gennemførelsen overlades til brancheudvalg af repræsentanter for arbejder- og arbejdsgiverorganisationer og et uddannelsesråd. For at skabe en rimelig tilgang til dagundervisningen, der anses for den mest effektive, skal de skolesøgende have en godtgørelse svarende til, hvad hver enkelt ville have kunnet oppebære i arbejdsløshedsunderstøttelse, og forsørgere i arbejde skal herudover have et vist tillæg til opretholdelse af familiens økonomi. Til etablering af undervisningsinstitutioner stiller staten 15 mill. kr. til rådighed for en periode af 5 år.

Forslaget om beskæftigelse og uddannelse af unge har til formål at gøre den bestående lovgivning på dette område mere uddannelsesbetonet og at bringe den i harmoni med uddannelsen for ikke-faglærte. Dette skal ske ved, at arbejdet på de arbejdstekniske ungdomsskoler i videst muligt omfang suppleres med arbejde af industriel art.

Socialministerens forslag går ud på, at arbejdsløshedsunderstøttelsen kan fratages unge, der ikke vil lade sig henvise til erhvervsmæssige uddannelseskursus, når der ikke kan anvises dem arbejde.

Under den fortsatte finanslovdebat dementerer finansminister Kampmann, at han på et møde i Holte for nogle dage siden skulle have givet løfte om skattelettelser på flere hundrede mill. kr. Overfor Thestrups karakteristik af finanslovforslaget som urealistisk hævder han, at det virkelige overskud på 200 mill. kr., som forslaget slutter med, er så godt et skøn, som kan bygges op på indeværende tidspunkt. Thorkil Kristensen (v.) vender sig mod skattelettelser uden tilsvarende besparelser i den nuværende situation med efterspørgselspres og longlidning. M. h. t. besparelser ønsker han en gradvis afvikling af m²-tilskudet og huslejetilskudet i boliglovgivningen, afskaffelse af folkepensionens mindstebeløb for folk med større indtægter, evtl. forhøjelse af folkepensionsbidraget, og nedsættelse af statens bidrag til arbejdsløshedsforsikringen. Han udkaster i øvrigt den tanke, at et betydeligt indbetalingsoverskud i statskassen i 1960–61 delvis kunne anvendes til ekstraordinært afdrag på statens reguleringskonto i nationalbanken.

4. – Trafikminister Lindberg fremsætter forslag til lov om luftfart og i forbindelse hermed fremsætter justitsminister Hans Hækkerup forslag til lov om registrering af rettigheder over luftfartøjer samt forslag om ændringer i retsplejeloven, gældsbrevsloven og auktionslederloven.

Justitsminister Hækkerup fremsætter endvidere forslag om ændringer i konkursloven, tinglysningsloven og retsplejeloven vedrørende en forbedret retsstilling for underpant i løsøre m. m. og forslag om ændringer i biografteaterloven.

Folketinget afslutter 1. behandling af finanslovforslaget. Udenrigsminister Krag udtaler over for Djurhuus, at regeringen er enig i den på Færøerne rådende opfattelse, at øernes fiskeriterritorium bør være 12 sømil, og statsminister H. C. Hansen erklærer i anledning af en henstilling fra det samme medlem om fri adgang for det færøske fiskeri ved Grønland, at regeringen håber, at udbygningen af det grønlandske erhvervsliv hurtigt vil nå så vidt, at beskyttelsesforanstaltningerne for den grønlandske befolkning kan ophæves.

Folketinget vedtager ved 3. behandling enstemmigt forslag til lov om indløsning af visse sparebeviser (se 7/10).

Arbejdsgiverforeningen erklærer i sit svar til LO, at man ikke kan anerkende lovligheden af en opsigelse af septemberforliget til midt i en overenskomstperiode. Arbejdsgiverforeningen er dog fremdeles villig til at søge opnået et positivt resultat af revisionsforhandlingerne, herunder også en afklaring af betingelserne for opsigelse, således at det bliver unødvendigt

at søge spørgsmålet om opsigelsens lovlighed afgjort ad retslig vej.

7. – En aftale om vareudvekslingen mellem Danmark og Bulgarien regnes at ville medføre en væsentlig udvidelse af samhandelen mellem de to lande.

8. – Indenrigsminister Søren Olesen fremsætter forslag om ændringer i lov om apotekervæsenet. En af ændringerne går ud på, at registreringen af sådanne medicinske specialiteter, som efter den gældende lov skulle være ophørt 1/1 1960, efter ansøgning kan forlænges for 10 år ad gangen.

Under folketingets 2. behandling af forslag til ligningslov foreslår Foged (v.) og Poul Møller (k. f.) en dagsorden, der opfordrer finansministeren til at fremsætte et lovforslag, hvorefter personer, der på grund af alder ophører med at indtjene normale arbejds- og erhvervsindkomster, får ret til at blive sat i skat i forhold til deres fremtidige indtægter. Aksel Larsen (s. f.) stiller ændringsforslag om, at ordene »på grund af alder« udgår, således at dagsordenen bliver en opfordring til at fremsætte forslag om skat ved kilden. Ændringsforslaget vedtages med 91 stemmer mod 45 (v. og k. f.), hvorefter det ændrede dagsordensforslag vedtages med 88 stemmer, medens 47 (v. og k. f.) undlader at stemme.

Folketingets præsidium vedtager at indbyde parlamentsmedlemmer fra Sovjetunionen og Polen til genbesøg i Danmark til sommer.

9. – Folketinget foretager 1. behandling af forslagene om rigsretstiltale mod fhv. minister Johs. Kjærbøl (se 20/10 og 28/10). Justitsminister Hans Hækkerup hævder, at der ikke er strafferetligt grundlag for at rejse tiltale og at en rigsretssag derfor vil stride mod retsplejelovens princip. Efter en langvarig debat henvises sagen til udvalgsbehandling.

10. – Forslag til lov om påligning af indkomst- og formueskat til staten (se 21/10) vedtages enstemmigt ved 3. behandling. Ved 2. behandling er bundgrænsen for fradragsberettigede gavebeløb nedsat fra 200 til 100 kr., og der indrømmes fradragsret for befordringsudgifter over 400 kr., idet dog beløb under 100 kr. ikke kan fradrages. Endvidere er der sket den ændring, at børnefradragene for hele landet er fastsat til 500 kr. for det første og 750 kr. for hvert følgende barn. Der sker herved en nedsættelse af børnefradraget i hovedstadsområdet; men det er en forudsætning, at der i udskrivningsloven bliver gennemført en forhøjelse af børnetilskuddene. Et ændringsforslag fra v. og k. f. om, at de hidtidige børnefradrag i hovedstadsområdet (600 kr. for det første, 700 kr. for det andet og 800 kr. for hvert følgende barn) skal gælde for hele landet, er blevet forkastet.

11. – Arbejderbevægelsens Erhvervsråd udtaler ønske om højere toldsatser og langsommere afvikling af importrestriktionerne end foreslået af regeringen.

15. – Folketingets ombudsmand afgiver beretning vedr. Blechingbergsagen (se 2/3). Han finder ikke grundlag for at drage nogen nuværende eller forhenværende udenrigsminister retsligt til ansvar og heller ikke tilstrækkeligt grundlag for at foranledige rejsning af straffe- eller disciplinærsag mod nogen i sagen impliceret tjenestemand; men kritiserer udenrigsministeriets alt for store langmodighed og overbærenhed over for Blechingberg.

Socialminister Bomholt fremsætter forslag til lov om folkeforsikring. Efter forslaget afskaffes den særlige invalideforsikringspræmie på 21.60 kr. årlig og erstattes af en ydelse på 1/4 pct. af skalaindkomsten, der ligesom folkepensionsbidraget på 1 pct. påføres skattebilletten; desuden skal arbejdsgiverne som hidtil betale 14,25 kr. pr. helårsbeskæftiget arbejder til invalideforsikringen. Af andre ændringer kan nævnes en forhøjelse af bi-

stands- og plejetillæg, og endvidere foreslås indført en invaliditetsydelse til personer, som ikke har kunnet opnå invalidepension, fordi deres erhvervsevne ikke er nedsat med mere end en trediedel.

16. – Landbrugsminister Skytte fremsætter forslag om udlån til statshusmandsbrug og om ændringer i statshusmandsloven, bl. a. bestemmelser om statslån til frivillig sanering gennem sammenlægning af brug med for ringe jordtilliggende.

Jørgen Jørgensen (Ullerup) (k. f.) fremsætter på venstres og de konservatives vegne forslag til folketingsbeslutning, der opfordrer trafikministeren til at fremsætte lovforslag om nedlæggelse af statsbanestrækninger med utilfredsstillende driftsresultater og til at udvise den største tilbageholdenhed med hensyn til nyansættelser af tjenestemænd ved banerne. I bemærkningerne til forslaget er nævnt 14 banestrækninger i Jylland og på Fyn med et samlet anslået driftsunderskud på 15–25 mill. kr.

Ved Landbrugsrådets halvårsmøde udtaler præsidenten, Hans Pinstrup, at det er stridende mod sund fornuft at tale om skatter som forbrugsbegrænsende middel, når 70 % af befolkningen får deres indtægter reguleret efter pristallet, i hvilket skatterne indregnes.

17. – Industrirådets formand, direktør Aage L. Rytter, kræver beskyttelse på lige fod med de øvrige lande i frihandelssammenslutningen.

18. – Mellem Danmark og Vesttyskland er der opnået enighed om at forlænge den 3-årige handelsaftale for yderligere et år til 31/12 1962.

En vareudvekslingsaftale mellem Danmark og Rumænien for 1960 indeholder kontingentlister, der åbner mulighed for en samhandel på godt 20 mill. kr. i hver retning.

Handelsminister Philip fremsætter forslag til lov om Danmarks erhvervsfond. Regeringen indfrier hermed løftet om forstærkede eksportfremmende foranstaltninger i forbindelse med Danmarks indtræden i frihandelssammenslutningen (se 14/7). Medens eksportkreditordningen hidtil har været administreret af handelsministeren i samarbejde med et eksportkreditudvalg, henlægges afgørelsen fremtidigt som regel til et eksportkreditråd med repræsentanter for forskellige ministerier, banker og erhvervsorganisationer. Eksportstøtte skal som hidtil kunne ydes i form af forsikring af forskellige risici i forbindelse med eksport og som kaution for lån i eksportøjemed (finansieringsgaranti); men den bestående ordning foreslås udbygget på forskellig måde, i første række derved, at der åbnes mulighed for forsikring af risici allerede fra det tidspunkt, eksportøren begynder fremstillingen af en vare. Til sikkerhed for de afgivne garantier og kautioner oprettes Danmarks erhvervsfond, til hvilken overføres de gennem dollarpræmieringsordningen opsamlede beløb samt den bestående eksportkreditfond, ialt ca. 220 mill. kr., og statsgarantiens maksimum forhøjes fra 1.000 til 1.500 mill. kr. Af fonden skal der endvidere kunne ydes tilskud til eksport- og produktivitetsfremmende foranstaltninger.

Folketinget færdigbehandler flg. lovforslag: om ophævelse af Sønderjydsk Hypoteklånefond, om det civile beredskab (se 7/10), om ændringer i lov om sparekasser (se 20/10), om erhvervelse af fast ejendom (se 21/10), om forenkling af statens mellemværende med nationalbanken (se 24/11), om ændringer i lov om afgift af konsum-is (se 7/10) og om ændringer i lov om apotekervæsenet (se 8/12). I forslaget om ændringer i sparekasseloven er aldersgrænsen for tilsynsrådsmedlemmer ved 2. behandling fastsat til 72 år mod det oprindelige forslags 70 år.

29. – Statsminister H. C. Hansen indlægges på Rigshospitalet til behandling for lungehindebetændelse.

ØKONOMI OG POLITIK

POLITISKE OG ØKONOMISKE
KVARTALSOVERSIGTER

33. ÅRGANG

1959

UDGIVET AF
INSTITUTET FOR HISTORIE OG
SAMFUNDSØKONOMI

INSTITUTET FOR HISTORIE OG SAMFUNDSØKONOMI

DANSKE BOGHANDLERES KOMMISSIONSANSTALT

PERSON- OG SAGREGISTER

Et A efter sidetallet angiver, at emneordet er behandlet i en hel artikel.

Abdallah, jordansk konge, 28 f, 31, 34 ff.
Adenauer, Conrad, vesttysk forbundskansler, 81, 90, 211 f, 220, 227, 320, 322, 326.
Afrika: Befolkning, 113, 279. Investering, 282.
Akintola, Samuel Ladoke, nigeriansk politiker, 328.
Albert, belgisk tronfølger, 218 f.
Alessandrini, Adolfo, italiensk diplomat, 25.
Algier: Folkeafstemning, 320. de Gaulle-plan, 233, 320. Oprørsregering, 83, 224, 233. Pol. partier, 83. Retsvæsen, 83. Valg, 218. Velfærdsudvalg, 83. Våbenstilstand, 84, 320.
Ali, Hussein Ibn, sherif af Mekka, 28 ff, 33, 44.
Allanby, Lord, engelsk general, 30, 32.
Almond, J. Lindsay, amerikansk guvernør, 82.
Amer, Abdel Hakim, ægyptisk marskal, 321.
Amerika (Latin-): Befolkning, 279. Industrialisering, 285. Investering, 281.
Amerika (Nord-): Befolkning, 279.
Andersen, Alsing, dansk politiker, 95.
Andersen, Anders, dansk politiker, 332, 340.
Andersen, Niels, dansk politiker, 102 f, 331.
Andersen, Ragnhild, dansk politiker, 100, 102, 334.
Anderson, Robert, amerikansk finansminister, 291.
Adreotti, italiensk politiker, 18.
Antarktis, Traktat om, 326.
Arabiske Liga, Den, 41 f, 44 f, 47.
Arabiske Republik, Den Forenede: Assuandæmning, 324. Militær, 318. Nilvand-deling, 324. Suez-kanal, 89, 218, 326, 329. Udenrigspolitik, 89, 91 f, 213, 226, 326.
Arbejdskonference, Den internationale, 100.
Aram, Abbas, iransk udenrigsminister, 326.
Argentina: Arbejdskamp, 217. Pol. partier, 214, 222. Regering, 222. Storstrejke, 84.
Armitage, Robert, engelsk guvernør, 90 f, 226.
Arrigihi, Pascal, fransk politiker, 320.
Asien: Befolkning, 113, 279.
Atlantpagt (NATO): 17, 24, 26, 86, 90, 92, 95, 97, 102 ff, 214, 224, 230, 244. Militærudvalg, 327. Ministerråd, 211, 329.
Atomsamarbejdet i Europa, 131 A.
Auriol, Vincent, fransk præsident, 88.
Australien: Befolkning, 113. Petrovsagen, 92. Udenrigspolitik, 88, 92.
Averoff-Tosizza, Evangelos, græsk udenrigsminister, 87, 228.
Awolowo, Obafemi, nigeriansk politiker, 328.
Azikiwe, Nnamdi, nigeriansk politiker, 327 f.

Bagdadpagt: 88, 93, 230.
Baibakov, N. K., sovjetisk politiker, 158.
Bakker, C. J., hollandsk professor, 134.
Balewa, Alhaji Abubakar Tafawa, nigeriansk premierminister, 327 f.
Banda, Hastings, nyasalandsk nationalistleder, 89 f, 226.
Bandaranaike, Solomon, ceylonesisk premierminister, 233, 327.
Bang-Jensen, Povl, dansk diplomat, 94, 339.
Basso, Lelio, italiensk politiker, 16, 84.
Batista, Fulgencio, cubansk diktator, 80, 230.
Baudoin, belgisk konge, 218 f, 327.
Becker, Max, vesttysk politiker, 218, 222.

Belgien: Arbejdskamp, 88. Arbejdsmarked, 63, 88. Atomenergi, 132, 150. Befolkning, 113. Betalingsbalance, 56. Fagbevægelse, 88. Kolonier, 324. Kongo, 230, 319, 322, 327. Militær, 230. Pengemarked, 57. Produktion, 63, 181. Rundbordskonference, 327. Statsfinanser, 57. Udenrigshandel, 54 f, 63, 183 ff.
Bello, Ahmadu, nigeriansk politiker, 327.
Ben-Gurion, David, israelsk premierminister, 223, 329.
Ben-Zvi, Itzhak, israelsk præsident, 223.
van der Bergh, J., hollandsk forsvarsminister, 218.
Bevan, Aneurin, engelsk politiker, 319, 325.
Bevin, Ernest, engelsk udenrigsminister, 39.
Biaggi, Jean-Baptiste, fransk politiker, 320.
Bjarnason, Sigurdur, islandsk politiker, 334.
Blechingberg, Einar, dansk diplomat, 101 f.
Bohr, Niels, dansk atomforsker, 133.
Bolz, Lothar, østtysk udenrigsminister, 216.
Bomholt, Julius, dansk socialminister, 94, 97, 235, 335, 339, 342.
Boulloche, André, fransk undervisningsminister, 329.
Bourguiba, Habib, tunesisk præsident, 84, 221, 324.
Brandt, Willy, vestberlinsk overborgmester, 83, 91, 244.
Brauer, Willy, dansk fagforeningsformand, 100.
Brentano, Heinrich von, vesttysk udenrigsminister, 216, 246.
Bro, Vagn, dansk politiker, 94.
Bruun, Alice, dansk direktør, 254.
Brønsted, Henning, dansk teaterchef, 95 f.
Budtz, Hanne, dansk politiker, 234.
Buhl, Marius, dansk politiker, 249, 331.
Bulganin, Nikolai A., sovjetisk politiker, 84, 273.
Bulgarien: Udenrigspolitik, 93.
Bundvad, Kaj, dansk arbejds- og boligminister, 97, 100, 106, 234 ff, 334, 340.
Butler, Richard A., engelsk indenrigsminister, 318.
Bøgholm, Karl, dansk politiker, 243.
di Calabria, Paola Ruffo, italiensk donna, 218.
Canada: Befolkning, 113. Råstoffer, 152.
Casey, Richard Gardiner, australsk udenrigsminister, 88.
Castro, Fidel, cubansk oprørsleder, 80, 88, 214, 219, 225, 229, 321.
CENTO (tidligere SEATO): 230, 319.
Centralafrikanske Republik, Den (Ubangui-Shari): Udenrigspolitik, 84.
Centralafrikanske Federation, Den: Fagbevægelse, 326. Forfatning, 226. Monckton-kommission, 325 f. Uafhængighed, 212. Uroligheder, 89.
Centralamerika: Befolkning, 113.
CERN, Det europæiske videnskabsråd for atomforskning, 131 ff, 154 f.
Ceylon: Nationalisering, 327. Pol. partier, 327. Undtagelsestilstand, 233. Valg, 327.
Chalandon, A., fransk politiker, 320.
Challe, Maurice, fransk general, 233.
Chehab, Fuad, libanesisk præsident, 93.
Ching-Li, Soong, kinesisk vicepræsident, 213, 261.
Christiansen, Hans C., dansk direktør, 100, 250, 340.
Christensen, Henry, dansk politiker, 102.
Christensen, Jens Chr., dansk politiker, 101.
Churchill, Winston, engelsk premierminister, 34.
Clerides, John, cypriotisk politiker, 327.
Colomboplan-samarbejde, 287.
Commin, Pierre, fransk politiker, 15.
Conella, italiensk politiker, 18.
Cousins, Frank, engelsk fagforeningsleder, 224.
Covelli, Alfredo, italiensk politiker, 212.
Cuba: Ekspropriation, 219 f. Jordreform, 219. Oprør, 80. Retsvæsen, 80. Udenrigspolitik, 222. Valg, 80.
Cypern: Eoka, 87, 228. Forfatning, 319. Forfatningsdomstol, 87. Forsvarstraktat, 87. Pol. partier, 326 f. Regering, 212. Selvstyre, 87. Undtagelsestilstand, 326.

Dahanyake, Wijeyananda, ceylonesisk premierminister, 233, 327.
Dahlgaard, Bertel, dansk økonomiminister, 97, 100, 106, 241, 249, 253, 332, 334.

Dam, Peter Mohr, færøsk lagmand, 94, 106.
Danmark: Afgifter, 70, 97, 99, 209, 246, 254, 331, 335, 338. Afsætningsråd, Landbrugets, 254. Apotekervæsen, Lov om, 342 f. Arbejdskamp, 238, 331 f, 336. Arbejdsløshedsforsikringslov, 106, 25, 242 f, 332, 338, 340. Arbejdsmarked, 57, 67, 71, 74, 78 f, 95 f, 98, 202 f, 207 ff, 237, 241, 243, 246 252 ff, 315, 334 f, 339, 341. Arbejdsretskommission, 339. Atomenergi, 105, 132. Atomenergikommission, 141. Avlsdyreksportudvalg, 334 f. Befolkning, 113. Bemandingslov, 340. Bemyndigelseslov, 105 f, 247. Beredskabslov, 105, 331, 343. Betalingsbalance, 56, 75 f, 194, 204 f. Blechingbergsagen, 101 f, 342. Bogføringslov, 95, 240. Boliglov, 73, 210, 234, 339. Boligstøttelov, 73, 210. Boligstøttelån, 107, 339. Byggelov, 234 f, 242, 331, 339. Byggeri, 72 ff, 97, 105, 194 ff, 315 f. Byggestop, 195, 254, 315. Dollarpræmieringsordning, 103, 245, 343. DSB-kommission, 237. Egnsudvikling, 107. Eksportkreditter, 238, 242, 332, 343. Eksportudvalg, Landbrugets, 247. Erhvervsfond, Danmarks, 343. Fagbevægelse, 95, 239. Finanslov, 106 f, 234, 337 f, 340 f. Finansudvalg, 99, 104, 107, 234, 236 f, 249, 332. Fiskeribank, 237. Fiskerierhvervet, Kreditinstitut for, 237, 243. Folkeforsikring, Lov om, 339, 342. Folketingsvalglov, 240 ff, 244. Forbrug, 194 f, 315. Forsikringsvirksomhed, Lov om, 236. Forskningsråd, Teknisk-videnskabeligt, 239, 331. Forsvarsordning, 102 ff, 236, 238 f, 254 f, 331 f. Frihavn, Københavns, 331. Fællesmærkelov, 95 f, 101, 242 f. Færdselslov, 95 f, 240, 244. Færøerne, 94, 101, 104 ff, 235, 237, 239, 244 f, 250, 341. Grønland, 95 f, 99 f, 107, 235, 240, 242, 246, 250 f, 253 f, 334. Grønlandsudvalg, 98, 251, 336. »Hans Hedtoft«-forliset, 97 ff, 251. »Hans Hedtoft«-udvalg, 100, 250 f, 334, 340. Hanstholmudvalg, 340. Hjemmemarkedspriser, Lov om, 240, 243 f, 247. Husholdningsråd, Statens, 103. Hypoteklånefond, Sønderjydsk, 334, 343. Håndskriftsagen, 252. Industri, 70 ff, 197 f, 337. Industriforbund, 252. Industriråd, 248, 336, 343. Inge Toft-sagen, 218. Invalideforsikringskommission, 254. Investering, 195 f, 315. Kgl. Teater, 94, 98. Kommunalkommission, 101. Konfiskationslov, 236. Konjunkturer, 67 A, 194 A, 315 ff. Konkurrencelov, 96, 101. Kornordning, Lov om, 70, 238, 244. Kreditforeninger, Lov om, 106, 240. Krigsforsikringsforbund, 241 f. Krigsskadeerstatning, 241. Landbohøjskole, 252, 331. Landbrug, 67 ff, 199 ff. Landbrugsrådet, 69, 96, 243, 245, 247 f, 250, 331, 343. Landsskatteret, Lov om, 235, 240. Levnedsmiddelinstitut, 237, 240. Ligningslov, 333, 338, 342. Luftfartslov, 341. Lufthavn, Københavns, 107. Lukkelov, 331. Lærermangel, 254. Lønningslov, 240. Markedsplaner, 101, 244 ff, 254, 336. Menighedsrådslov, 338. Militær, 95 ff, 101, 103 f, 238, 241, 244, 253 ff, 332. Ministeransvarlighedslov, 331. Ministerlønninger, Lov om, 241. Monopollov, 243. Monopoltilsyn, 247. Møntlov, 338. Nationalindkomst, 315. Olieberedskabsudvalg, 246. Olieboring, 240. Olieraffinaderi, 249. Ombudsmand, 94, 98, 102, 243, 342. Omsætning, 67. Opsparing (Bunden-), 78. Pengemarked, 57, 67, 78, 106, 194 f, 205 ff, 234, 237, 245, 254, 316 f, 337 f. Pol. partier, 94, 96, 100, 236, 238 f, 245, 253, 331. Priser, 67 ff, 78 f, 98, 194, 200, 207 f, 237. Produktion, 57, 67 f, 181, 197 ff, 316. Radiospredning, Lov om, 104, 234, 242, 244. Realkreditfond, Byggeriets, 234, 239. Reallånefond, Landsbankernes, 239. Reallånefond, Provinsbankernes, 105. Retspleje, 98, 331. Retsplejelov, 95, 107, 334, 341. Revalideringslov, 335. Rigsret, 251, 333 f, 342. Risø-atomforsøgsstation, 236. Saltudvalg, 251. Samordningsudvalg, 253. Saneringslov, 100, 242. SAS-garanti, 234 f, 243. Septemberforlig, 339, 341. Skatter, 94, 97, 101, 104, 106, 207, 240, 242, 317, 331 ff, 338 f, 341. Skibsfart, 75, 196. Skolelov, 99. Socialpolitik, 94, 97, 99 ff, 104 ff, 236, 239, 242, 251, 254, 334, 336, 338. Sparebeviser, 331, 341. Sparekasselov, 333, 343. Statsbanelov, 235, 242 f, 343.

Statsfinanser, 57, 77, 97 ff, 101, 103 f, 106 f, 209 f, 234, 237 f, 317, 337, 341. Statshusmandslov, 343. Storebæltskommission, 340. Subsidier, 73, 102 f, 107, 237, 338. Sygforsikringskommission, 253, 339. Sygelønsordning, 253, 332, 336. Teoretisk Fysik, Instituttet for, 133 ff. Tillægsbevillingslov, 107, 240, 244. Tjenestemandslov, 101. Toldlov, 97, 247 f, 331, 335 ff. Transport, 234. Trediepriorititetsinstitut, 95, 234. Uddannelse, 240, 252. Udenrigshandel, 54 f, 67, 69, 71 f, 74 f, 99, 106, 183 ff, 194, 198, 200 f, 203 f, 243, 246 f, 316, 332, 336, 338, 343. Udenrigspolitik, 101, 104, 244, 249, 252. Udenrigspolitisk nævn, 103, 247. Udskrivningslov, 99, 101, 106 f. Udvandringslov, 97, 107. Ulykkesforsikringslov, 95. Undervisning, 96, 102, 104, 331, 338, 340 f. Valg, 239. Valuta, 67, 75 ff, 98, 194, 205, 316 f. Vedel-udvalg, 249, 253. Vejfond, 237. Videnskabsfond, Statens Almindelige, 239. Voldgiftsret, Den Faste, 95, 238, 332.

Debré, Michel, fransk ministerpræsident, 82, 86, 215, 223, 229, 320, 330.

Delbecque, Léon, fransk politiker, 320.

Delgado, Humberto, portugisisk general, 83.

Devlin, Patrick Arthur, engelsk højesteretsdommer, 91.

Dia, Mamadou, senegalsk premierminister, 232.

Dillon, Douglas, amerikansk viceudenrigsminister, 314.

Dinh-Diem, Ngo, sydvietnamesisk præsident, 230.

Djuanda, Raden Hadij, indonesisk ministerpræsident, 219, 223.

Djurhuus, Hákun, færøsk politiker, 341.

Djurhuus, Kristjan, færøsk politiker, 94, 106.

Dominikanske Republik, Den: Invasion, 222. Udenrigspolitik, 223.

Dulles, Allan, amerikansk efterretningstjenestechef, 172 f.

Dulles, John Foster, amerikansk udenrigsminister, 80 f, 86, 213, 217 f.

EAES, Det europæiske atomenergiselskab, 132, 153.

Eccles, David, engelsk handelsminister, 318.

Eden, Antony, engelsk premierminister, 38 f.

EFTA, se Europa (Vest-).

Eisenhower, Dwight D., amerikansk præsident, 80, 86, 89, 135, 212 f, 220, 227, 230, 232, 286, 319 f, 322, 326, 329.

Ejner-Jensen, Oluf Emil, dansk politiker, 234 f.

ENEA (Den europæiske atomenergiorganisation): 131 f, 136 ff. Dragon-projekt, 131 f, 137, 142 ff, 151, 154. Eurochemic, 131 ff, 137 ff, 154. Halden-projekt, 131 ff, 137, 140 f, 151, 154. Informationskonferencer, 148. Patentspørgsmål, 147. Uddannelse, 148.

England: Afgifter, 60, 186. Afskrivning, 61. Arbejdsmarked, 59. Atomenergi, 132, 135. Balfourddeklaration, 30. Befolkning, 113. Betalingsbalance, 56, 61, 186, 188. Byggeri, 186 f. Devlin-rapport, 226. Eksportgarantilov, 287. Fagbevægelse, 222, 224. Fiskerigrænsestrid, 213, 215. Forbrug, 60 f, 175, 186 f. Industri, 59 f, 181. Investering, 60 f, 186 f, 281, 283. Investeringsplaner, 187. Kapitaleksport, 280 f, 287. Kolonier, 87, 91. Konjunkturer, 59 ff, 186 ff. Kærnevåben, 82, 85 f, 212, 215 f, 220, 224, 228, 322, 329. Lager, 187, 200. Militær, 93, 224. Nationalindkomst, 61, 186 f. Omsætning, 57, 61. Opsparing (Bunden-), 61. Pengemarked, 57, 182, 187. Pol. partier, 222, 318, 325. Priser, 61. Produktion, 59 ff, 181. Regering, 318. Statsfinanser, 57, 60 f. Told, 188, 246 f. Udenrigshandel, 54 f, 61, 125, 183 ff, 200 f. Udenrigspolitik, 27, 30 ff, 46 ff, 80 f, 85, 90, 214, 220 f, 225, 231, 322, 326. Valg, 215 f, 318. Valuta, 61, 186.

En-lai, Chou, kinesisk ministerpræsident, 93, 213, 231 f, 261, 273, 322, 329.

Erhard, Ludwig, vesttysk økonomiminister, 90, 212, 220, 246.

Erler, Fritz, vesttysk politiker, 91.

Eriksen, Erik, dansk politiker, 94, 96, 100, 106, 244, 246, 251, 333 ff.
Eriksen, Niels, dansk politiker, 244, 254.
Erkman, Hayrettin, tyrkisk handelsminister, 253.
Eshkal, Levi, israelsk finansminister, 329.
Europa (Vest-): Betalingsbalance, 53 ff. EDC, Kul- og stålunionen, 24, 148. Energibehov, 196. EPU, Den europæiske betalingsunion, 76, 205. EURATOM, Det europæiske atomenergifællesskab, 131 ff, 144 f, 148 f. Europaråd, 213, 249. Europæiske Fond, Den, 226. Frihandelsområde, EFTA, 88, 96, 101, 188, 224, 240, 324. Frihandelsområde (Oprettelse af), 218, 224, 245, 249, 251, 324 ff, 336. Fællesmarked, 24, 80, 82, 85, 88, 96, 101, 149, 224, 326. Fællesmarked (Ministerråd), 92, 325. Fællesmarked (Udviklingsfond) 283. Hallsteinkommission, 92. Kapitaleksport, 280 f. Konjunkturer, 53 ff, 63 f, 181 A. Konvertibilitet, 305. Menneskerettighedsdomstol, 213, 249. Told, 80, 325. Udenrigshandel, 53 ff, 64, 183, 308 f.
Europa (Øst-): Energiforsyning, 217. Kapitaleksport, 293 f. Østeuropæisk råd, 217.
von Eyben, W. E., dansk professor, 96.
Eyskens, Gaston, belgisk premierminister, 81.
Eytan, Walter, israelsk diplomat, 45.

Fagerholm, Karl August, finsk politiker, 83, 324.
Fagforeningsinternationale, Den frie, 328.
Fanfani, Amintore, italiensk politiker, 12 ff, 17 ff, 23 ff, 84, 86, 322.
Faruk, konge af Ægypten, 44.
Federspiel, Per, dansk politiker, 101, 243.
Feisal I, konge af Irak, 32 f.
Figl, Leopold, østrigsk udenrigsminister, 91, 225.
Finland: Atomenergi, 132. Betalingsbalance, 56. Byggeri, 62. Investering, 63. Markedsplaner, 324, 334. Omsætning, 62. Pengemarked, 57. Pol. partier, 83, 86, 215, 233. Produktion, 62, 181. Regering, 83. Udenrigshandel, 54 f, 183 ff. Udenrigspolitik, 224, 324.
Foged, Jens Edward, dansk politiker, 235, 336.
Fogh, Aage, dansk politiker, 254 f, 331, 333.
Foot, Hugh, engelsk guvernør på Cypern, 212.
Forenede Nationer (FN): Algier, 328. Laos, 231. Laos-udvalg, 231, 323. Nedrustning, 82, 85 f, 92, 212, 220, 228, 322. Nedrustningskomité, 231, 326. Nedrustningskommission, 231. Palæstina, 231. Sikkerhedsråd, 231, 319, 328. Specialfond, 289. Teknisk bistandsprogram, 283, 285, 289. Tibet, 232, 319. SUNFED, 289, 292.
Frankrig: Afgifter, 63. Algier, 83 f, 224, 229, 233. Algier-erklæring, 320. Arbejdsmarked, 63. Atomenergi, 132, 135, 150. Befolkning, 113. Betalingsbalance, 56, 63. Devaluering, 63. Forbrug, 175, 190. Industri, 191. Investering, 190, 280, 283. Konjunkturer, 63, 190 f. Kærnevåben, 215, 224, 325. Lager, 190. Militær, 92. Nationalindkomst, 190. Pengemarked, 57. Pol. partier, 82, 214, 233, 320. Priser, 63, 190 f. Produktion, 57, 63, 181, 190 f. Regering, 82. Skatter, 190. Statsfinanser, 63, 190. Subsidier, 63. Udenrigshandel, 54 f, 63, 183 ff, 190 f, 201. Udenrigspolitik, 82, 90, 211, 224, 320, 326 f. Valg, 214. Valuta, 63.
Franske Statssamfund, Det: Eksekutivråd, 85, 223 f, 232, 328.
Frieden, Pierre, luxembourgsk politiker, 85.
From, Simon, dansk politiker, 105.
Frondizi, Arturo, argentinsk præsident, 85, 222.
Fuglsang, Willy, dansk politiker, 103.
Fyiyama, Aiichiro, japansk udenrigsminister, 219.
Færoerne: Fiskerflåden, fornyelse af, 105. Fiskeriterritorium, 101, 104 f, 107, 237, 250, 341. Folkepensionsordning, 107, 239. Grønlandsfiskeri, 250 ff, 341. Investering, 106 f, 235. Kongebesøg, 246. Landsstyre, 94, 250. Lufthavn, 245. Pol. partier, 94. Realkreditinstitut, 235. Socialpolitik, 107, 239, 244. Tilskud, 235.

Gabonesiske Republik, Den (Gabon): Udenrigspolitik, 84.
Gaitskell, Hugh, engelsk politiker, 319, 325 f.
de Gasperi, Alcide, italiensk premierminister, 10 f, 18 f, 24.
Gatovskij, L., sovjetisk økonom, 178.
GATT: 80, 88, 101, 314, 325, 337.
de Gaulle, Charles, fransk præsident, 82, 84 f, 90, 211, 214, 217, 223, 230, 232, 320 ff, 326 ff.
Genopbygningsbank, Den internationale, 98, 205, 236, 282 f, 286, 288 ff, 329.
Getty, Paul, amerikansk direktør, 249.
Ghana: Udenrigspolitik, 224.
Glubb, John Baggott, engelsk general, 42 ff, 46.
Gottschalck-Hansen, Niels, dansk politiker, 243.
Gram, Victor, dansk politiker, 105.
Grivas, cypriotisk oprørsleder, 87, 89, 226, 228, 232, 319.
Gromyko, Andrej, sovjetisk udenrigsminister, 83, 216 f, 220 f, 225, 232.
Gronchi, Giovanni, italiensk præsident, 13, 24 f.
Grækenland: Atomenergi, 132. Befolkning, 113. Cypernspørgsmålet, 87, 226. Militær, 87.
Grønland: Forvaltning, 95, 101. Industri, 96, 99, 242. Investering, 99, 240. Landsråd, 95, 101, 246, 250 f. Lufthavn, 107. Opbygning, 251. Radarstation, 235. Priser, 335. Territorialgrænse, 250. Vintersejlads, 99 f, 249, 253 f, 334.
Gudmundsson, Gudmundur I., islandsk udenrigsminister, 215, 325.
Guinea: Udenrigspolitik, 82.
Gøting, Aage, dansk politiker, 105.

Hadj, Messali, algiersk politiker, 83, 233.
Haiti: Invasionsforsøg, 229.
Hailsham, Lord, engelsk minister, 318.
Haksat, Neo Lao, laotisk oprørsleder, 227.
Hammarskjøld, Dag, FN's generalsekretær, 3, 232, 323, 329.
Hamsun, Knut, norsk forfatter, 3.
Hansen, Hans Christian, dansk statsminister, 94, 97 f, 102, 106, 235 f, 238 ff, 244 f, 252, 331, 334, 341, 343.
Hansen, Poul, dansk forsvarsminister, 95 ff, 102 ff, 106.
Hardrup, Palle, 249.
Harrod, Roy, engelsk økonom, 59, 308.
Hartling, Poul, dansk politiker, 234.
Hawai; Folkeafstemning, 92, 222.
Heath, Edward, engelsk arbejdsminister, 318.
Hedin, Sven, svensk forfatter, 3.
Hekmat, iransk udenrigsminister, 88.
van Hemelrijck, Maurice, belgisk minister, 230.
Herera, Felipe, chilensk direktør, 290.
Herfelt, Jens, dansk højesteretsdommer, 100.
Herter, Christian, amerikansk udenrigsminister, 86, 213, 216, 224, 232, 322, 327.
Heuss, Theodor, vesttysk præsident, 90.
Hicks, J. R., engelsk økonom, 308.
Holmberg, Gustav, dansk politiker, 236.
Hock, Lim Yen, singaporsk politiker, 218.
Hoffman, Paul G., amerikansk økonom, 289, 292.
Holland: Arbejdsmarked, 57 ff. Atomenergi, 132, 150. Befolkning, 113. Betalingsbalance, 56. Byggeri, 59. Forbrug, 59. Nationalindkomst, 59. Pengemarked, 57. Pol. partier, 91 f, 217 f. Produktion, 57 ff, 181. Regering, 217. Statsfinanser, 57, 59. Subsidier, 59. Udenrigshandel, 54, 59, 183 ff. Valg, 91.
Horn, Svend, dansk politiker, 340.
Houphouet-Boigny, Felix, premierminister i Elfenbenkysten, 223.
Huda, Abdul, jordansk premierminister, 48.
Huet, Pierre, direktør for ENEA, 137.
Hussein, konge af Jordan, 47, 226.
el Husseini, Haj Amin, palæstinsk politiker, 37 f, 40 f, 43 ff.
Hvidberg, Flemming, dansk politiker, 95.
Hækkerup, Hans, dansk justitsminister, 95, 98, 100, 234, 333 f, 342.
Hækkerup, Per, dansk politiker, 102 f, 334 f.
Hylton-Foster, Harry, engelsk politiker, 318.
Hønsvald, Niels, norsk politiker, 334.

IAEA, Den internationale atomenergiorganisation, 133, 135 f, 144.
Ibrahim, Abdullah, marokkansk ministerpræsident, 214.
ICRP, Den internationale kommission for radiologisk beskyttelse, 145.
IDA, International Development Association, 289 ff.
IFC, International Finance Corporation, 281 f.
Ikeda, Hayato, japansk minister, 219.
Indien: Femårsplan, 227, 271. Flygtninge, 215. Grænsekonflikt, 228 f, 231 f, 321 f, 329. Kerala-krisen, 221, 227. Militær, 229. Udenrigspolitik, 92 f, 211 f, 215, 228 f, 322 f, 329.
Indonesien: Devaluering, 230. Forfatning, 219, 223. Krigs- og belejringstilstand, 329. Pol. partier, 219. Regering, 223. Tvangssalg, 324, 328. Udenrigspolitik, 229.
Instituttet for Historie og Samfundsøkonomi, Beretning om virksomheden i 1958, 49 A.
Irak: Forfatning, 225. Grænsekonflikt, 326. Industri, 86. Militær, 214, 219, 225. Oprør, 91, 213, 225. Pol. partier, 214, 225, 227. Regering, 225. Udenrigspolitik, 47, 91, 93.
Iran: Grænsekonflikt, 326. Militær, 90. Udenrigspolitik, 88, 90, 326.
Irland: Atomenergi, 132. Befolkning, 113. Forfatningsændring, 221. Valg, 221.
Island: Atomenergi, 132. Fiskerigrænsestrid, 213, 215. Grundlovsændring, 216. Håndskriftsagen, 239. Militær, 327. Pol. partier, 222, 321 f, 325. Regering, 325. Valg, 222, 321.
Israel (se også Palæstina): Erstatningsbetalinger, 284. Indvandring, 89. Militær, 223. Pol. partier, 323, 329. Regering, 329. Udenrigspolitik, 218, 329. Valg, 223, 323.
Italien: Arbejdsmarked, 22, 57. Atomenergi, 132, 150. Befolkning, 113. Betalingsbalance, 56. Fagbevægelse, 16 f. Forfatningsdomstol, 21. Forpagtningslov, 12, 21. Forvaltningsreform, 21. Indenrigspolitik, 10 A. Investering, 22, 59. Landbrug, 22, 59. Marshallhjælp, 10, 24. Pol. partier, 10 ff, 21, 84, 86, 212, 218, 321. Priser, 238. Produktion, 57, 59, 181. Reformlovgivning, 21 f. Regering, 86. Råstoffer, 12, 23. Selvstyrestatut for Sicilien, 20. Udenrigshandel, 55, 183 ff, 201, 234. Udenrigspolitik, 24, 224. Udstykning, 22. Valg, 12 ff, 16, 321. Vanoni-plan, 22.
Iversen, Carl, dansk rektor, 96.

Jacobsen, A. P., dansk statskonsulent, 111.
Japan: Befolkning, 279. Militær. 86. Pol. partier, 219, 320. Regering, 219. Sikkerhedstraktat, 219. Valg, 219.
Jensen, Alfred, dansk politiker, 98 f, 104 ff, 334, 340.
Jensen, Ejler, dansk fagforbundsformand, 252.
Jensen, Lars P., dansk politiker, 340.
Jensen-Broby, Jens Christian, dansk politiker, 107, 243, 332.
Jernert, C. V., dansk direktør, 332.
Johansen, Leif, norsk økonom, 178.
Jónsson, Emil, islandsk fiskeri- og socialminister, 325.
Jordan: Befolkning, 27 f, 44. Forfatning, 40, 46. Forfatningsreform, 48. Hussein-McMahon aftale, 30. Krig, 41. Militær, 35 f, 40. Oprettelse, 31 ff. Oprør, 45. Parlament, 36, 40. Statsbankarot, 35. Udenrigspolitik, 35 f, 38 f, 46, 215, 226. Valg, 44, 46 f. Våbenstilstand, 44 f.
Jugoslavien: Atomenergi, 132.
Juin, Alphonse, fransk marskal, 320.
Justesen, Holger, dansk politiker, 338.
Jørgensen, Erling, dansk embedsmand, 259.
Jorgensen, Jorgen, dansk politiker, 236, 343.
Jorgensen, Jorgen, dansk undervisningsminister, 94, 96, 98 f, 104, 245, 333, 340.
Jorgensen, Peter, dansk husmandsforeningsformand, 254.

Kaganovitj, Lazar M., sovjetisk politiker, 84, 157.
Kaishek, Chiang, Formosas præsident, 213.
Kamerun (Nord-): Folkeafstemning, 323.

Kamitz, Reinhard, østrigsk finansminister, 225.
Kampmann, Viggo, dansk finansminister, 97, 99, 249, 331, 333, 335 ff, 341.
Kang, Kao, kinesisk politiker, 267.
Kantarovitj, L. V., sovjetisk økonom, 179.
Karamanlis, Constantine, græsk premierminister, 87, 226.
Kardelj, Eduard, jugoslavisk viceministerpræsident, 242.
Karjalainen, Ahde, finsk politiker, 83.
Kassem, Abdul Karim, iraksk ministerpræsident, 91, 93, 214, 225, 318, 326.
Kasavubu, J., kongesisk politiker, 327.
Keita, Modibo, malisk premierminister, 212, 232.
Kekkonen, Uhro, finsk præsident, 83.
Kenya: Uroligheder, 321. Undtagelsestilstand, 324.
Kenyatta, Jomo, kenyansk oprørsleder, 321.
Khan, Ayub, pakistansk præsident, 230.
Kindleberger, Charles P., amerikansk økonom, 308.
Kinesiske Folkerepublik, Den: Arbejdskraft, 276. Befolkning, 261 f, 276. Borgerkrig, 259 f, 262, 270. Centralkomité, 259, 263, 267, 275. Femårsplan, 263, 270 ff, 275. Folkekommuner, 261 ff, 274 f. Folkekongres, 213, 259, 261, 266, 275. Forbrug, 276. Forfatning, 266. Grænsekonflikt, 229, 231 f, 321 f, 329. Industri, 259, 270 ff. Investering, 271, 276. Kollektivisering, 262, 272. Koreakrig, 263, 270 f. Korruption, 261. Landbrug, 267, 269, 271 ff. Landbrugsreform, 262. Militær, 93, 260, 263. Nationalindkomst, 272. Omsætning, 263. Pengevæsen, 260. Planøkonomi, 263, 270 ff. Politisk og økonomisk udvikling, 259 A. Politiske partier, 260 ff. Produktion, 229, 259 f, 263, 269, 271 ff. Revolution, 261 f. Råstoffer, 269 f, 274. Skatter, 273. Transport, 270, 273 f. Udenrigshandel, 273 f. Udenrigspolitik, 92 f, 212, 228, 322, 328 f.
Kipling, Rudyard, engelsk forfatter, 3.
Kirkbride, Alec S., engelsk diplomat, 33, 35.
Kirkegaard, Jacob, dansk politiker, 95.
Kishi, Noubusuke, japansk premierminister 86, 219.
Kitchner, Lord, engelsk general, 29.
Kjærbøl, Johannes, dansk politiker, 99, 250 f, 333 f, 340, 342.
Knudsen, Thisted, dansk politiker, 241.
Koch, Bodil, dansk kirkeminister, 338.
Koirala, Matrika Prosad, nepalsk ministerpræsident, 218.
Kongo (Belgisk-): Forfatning, 319. Pol. partier, 81, 319 f, 327. Raceproblem, 319. Reformprogram, 81, 230, 319. Uafhængighed, 319, 323, 327. Undervisning, 81. Undtagelsestilstand, 81. Uroligheder, 320. Valg, 81, 319 f.
Kongo (Republikken-): Udenrigspolitik, 84. Uroligheder, 88.
Kono, Ichiro, japansk politiker, 219.
Kozlov, Frol, sovjetisk viceministerpræsident, 222.
Kraft, Ole Bjørn, dansk politiker, 100, 103, 105, 246, 248, 250, 331, 334 f.
Krag, Jens Otto, dansk udenrigsminister, 95, 97, 100, 102 ff, 241 f, 244 ff, 248 f, 252 f, 336 f, 341.
Kreisky, Bruno, østrigsk udenrigsminister, 225.
Kristensen, Thorkil, dansk politiker, 94, 96, 101, 103, 106, 234, 237, 248, 253, 333, 336 f, 340 f.
Krushchev, Nikita, sovjetisk ministerpræsident, 15, 83, 86, 89 ff, 99 ff, 103, 105, 157 f, 162, 165, 170, 173, 212, 217, 221, 226 f, 230 ff, 246, 248, 250, 273, 320 ff, 326, 329.
Kubba, Ibrahim, iraksk økonomiminister, 214.
Kutchuk, Fadil, cypriotisk politiker, 212, 319, 327.
Kuzmin, I. I., sovjetisk politiker, 92.
Kønigson, Turi, svensk politiker, 217.

Lagerløf, Selma, svensk forfatterinde, 3.
Laggia, La, siciliansk politiker, 19.
Lama, Dalai, tibetansk overhoved, 93, 211 f, 232.
Lama, Panchen, tibetansk ministerpræsident, 93, 211 f.
Landbrugsprodukter, International omsætning af, 111 A.

Lander, Harald, dansk balletmester, 94 f, 98.
Lange, Morten, dansk professor, 100.
Lange, Oskar, polsk økonom, 177.
Lannung, Hermod, dansk politiker, 103, 105, 340.
Lanz, Diaz, cubansk officer, 321, 323.
Laos: Genèvoverenskomst, 87, 220, 227 f. Kontrolkommission, 220, 228. Oprør, 227. Pol. partier, 84. Regering, 84, 328 f. Udenrigspolitik, 231. Undtagelsestilstand, 228, 231.
Larkin, T., amerikansk general, 96.
Larsen, Aksel, dansk politiker, 94, 96 f, 100, 102 f, 105 f, 240, 242 ff, 248, 251, 333, 342.
Larsen, Helge, dansk politiker, 234.
Lauro, Achille, italiensk politiker, 212.
Lawrence, Thomas Edward, engelsk general, 32.
Lemass, Sean, irsk premierminister, 221.
Lennox-Boyd, Alan, engelsk koloniminister, 91, 318.
Leontieff, Waaily, amerikansk økonom, 178 f.
Leopold III, belgisk ekskonge, 218, 230.
Liberia: Forsvarstraktat, 232.
Lindberg, Kaj, dansk minister for Grønland og trafik, 95 f, 98 f, 234 f, 331, 341.
Lloyd, Geoffrey, engelsk undervisningsminister, 318.
Lloyd, Selwyn, engelsk udenrigsminister, 85, 87, 90, 216, 225, 231, 322.
Lorenzen, Aage, dansk højesteretsdommer, 100, 331.
Lorentzen, Knud Møller, dansk politiker, 339.
Lumumba, Patrice, kongesisk politiker, 320, 323.
Lund, Arne, dansk direktør, 254.
Luns, Joseph, hollandsk udenrigsminister, 218.
Luxembourg: Atomenergi, 132, 150. Befolkning, 113. Pol. partier, 85. Valg, 85.
Lübke, Heinrich, vesttysk præsident, 220, 222, 232.
Lynge, Augo, grønlandsk politiker, 98, 100, 251.
Lyttleton, Oliver, engelsk minister, 38.
MacEoin, Sean, irsk general, 221.
Macleod, Iain, engelsk koloniminister, 318, 328.
MacMillan, Harold, engelsk premierminister, 81, 85, 90, 211 f, 226 f, 318, 320 ff, 325 f.
Madagaskar: Republik, 214, 328.
Mahendra, nepalsk konge, 88.
Majali, Hazza, jordansk premierminister, 215, 226.
Makarios, cypriotisk ærkebiskop, 87, 89, 212, 226, 228, 232, 319, 327.
Malaja: Pol. partier, 229. Regering, 229 f. Valg, 229.
Malenkov, Georgij M., sovjetisk politiker, 84, 157.
Mali: Oprettelse, 84. Regering, 212. Samarbejdsoverenskomst, 328. Uafhængighed 232, 328.
Malinovskij, Rodion, sovjetisk forsvarsminister, 85.
Malta: Forfatning, 82. Pol. partier, 92. Uafhængighed, 82.
Marokko: Valuta, 83.
Marples, Ernest, engelsk transportminister, 318.
Marshallplan: 10, 283, 304, 308 f.
Martin, Jacob, dansk politiker, 243.
Matos, Huberto, cubansk officer, 321.
Mattei, Enrico, italiensk direktør, 23 ff.
Matteotti, Matteo, italiensk politiker, 17 f, 86.
Maudling, Reginald, engelsk handelsminister, 88, 318.
Mazkevič, V. V., sovjetisk landbrugsminister, 170.
Mboya, Tom, kenyansk politiker, 321.
McMahon, Henry, engelsk højkommissær, 30 f.
Meir, Golda, israelsk udenrigsminister, 41 f, 218, 329.
Menderes, Adnan, tyrkisk premierminister, 87.
Menon, Kristna, indisk forsvarsminister, 230.
Menzies, Robert, australsk premierminister, 88.
Mikojan, Anastos, sovjetisk viceministerpræsident, 80 f, 321.
Milazzo, Silvio, siciliansk politiker, 19 ff, 220, 226.

Mintoff, Dom, maltesisk politiker, 82, 92.
Mitterand, Francois, fransk politiker, 320.
Mollet, Guy, fransk politiker, 88.
Molotov, Vjatjeslav, sovjetisk politiker, 84, 157.
Moltke, Kaj, dansk politiker, 100.
Monckton, Lord, engelsk politiker, 325.
Monroney, A. F. Mike, amerikansk politiker, 290 ff.
Moro, Aldo, italiensk politiker, 92, 322.
Morrison, W. S., engelsk politiker, 318.
Mstislavskij, P., sovjetisk økonom, 175.
Munch, Peder, dansk politiker, 240.
de Murville, Maurice Couve, fransk udenrigsminister, 82, 216, 223, 327.
Mussolini, Benito, italiensk politiker, 10, 19, 23.
Møller, Poul, dansk politiker, 101, 244, 250, 336, 338, 342.

Naif, jordansk tronfølger, 46 f.
Nashashibi, Raghito Bey, borgmester i Jerusalem, 37.
Nasser, Gamal Abd-el, præsident i Den forenede arabiske republik, 36, 89, 91 f, 213, 321.
Nasution, Abdul Haris, indonesisk forsvarsminister, 223.
Nehru, Jawaharlal, indisk premierminister, 92 f, 211 f, 228 f, 230 ff, 322 f, 329.
Nenni, Pietro, italiensk politiker, 11 ff, 26, 84.
Nepal: Forfatning, 88. Pol. partier, 213, 218. Regering, 218. Udenrigspolitik, 218. Valg, 218.
New Zealand: Befolkning, 113. Udenrigspolitik, 88.
Nicaragua: Belejringstilstand, 219.
Nigeria (Nord-): Pol. partier, 327 f. Regering, 328. Selvstændighed, 92, 324. Valg, 327.
Nielsen, Harald, dansk politiker, 95, 337.
Nielsen, Svend, dansk nationalbankdirektør, 239, 337.
Ninn-Hansen, Erik, dansk politiker, 102, 106, 251, 334.
Nishio, Suchiro, japansk politiker, 320.
Nixon, Richard, amerikansk vicepræsident, 80, 226 f, 290.
Nkrumah, Kwame, ghanesisk premierminister, 215, 225.
Nkumbula, rhodesiansk politiker, 326.
Norden: Arbejderkongres, 252. Fællesmarked, 97, 238, 251. Handelspolitik, 239. Kontaktudvalg, 132. Lovgivning, 100. Ministerråd, 247, 332, 335. Mæglingskommission, 102. Nordisk råd, 132, 134, 251, 332, 334 f. NORDITA, 131 f, 134 f, 154 f. Samarbejdsudvalg, 97, 238, 251. SAS-konflikt, 102, 107. Statsministermøde, 224, 247. Toldunion, 246, 334. Udenrigsministermøde, 252. Økonomisk samarbejde, 97, 247.
Norge: Arbejdsmarked, 62. Atomenergi, 132, 135. Befolkning, 113. Betalingsbalance, 56, 62, 191. Grundlovsændring, 87. Militær, 213, 327. Norsk Hydro, 135. Pengemarked, 57, 62. Priser, 62. Produktion, 61 f, 181, 191. Statsfinanser, 57. Subsidier, 62. Udenrigshandel, 54 f, 62, 183, 191. Udenrigspolitik, 214. Valuta, 62, 191.
Norman, Arnhold Christian, dansk politiker, 244, 335.
Nosavan, Phoumi, laotisk general, 328.
Nyasaland: Pol. partier, 90 f. Undtagelsestilstand, 90, 226. Uroligheder, 90 f.
Nørby, Viggo, dansk direktør, 95.

OAS (Organisationen for de amerikanske stater): 214, 219, 223, 229.
OAS-fredskomité, 229.
Ohlin, Bertil, svensk politiker, 334.
O'Kelly, Sean, irsk præsident, 221.
Okpara, M. I., nigeriansk politiker, 328.
Olesen, Søren, dansk indenrigsminister, 98, 102 f, 107, 242, 338, 342.
Olivier, Borg, maltesisk politiker, 82.
Ollenhauer, Eric, vesttysk politiker, 91.
Ormsby-Gore, William David, engelsk minister, 215.
Overgaard, Søren, dansk proprietær, 254.

Pakistan: Forsvarstraktat, 82, 90. Udenrigspolitik, 82, 230.
Palæstina (se også Israel): Generalstrejke, 37. Indvandring, 41. Modstandsbevægelse, 40. Palæstinakrig, 42 ff. Valg, 44. Våbenstilstand, 44 f.
Panya, Khampan, laotisk udenrigsminister, 231, 328.

Panama: Demonstrationer, 323. Invasion, 214. Undersøgelseskommission, 214.
Pathammavong, Sounthone, laotisk premierminister, 328.
Pedersen, Gustav, dansk politiker, 331.
Pedersen, Jens Magnus, dansk politiker, 95, 340.
Pedersen, Oluf, dansk fiskeriminister, 107, 237, 253.
Pella, Giuseppa, italiensk politiker, 12, 18, 86.
Péron, Juan Domingo, argentinsk præsident, 222.
Persien, se Iran.
Pervuchin, Mikhail G., sovjetisk politiker, 158.
Pesquel, Robert, fransk politiker, 320.
Petersen, Alfred, dansk fagforbundsformand, 252 f, 333, 336.
Petersen, Carl, dansk politiker, 332.
Petersen, Jacob, dansk politiker, 102.
Petitpierre, Max, schweitsisk præsident, 329.
Philip, Kjeld, dansk handelsminister, 94 f, 100, 104, 238, 246, 248, 331 ff, 337, 340, 343.
Philippinerne: Militær, 319.
Pinay, Antoine, fransk finansminister, 82.
Pinstrup, Hans, dansk politiker, 96, 245, 248, 250, 332, 343.
Pittermann, Bruno, østrigsk vicekansler, 91, 225.
Pi-wu, Tung, kinesisk vicepræsident, 261.
Polen: Udenrigshandel, 99.
Portugal: Atomenergi, 132. Befolkning, 113. Forfatningsændring, 221. Sammensværgelse, 216. Valg, 221.
Poulsen, Niels Winther, færøsk politiker, 94.
Pundik, Herbert, dansk journalist, 27.

Quarles, Donald E., amerikansk viceforsvarsminister, 95.
de Quay, J. E., hollandsk premierminister, 217.

Raab, Julius, østrigsk forbundskansler, 91, 216, 225.
Raft, Carsten, dansk politiker, 243.
Rahman, Tengku Abdul, malajisk premierminister, 229.
Rapacki, Adam, polsk udenrigsminister, 253.
Rapackiplan: 253.
Rashid, Ibn, emir af Hail, 32.
Rasmussen, Hans, dansk politiker, 252, 332, 336 f, 339.
Razak, Dato Abdul, malajisk premierminister, 219, 229.
Reedtz-Thott, Tage, dansk politiker, 100.
Renison, Patrick, engelsk guvernør i Kenya, 321.
Reske-Nielsen, Erik, dansk historiker, 10.
Reuther, Walter P., amerikansk fagforeningsleder, 227, 232.
Rhodesia (Syd-): Undtagelsestilstand, 89, 218.
Richard, Carl, dansk højesteretssagfører, 334.
el Rifai, Samir, jordansk premierminister, 215.
Rohde, Henning, dansk teaterchef, 96.
Roos, Charles, amerikansk økonom, 173.
Rossi-Longhi, italiensk diplomat, 25.
Ruanda-Urundi: Selvstyre, 324. Undtagelsestilstand, 324.
Rusland, se Sovjetunionen.
Rytter, Aage L., dansk direktør, 336, 343.

Saburov, Maxim Z., sovjetisk politiker, 158.
Sacharov, Alexej, sovjetisk diplomat, 88.
es Said, Nuri, iraksk premierminister, 39, 47 f.
Samuel, Herbert, engelsk højkommissær, 34.
Sandys, Duncan, engelsk luftfartsminister, 318.
Sannikone, Phoui, laotisk ministerpræsident, 84, 87, 328.
Saragat, Giuseppe, italiensk politiker, 11 ff, 84, 86.
Sato, Eisaku, japansk finansminister, 219.
Saudi-Arabien: Udenrigspolitik, 46 f.
Saud, Abdul Aziz Ibn, saudi-arabisk konge, 32 f, 36 f.
Scelba, Mario, italiensk politiker, 12, 14, 18.
Shao-ch'i, Liu, kinesisk politiker, 261.
Schärf, Adolf, østrigsk præsident, 91.
Schioler, Victor, dansk pianist, 98.

Schmid, Carlo, vesttysk politiker, 91, 212, 222.
Schmidt, Hans, dansk politiker, 248.
Schouw-Nielsen, Bjørn, 249.
de Schrijver, August, belgisk minister, 230, 319, 323, 327.
Schwartz, Werner, vesttysk landbrugsminister, 232.
Schweitz: Atomenergi, 132. Befolkning, 113. Betalingsbalance, 56. Folkeafstemning, 85. Forbundsråd, 329. Pengemarked, 57. Pol. partier, 321, 329. Udenrigshandel, 54 f, 183 ff, 201. Valg, 321. Valgret, 85.
SEATO (Sydøstasiatisk forsvarspagt): 228, 231.
Segni, Antonio, italiensk politiker, 12 f, 24, 86, 212, 230, 322.
Selassie, Haile, æthiopisk kejser, 224.
Senegal: Udenrigspolitik, 232.
Senghor, Léopold, malisk politiker, 223, 232.
Shamsher, Subarna, nepalsk vicepremierminister, 218.
Shao-chi, Liu, kinesisk præsident, 213, 261, 263.
al-Shawaf, Abdul Wahab, iraksk officer, 91.
Sherf, Zèew, israelsk kabinesekretær, 41.
Shu-shik, Jao, kinesisk politiker, 267.
Siam, se Thailand.
Sicilien: Befolkning, 20. Pol. partier, 19, 21, 220, 226 f. Råstoffer, 20, 23. Selvstyrestatut, 20. Valg, 21, 220.
de Silva, C. P., ceylonesisk politiker, 327.
Sinclair, George, engelsk guvernør på Cypern, 319.
Singapore: Forfatning, 219. Pol. partier, 218. Regering, 219. Valg, 218.
Skytte, Karl, dansk landbrugsminister, 97, 100, 238, 240, 245 f, 331, 337, 343.
Sobolev, Arkady A., sovjetisk FN-delegeret, 231.
Somoza, Luis, nicaraguansk præsident, 219.
Soskice, Frank, engelsk politiker, 319.
Soustelle, Jacques, fransk politiker, 82.
Sovjetunionen: Arbejdsmarked, 160 f, 163 f, 166 f, 176. Arbejdsreform, 160 f. Befolkning, 113, 164, 174, 267 ff. Byggeri, 176. Decentralisering, 157 ff, 267. Fagbevægelse, 160 f. Femårsplan, 157, 165. Forbrug, 175 f. Gosplan, 158 f. Indkomstfordeling, 176 f. Industri, 158 f, 165 ff, 172 f. Investering, 166, 169. Kappestrid, 171 ff. Kærnevåben, 82, 85 f, 212, 216, 220, 224, 228, 322, 329. Landbrug, 169, 175. Landbrugsreform, 170. Lønreform, 160. Militær, 85. Modernisering, 167 f. Nationalindkomst, 165. Partikongres, 15, 81, 84 f, 157. Produktion, 165 f, 169, 172 ff. Rumprojektil, 80, 232, 318. Skolereform, 161 ff. Socialpolitik, 177. Specialisering, 167 f. Syvårsplan, 157, 165 ff, 176. Udenrigshandel, 243. Udenrigspolitik, 81, 86, 88 ff, 92, 211, 220 ff, 225, 231 f, 248 f, 321 f, 326. Udlandshjælp, 293. Økonomisk udvikling, 157 A.
Spaak, Paul-Henri, NATO's generalsekretær, 329.
Spanien: Atomenergi, 132, Befolkning, 113. Devaluering, 226. Kolonier, 226. Udenrigshandel, 200.
Starcke, Viggo, dansk minister, 97, 240.
di Stefano, italiensk diplomat, 25.
Steytler, Jan, sydafrikansk politiker, 229.
Storgaard, A., dansk politiker, 96.
Strauss, Lewis, amerikansk politiker, 222.
Subandrio, indonesisk politiker, 88, 223, 238, 324, 328.
Sudan (Fransk-): Nilvand-deling, 232. Udenrigspolitik, 324.
Sukarno, Achmed, indonesisk præsident, 217, 223, 229, 238, 329.
Sukkeroverenskomst, Den internationale, 235, 238.
Sukselainen, Veino Johannes, finsk politiker, 83, 224.
Sverige: Afgifter, 247. Arbejdsmarked, 62. Atomenergi, 132, 135. Befolkning, 113. Betalingsbalance, 56, 62. Byggeri, 191. Investering, 62, 191. Landbrugsordning, 192. Omsætningsafgift, Almindelig, 191. Pengemarked, 57, 192. Priser, 62. Produktion, 62, 181, 191. Statsfinanser, 57, 62, 191. Tillægspension, 217. Udenrigshandel, 54 f, 183 ff, 191, 200. Udenrigspolitik, 221. Valuta, 62.
Sydafrika: Boycot, 328. Pol. partier, 229. Racepolitik, 328.

Sydamerika: Befolkning, 113.
Sørensen, H. K., dansk politiker, 243.
Syrien: Udenrigspolitik, 43, 47.
Søfartsorganisation, Den mellemstatlige rådgivende (IMCO), 104.
Søfartskonference, Den internationale, 252
Sørensen, Poul, dansk politiker, 99.

Talal, jordansk tronfølger, 46 ff.
Tanganyika: Regering, 328. Valg, 328.
Teh, Chu, kinesisk general, 261.
Thailand: Militær, 228. Pol. partier, 85.
Thestrup, Knud, dansk politiker, 340 f.
Thimayya, indisk general, 230.
Thomazo, fransk officer, 320.
Thors, Ólafur, islandsk statsminister, 325.
Thorsen, Ejnar, dansk arbejdsgiverforeningsformand, 339.
Tibet: Militær, 92. Opstand, 92 f, 211, 261.
Tilbagestående lande, Kapitaleksport til økonomisk, 279 A.
Toft, H. C., dansk politiker, 244, 246.
Togliatti, Palmiro, italiensk politiker, 11, 15.
Togoland (Fransk-): Formynderskab, 225. Selvstændighed, 225.
Torrado, Osvaldo Dorticos, cubansk præsident, 225.
Touré, Sekou, guineansk premierminister, 215, 225.
Transportarbejdersammenslutning, Den internationale, 95.
Tsad, Republikken: Udenrigspolitik, 84.
Tse-tung, Mao, kinesisk præsident, 259 ff, 268, 274.
Tsiranana, Philibert, madagaskarsk præsident, 214, 223 f, 328.
Tubman, William V. S., liberiansk præsident, 225.
Tunis: Forfatning, 219. Pol. partier, 324. Udenrigspolitik, 84, 221 f. Valg, 324.
Tuomioja, Sakari, generalsekretær for FN's europakommission, 323, 329.
Twining, Alexander, amerikansk general, 327.
Tyrkiet: Atomenergi, 132. Befolkning, 113. Cypernspørgsmål, 87, 89. Hejasjernbane, 29, 31 f. Militær, 87, 90. Udenrigspolitik, 28, 228.
Tyskland: Berlinspørgsmålet, 81, 83, 86, 89 f, 211, 216, 220 f, 225, 322, 326, 329. Fredstraktat, 81, 89, 217, 220, 321 f. Genforening, 81, 86, 89 f, 216, 220, 225.
Tyskland (Vest-): Antisemitisme, 330. Arbejdsmarked, 57 f. Atomenergi, 132, 150. Befolkning, 113. Betalingsbalance, 56, 58, 189 f. Byggeri, 188. Erstatningsbetalinger, 284. Forbrug, 175, 188. Industri, 58, 189. Investering, 182, 188, 281. Kapitaleksport, 281, 293. Konjunkturer, 58, 188 ff. Lager, 188. Nationalindkomst, 188. Omsætning, 188. Ordre tilgang, 189. Pengemarked, 57, 189. Pol. partier, 324. Produktion, 57, 181, 189. Saar, 223. Told, 58. Udenrigshandel, 54 f, 58, 183 ff, 188 f, 201. Udenrigspolitik, 81, 211, 320 f, 326. Valg, 212 f, 319. Valuta, 190.
Törmä, Heikki, finsk politiker, 233.

Udviklingsbank, Arabisk, 290.
Udviklingsbank, Inter-amerikansk, 290.
Uganda: Pol. partier, 218.
Undén, Østen, svensk udenrigsminister, 221.
Ungarn: Udenrigshandel, 106.
UNISCAN, Engelsk-skandinavisk komité, 101.
Urrutia, Manuel, cubansk præsident, 80, 225.
U.S.A.: Arbejdskamp, 192, 225, 319, 323. Arbejdsmarked, 64, 182, 192, 231. Atomenergi, 135, 151 f. Atomenergikommission, 144, 215. Befolkning, 113, 174. Betalingsbalance, 56, 64 f, 286, 292, 304 A. Buy American-klausul, 286, 292. Byggeri, 64, 192. Defens Supportprogram, 283 f. Devaluering, 308. Export-Import bank, 285 f. Fagbevægelse, 227. Filibustering, 83. Forbrug, 175. Industri, 192. Investering, 66, 85, 281, 283, 304 f. Kapitaleksport, 283 ff, 304 ff, Kapitalimport, 205 ff. Konjunkturer, 64 ff, 192 f, 304 A. Kærnevåben, 82, 85f, 212, 215 f, 220, 224, 228, 322, 329. Lager, 192. Lånefond, 282, 285 ff, 290, 292. Marshallhjælp, 283, 304, 308 ff, Militær, 90, 228, 304, 319 f, 327. Nationalindkomst, 64 ff, 173, 193. Paley-

kommission, 173. Pengemarked, 57, 64, 192, 305. Produktion, 64, 165, 172 ff, 182. Raceproblem, 82. Rumprojektil, 89, 91, 212, 228, 232. Skatter, 66, 192. Socialpolitik, 193. Special Assistance-ydelser, 284. Statsfinanser, 192. Teknisk bistandsprogram, 284 f. Udenrigshandel, 65, 182, 193, 201, 280, 304, 306, 308 ff. Udenrigspolitik, 80 f, 86, 89 f, 93, 220 f, 224 f, 230, 232, 289, 314, 320, 326. Udlandshjælp, 193, 238, 283 ff. Undervisning, 82 f. Valuta, 65, 193.
Ussing, Niels, dansk embedsmand, 257.

de Valera, Eamon, irsk præsident, 221.
Valutafond, Den internationale, 76 f, 205, 226, 236, 291.
Vatthana, Savang, laotisk konge, 322.
Vecchietti, Tullio, italiensk politiker, 16, 84.
Vedel, A. H., dansk admiral, 98.
Venezuela: Investering, 281. Udenrigspolitik, 221.
Vennamo, Veikko, finsk politiker, 86.
Verdensbank, se Genopbygningsbank.
Vetti, Erik, dansk dommer, 100.
Vietnam (Nord-): Militær, 323.
Vietnam (Syd-): Valg, 230.
Vigarelli, Ezio, italiensk politiker, 17 f, 86.
Vivike, Holger, dansk politiker, 245.
Volta (Øvre-): Valg, 327.
Vong, Sisavang, laotisk konge, 322.

Wandel, Gerti, dansk politiker, 243.
Warszawapagt: 90, 211.
Watkinson, Harald, engelsk forsvarsminister, 318.
Weikop, Ove, dansk politiker, 243.
Walensky, Roy, premierminister i Den centralafrikanske federation, 212.
Werner, Pierre, luxembourgsk premierminister, 85.
Wigny, Pierre, belgisk udenrigsminister, 241.
Wijewardene, Vimala, ceylonesisk politiker, 325, 327.

Yaméogo, Maurice, øvre-voltesisk præsident, 327.
Yat-sen, Sun, kinesisk vicepræsident, 213, 261 f.
Yew, Lee Kuan, singaporsk politiker, 218 f.
Yi, Chen, kinesisk udenrigsminister, 328.
Youlou, Abbed Fulbert, kongesisk præsident, 325.

Zagari, italiensk politiker, 17.
Zoli, Adone, italiensk politiker, 12.
Zorlu, Tatin Rüstü, tyrkisk udenrigsminister, 87.
de Zoysa, Stanley, ceylonesisk finansminister, 325, 327.

Ægypten: Udenrigspolitik, 39, 47.

Østen (Mellem-): Befolkning, 279. Investering, 281. Royality-betalinger, 281.
Østrig: Atomenergi, 132. Befolkning, 113. Pol. partier, 91, 216, 225. Regering, 225. Sydtyrolspørgsmålet, 91. Udenrigspolitik, 91. Valg, 91, 216.

INDHOLDSFORTEGNELSE

ARTIKLER

Dag Hammerskjöld: Kulturelle problemer i forholdet Øst–Vest . . . 3
Erik Reske-Nielsen: Kontraster og konflikter i italiensk politik . . . 10
Herbert Pundik: Jordan – Fra emirat til kongedømme 27
A. P. Jacobsen: International omsætning af landbrugsprodukter . . . 111
Hans v. Bülow: Atomenergisamarbejdet i Europa 131
Knud Erik Svendsen: Hovedpunkter i USSR's økonomiske udvikling i de sidste år 157
Erling Jørgensen: Den politiske og økonomiske udvikling i Kina 1949–1959 i hovedtræk 259
Niels Ussing: Kapitaleksport til økonomisk tilbagestående lande . . . 279

INTERNATIONALE STUDIER

Erling Bjøl: Sol og sult – Mezzogiornoproblemet. Tillæg til nr. 4.

REGELMÆSSIGE OVERSIGTER

Den internationale økonomiske situation 53; 181; 304
U. S. A. 64; 192; 304
England 186
Frankrig 190
Vesttyskland 188
Vesteuropa 53; 181
Den danske økonomiske situation 67; 194; 315
Kortere meddelelser: »Hovedpunkter i USSR's økonomiske udvikling i de sidste år« 295
Politisk kronik 80; 211; 318

MEDDELELSER

Institutet for Historie og Samfundsøkonomi 1959 49